

**ASEMAPUISTOJEN TUTKIMINEN, DOKUMENTOINTI JA
KUNNOSTUKSEN SUUNNITTELU**

Rakennetun ympäristön opinnäytetyö

Hortonomi, Lepaa

syksy 2021

Kirsi Salonen

TIIVISTELMÄ

Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli kartoittaa Oitin asemapuiston nykytila, tehdä puistolle hoitosuunnitelma sekä kehittää asemapuistojen inventoimiseen soveltuva menetelmä. Isompana tavoitteena näillä toimenpiteillä oli varmistaa rakennettujen kulttuuriympäristöjen suojelun toteutuminen.

Opinnäytetyön toimeksiantaja oli Pohjoismaiden Rautatieseuura, Suomen Osasto ry. Helsinki – Pietari-radon 150-vuotisjuhlaa vietettiin 11.9.2020 (Nummelin, 2020). Koska asemapuistojen rakentaminen alkoi samoihin aikoihin kuin aseman rakennuksien rakentaminen, oli asemapuistoillakin juhlavuosi. Monet vanhat asemapuistot ovat vaarassa kadota, koska asemia on poistettu käytöstä ja rakennuksia myyty yksityisille omistajille. Koska rautatiekäytöstä poistettujen asemien rakennukset ovat yksityisomistuksessa, myös asemapuistot jakautuvat useampaan pihaan, joiden hoito ei ole yhtenäistä.

Oitin suojellulla asemapuistoalueella suoritettiin historiallisten puistojen inventointi Portti puutarhaan -lomaketta käyttäen. Tutkimustuloksia verrattiin asemapuiston vanhoihin puistosuunnitelmiin ja niiden pohjalta laadittiin hoitosuunnitelma. Asemapuistojen tutkimiseen tehtiin uusi inventointilomake. Jotta asemapuistojen suojelu toteutuu, pitää yleistä tietoisuutta ja kiinnostusta lisätä. Asukkaiden yhteistyötä lisäämällä asemapuistot säilyvät yhtenäisinä, kulttuurihistoriallisesti arvokkaina kokonaisuuksina.

Name of Degree Programme

Abstract

Lepaa

Author Kirsi Salonen

Year 2021

Subject Railway Station Parks – Studying, Documentation and Planning

Supervisors Leena Huhtama

ABSTRACT

The purpose of this thesis was to explore the old railway station park of Oitti, make maintenance guidelines to the park and develop a method to produce an inventory of railway station parks. The main idea behind of these actions was to ensure the protection of built culture environment. The employer of this thesis was Pohjoismaiden Rautatieseura, Suomen Osasto ry (a railway society of Nordic countries, Finland's unit). There was a 150th anniversary celebration of Helsinki–Pietari -track 11.9.2020 (Nummelin, 2020). Railway station parks also had a year of celebration because they started to build parks at the same time with the buildings.

Several old railway station parks are in danger of loss, because railway stations are out of use and buildings have been sold to private owners. Because buildings are owned by private owners, railway station parks are separated into several yards. The result is that the park is not maintained as a solid area. Inventory of historical parks was made in Oitti's protected area of railway station park by using Portti puutarhaan -form. The results of the study were compared to old park designs. A caring plan to the park was made, and also a new form for producing an inventory of railway station parks. Railway station parks' protection will be actualized by increasing knowledge and interest. By increasing the cooperation between inhabitants, the railway station parks will remain a solid and valuable culture historical entirety.

Keywords Built culture environment, railway station park, culture landscape

Pages 58 pages and appendices 31 pages

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Rautatieasemapuistojen historia Suomessa	2
2.1	Asemapuiston alueet ja toiminnot	3
2.2	Vanhat puistosuunnitelmat	5
3	Suojellut asemapuistot	6
3.1	Oitin asemapuisto	7
3.2	Kaavoitus	11
3.3	Oitin asemapuiston vanhat puistosuunnitelmat	12
3.3.1	Eduspuisto ja asemarakennuksen ympäristö	13
3.3.2	Asuinpihat	17
3.4	Puistokortit	20
3.4.1	Asema	20
3.4.2	Asemapäällikön piha	21
3.4.3	Virkailijain piha	21
3.4.4	Asemamiehet, sähköttäjä ja kirjuri	22
4	Historiallisten puistojen inventointi	22
4.1	Asemapuistojen inventointilomake	23
5	Oitin asemapuiston inventointi	24
5.1	Puiston kasvillisuus	25
5.2	Kasvien ikä	29
5.3	Haitalliset vieraslajit	31
5.4	Tärkeät arvot ja näkymäakselit	31
5.5	Nykytilan vertaaminen puistosuunnitelmiin	36
5.5.1	Eduspuisto	37
5.5.2	Virkailijain piha	39
6	Hoitosuunnitelma	42
6.1	Avoimuus	43
6.2	Pinnoitemateriaalit ja oleskelualueet	44
6.3	Puut	46
6.4	Pensaat ja perennat	47
6.5	Haitalliset vieraslajit	48
7	Tulokset ja johtopäätökset	49
8	Pohdinta ja kehittämissuhteet	51

Lähteet.....	54
--------------	----

Kuvat, taulukot ja kaavat

Kuva 1. Oitin vanhan rautatieaseman RKY-alue	9
Kuva 2. Oitin kartta vuodelta 1872.....	9
Kuva 3. Helsingin - Tampereen - Korian rautatien pituusprofiili.....	10
Kuva 4. Oitin suojellun asema-alueen rakennukset	10
Kuva 5. Oitti 2.4.1957	14
Kuva 6. Oitti korjaus A. 23.5.1957	15
Kuva 7. Oitin rautatieasema	16
Kuva 8. Oitin rautatieasema	16
Kuva 9. Ap:n piha 11.3.1961.....	19
Kuva 10. Virkailijain piha 2.4.1957	19
Kuva 11. Ilmakuva vuodelta 1933	33
Kuva 12. Ilmakuva vuodelta 1951	34
Kuva 13. Ilmakuva vuodelta 1959	34
Kuva 14. Ilmakuva vuodelta 1996	35
Kuva 15. Ilmakuva vuodelta 2020	36
Kuva 16. Eduspuisto vuoden 1957 puistosuunnitelman mukaan	38
Kuva 17. Eduspuisto vuonna 2021	38
Kuva 18. Virkailijain piha vuoden 1957 puistosuunnitelman mukaan	41
Kuva 19. Virkailijain piha vuonna 2021	41

Taulukot

Taulukko 1. Oitin asemapuistossa esiintyvät havupuut	27
Taulukko 2. Oitin asemapuistossa esiintyvät lehtipuut	27
Taulukko 3. Oitin asemapuistossa esiintyvät pensaat	28
Taulukko 4. Oitin asemapuistossa esiintyvät perennat	29

Liitteet

- Liite 1 Kasviluettelo
- Liite 2 Asemakaava ja asemakaavan muutos
- Liite 3 Asemakaavamerkinnot ja määräykset
- Liite 4 Virkailijain asunnot 8.5.1957
- Liite 5 Virkailijain asunnot 8.5.1957
- Liite 6 Ratamestarin pihasuunnitelma 5.10.1957
- Liite 7 Ratamestarin pihasuunnitelma 4.2.1960
- Liite 8 Taulukko vuonna 1939 painetuista puistokorteista
- Liite 9 Taulukko vuonna 1952 painetuista puistokorteista
- Liite 10 Puistokortti edestä
- Liite 11 Puistokortti takaa
- Liite 12 Asemapuistojen kartoitus
- Liite 13 Asemapäällikön pihan inventointilomake
- Liite 14 Hoitosuunnitelmakartta
- Liite 15 Oitin asemapuiston nykytila

1 Johdanto

Asemapuistot ovat tärkeä osa suomalaista puutarhahistoriaa. Ne rakennettiin samaan aikaan asemarakennuksien kanssa. Asemapuistot olivat myös osa rautatiekulttuuria, ja puistojen istutukset toimivat mallina paikallisille asukkaille. Asemapuisto oli usein paikkakunnan ensimmäinen julkinen puisto ja se saattoi olla myös paikkakunnan ainoa puisto. Puistot toimivat ajanviettopaikkoina jatkoysteyksiä odottaville matkustajille. (Niemi & Joutsalmi, 2005, ss. 2–5)

Puistojen suunnittelu ja hoito oli keskitettyä. Rautatiearkkitehdin suunniteltua asema-alueen rakennukset, teki ylipuutarhuri puistosuunnitelmat. Rautateillä oli oma keskuspuutarha, joka kasvatti kasvit asemapuistoihin. Vuosittain järjestetyillä kilpailuilla pidettiin yllä asemapuistojen korkeaa laatua. (Nummela & Huvila, 2020). Aikojen saatossa asema-alueet ja niiden omistussuhteet ovat muuttuneet (Niemi & Joutsalmi, 2005, s. 9). Käytöstä poistettujen asemarakennusten siirtyminen yksityisomistukseen, yhteisöille, kunnille ja Senaatti-kiinteistöt Oy:lle on aiheuttanut asemapuistojen pilkkoutumisen (Häyrynen ym., 2001, s. 147; Nummela & Huvila, 2020). Puistojen yhtenäisyys on katoamassa, mikä on ymmärrettävää, koska ei ole enää olemassa yhtä kokonaisuutena hoidettavaa asemapuistoa, vaan monta eri pihaa, joilla kaikilla on eri omistaja.

Tämän opinnäytetyön tilaaja oli Pohjoismaiden Rautatieseura, Suomen Osasto ry ja sen tavoitteena oli asemapuistojen nykytilan kartoitus ja rakennettujen kulttuuriympäristöjen suojelun toteutuminen. Tässä opinnäytetyössä tutkittava Oitin asemapuisto on säilytettävien rautatieasema-alueiden tai rakennusten valtakunnallisesti merkittävien rakennettujen kulttuuriympäristöjen (RKY) listalla. Vanhat rakennukset sekä puisto ovat myös asemakaavalla suojeltuja. Tässä opinnäytetyössä kartoitettiin Oitin asemapuiston kasvillisuus, tärkeät näkymäakselit ja mahdolliset vieraslajit. Saatuja tuloksia verrattiin vanhoihin puistopiirustuksiin sekä tehtiin hoitosuunnitelma Oitin asemapuistoon. Lisäksi syntyi asemapuistojen inventointilomake.

2 Rautatieasemapuistojen historia Suomessa

Maaliskuussa vuonna 1857 Venäjän keisari ja Suomen suuriruhtinas Aleksanteri II määräsi rakennettavaksi rautatien Helsingin ja Hämeenlinnan välille. Rautatien oli määrä valmistua viidessä vuodessa. Radan rakennustyöt aloitettiin seuraavana vuonna, ja Suomen ensimmäinen matkustajajuna ajettiin Helsingistä Hämeenlinnaan tammikuun viimeisenä päivänä vuonna 1862. (Zetterberg, 2011, s. 12, ss. 20–23). Vuonna 1870 avatun Pietarin radan Viipurin aseman asemapäällikkönä toiminut J. G. Niklander oli kiinnostunut puutarhanhoidosta. Hän alkoi koristella asema-aluetta istutuksin ja hänen toimintansa sai kannatusta Rautatiehallituksen ylitirehtööri G. Strömbergiltä, joka oli myös innokas puutarhaharrastaja. Ensimmäinen Valtionrautateiden puutarhuri, Rudolf Grönholm, palkattiin vuonna 1873. Vuonna 1874 hän sai tehtäväkseen perustaa rautateiden keskuspuutarhan Hyvinkäälle. 1960-luvulla keskuspuutarha siirrettiin Tuusulaan Nuppulinna-nimiselle maatilalle. (Häyrynen ym., 2001, s. 143)

1800-luvun lopulla ja vuosisadan vaihteessa Suomessa oli jo 150 asemapuistoa. Puistot olivat parhaimmillaan 1950- ja 1960-luvuilla, jolloin asemilla oli vielä paljon henkilökuntaa (Nummela & Huvila, 2020). Vuonna 1960 asemapuistoja oli jo yli 500 (Häyrynen ym., 2001, s. 142). Muualla maailmassa ei ole samanlaista asemapuistokulttuuria kuin Suomessa: erämaa-asemienkin ympärille on rakennettu puisto. Muualla Euroopassa radat rakennettiin enimmäkseen yksityisellä rahoituksella ja asemat sijoituivat kaupunkimaisemmille alueille. Tämän vuoksi niille ei syntynyt asuinalueita, kuten Suomessa, jossa radat rakennettiin yleensä valtion määrärahoihin. Valtionrautatiet myös tarjosi työntekijöilleen asunnot, joista muodostui asemakylä. (Niemi & Joutsalmi, 2005, s. 3)

Silloin kun ensimmäiset rautatiet rakennettiin Suomeen, ei maassamme juurikaan ollut julkisia puistoja. Monen paikkakunnan ensimmäinen julkinen puisto oli usein asemapuisto. Rautatieasemien ympärille rakennettujen eduspuistojen kaltaisia puistoja alettiin pian istuttaa myös muiden julkisten laitosten edustoille (Niemi & Joutsalmi, 2005, s. 2; Martin, 2016, s. 46). Yksityinen puutarhakulttuuri on ollut Suomessa vaatimatonta, minkä vuoksi julkisten laitosten puutarhat ja istutukset ovat erityisen tärkeitä suomalaisen puutarhataiteen historiassa (Niemi & Joutsalmi, 2005, s. 3). Aseman ympäristöstä tuli lähiseudun asukkaille malliympäristö, jonka rakennuksista, pihoista ja puutarhoista otettiin

oppia. Myös uutuuskasvit levisivät rautateitä pitkin syrjäisemmillekin seuduille (Niemi & Joutsalmi, 2005, s. 2). Sota-aikana asemapuistot jäivät vähäiselle hoidolle tai kokonaan hoitamatta (Martin, 2016, s. 32). Martinin (2016, s. 32) mukaan VR:n ylipuutarhuri Kaarlo Jokela kertoo vuoden 1945 vuosikertomuksessa, että lisäksi kovat pakkaset, pommitusvauriot sekä sirpalesuojakaivannot, parakit ynnä muut rakennukset vaurioittivat asemapuistoja. Koska elintarviketilanne oli huono, päästivät rautatieläiset karjansa laiduntamaan puistoihin. Ennen sotaa istutettuja asemapuistoja oli 419. Sodan jälkeen 69 asemaa asemapuistoinen jäi luovutetuille alueille.

1950-luvulta lähtien rautateillä on tapahtunut paljon muutoksia. Höyryveturit, vesitornit ja veturitallit ovat jääneet pois käytöstä. Junien sähköistys ja nopeuden lisääntyminen ovat aiheuttaneet muutoksia ratapihoilla. Alueita myös aidataan turvallisuuden vuoksi (Häyrynen ym., 2001, s. 147). Pienimpien asemien jäätyä pois matkustajaliikenteen käytöstä on aseman rakennuksien, ja niiden mukana myös asemapuistojen omistus siirtynyt useille eri omistajille. Asemapuistojen hoito ei ole enää yhtenäistä, eikä mikään takaa puiston yhtenäisen ilmeen säilymistä. Vaikka uusilla omistajilla olisikin halua hoitaa puistoa heillä ei välttämättä ole siihen tarvittavaa tietoa. (Häyrynen ym., 2001, s. 147)

2.1 Asemapuiston alueet ja toiminnot

Rautatieasemalle varattiin pitkänomainen alue radan varresta. Sinne sijoitettiin henkilöliikenteen alue ja rakennukset, tavaraliikenteen alue, liikennevälineiden huollon alue sekä asuinalue. Alueen koko vaihteli 100–120 m x 300–900 m välillä aseman iästä, koosta ja luokasta riippuen. Alueella oli oma sähkö- ja viemäriverkosto. Asemat luokiteltiin viiteen eri luokkaan, jotka perustuivat asemien sijaintiin ja liikennemääriin. Suurin osa asemista kuului luokkaan viisi, risteysasemat olivat kolmannen luokan asemia ja ainoastaan Helsingin ja Viipurin rautatieasemat olivat ensimmäisen luokan asemia. (Niemi & Joutsalmi, 2005, s. 4)

Asemapuisto on tyypillisesti jaettu kolmeen osaan eri toimintojensa perusteella. Alueita ovat olleet varsinainen asemapuisto, asuintalojen alue ja varikkoalue. Perusmallista oli kuitenkin lukuisia eri variaatioita. (Häyrynen ym., 2001, s. 146). Aseman puisto ja pihat -nimisessä asema-alueiden hoito-ohjeessa (2005, s. 4–8) aseman eri alueet on nimetty eduspuistoksi, asemapuistoksi, asuinpihoiksi sekä ratapihaksi ja huoltoalueeksi. Ratapiha ja huoltoalue

sijaitsivat yleensä radan toisella puolella ja istutettu kasvillisuus oli niillä vähäistä (Niemi & Joutsalmi, 2005, s. 8).

Asema-alueen näkyvin ja julkisin osa oli eduspuisto, joka oli sitä koristeellisempi mitä suurempi asema oli kyseessä. Se sijaitsi joko asemarakennuksen edessä, päädyssä tai sen ja sisäisen raitin välissä. Myös laiturialue makasiinirakennuksineen, yleisökäymälöineen sekä lennätin- ja valaisinpylväineen kuului eduspuistoon. (Niemi & Joutsalmi, 2005, ss. 4–5). Eduspuistossa oli penkit matkustajille, hevospuomi, pyöräteline sekä myöhemmin autojen pysäköintialue. Asemalaiturille vievä kulkuväylä päällystettiin yleensä mukulakivillä ja sen molemmin puolin oli usein nurmikentät, joilla kasvoi puita ja pensaita. Nurmikoiden reunoilla oli kukkapenkkejä ja kesäkukkaistutuksia laatikoissa. (Niemi & Joutsalmi, 2005, ss. 4–5).

Eduspuiston jälkeen alkoi varsinainen puistoalue. Se yhdisti eri alueet toisiinsa, mutta myös erotti julkisemman tilan ja asuinalueen toisistaan. Käytävät ja puurivit olivat asemapuiston olennaisimpia elementtejä. (Niemi & Joutsalmi, 2005, s. 5). Puistossa oli mutkittelevia hiekkakäytäviä, joiden varsilla oli penkkejä. Havu- tai jaloja lehtipuita oli sekä yksittäisinä maisemapuina että ryhminä, puukujanteina, puuriveinä tai puu- ja pensasryhminä. Asemapuistossa oli huvimajoja ja oleskelualueita, joilla saattoi viettää aikaa junaa odottaessa. Joillakin asemilla oli myös pelikenttiä. (Niemi & Joutsalmi, 2005, s. 5).

Tärkeä osa asemapuistoa olivat rautatieläisten piha-alueet. Virkahierarkia näkyi paitsi rakennuksissa, myös piha-alueiden suunnittelussa ja kasvillisuudessa. Suurimman osan asuinpihojen kasvillisuudesta muodostivat hyötykasvit, joiden määrä lisääntyi mitä alemmas hierarkiassa menttiin. Oleskelualueita rajasivat koristepensaat ja lehtimajat. Sisäänkäynnin yhteydessä sekä oleskelualueilla oli perenna- ja kesäkukkaistutuksia, jotka olivat asemapäällikön pihassa näyttävimpiä. (Niemi & Joutsalmi, 2005, ss. 6–7)

Asemapuistoille järjestettiin kilpailuja, joissa puistot kilpailivat keskenään. Sen lisäksi, että asemat kilpailivat puistojen kasvillisuudesta ja ympäristöstä, viihtyisyydestä sekä yleisvaikutuksesta, kilpailivat myös asemien kotipihat keskenään. Näin asemat pysyivät kauniina ja hoidettuina. (Niemi & Joutsalmi, 2005, s. 17)

2.2 Vanhat puistosuunnitelmat

Rautatieasemalla saattoi olla yli kymmenen rakennusta, joiden kaikkien ympärille asemapuisto suunniteltiin (Niemi & Joutsalmi, 2005, s. 4). Säilyneiden asemapuistosuunnitelmien esitystapa on jugend-vaikutteinen, mutta suunnitelmat itsessään eivät edusta modernismia, kuten tuolle ajalle olisi ollut tyyppillistä. Asemapuistoissa on ollut polveilevia käytäviä, lehtimajoja, puukujia sekä pyöreitä perennapenkkejä (Häyrynen ym., 2001, s. 146). Puistosuunnitelmat teki tai hyväksyi VR:n ylipuutarhuri. Vanhoja puistosuunnitelmia säilytetään Suomen Rautatiemuseossa Hyvinkäällä.

Asemapuistoihin on valittu ilmastollisesti kestäviä koristekasveja, joita on voitu käyttää koko rataverkon alueella. Tyyppillisiä lehtipuita ovat olleet koivu, lehmus, vaahtera, jalava, pihlaja ja koristepajut sekä muotoon leikattuina kasvatetut orapihlaja ja unkarinsyreeni. Puistosuunnitelmissa muotoon leikatuista puista käytetään nimeä pallopuu. Pallopuiden suosio laski 1960-luvulla. Havupuista yleisimmin käytettyjä olivat pihdat, sembramänty, lehtikuusi ja vuorimänty. Pienilehtisiä puita ei puhtaanapitosyistä istutettu lähelle rataa. Koristepensaista käytettiin orapihlajaa, hernelpensasta, kuusamia, hanhikkia, kanukkaa, tuomipihlajaa, happomarjaa, tuhkapensaita, angervoja ja puistoruusuja. Leikatut pensasaidat, joita käytettiin piha-alueiden suojana sekä raja-aitoina vähenivät 1960-luvulta lähtien työkustannusten takia. (Häyrynen ym., 2001, s. 147).

Kesäkukista petunia, samettikukka, pelargonia, begonia, dahlia ja lobelia olivat käytetyimpiä. 1960-luvulla alettiin suosia kesäsyressiä, salkoruusua ja risiinikasveja. Sipulikukista käytettiin tulppaania ja narsissia. 1970-luvulta lähtien perennojen käyttö on vähentynyt. (Häyrynen ym., 2001, s. 147).

Kasveja istutettiin asema-alueille paitsi esteettisistä, myös käytännön syistä; puurivejä ja pensasaitoja käytettiin palontorjunnallisista syistä erottamaan osa-alueita toisistaan, havupuita puolestaan suojaamaan asema-aluetta ja rataa lumelta. Puurivi sijoitettiin usein tien ja/tai radan suuntaisesti rajaamaan puistoa, sekä aseman ja ratapihan väliin. Puukujanteita käytettiin korostamaan tärkeimpiä puistoteitä. Puurivit ja -kujanteet olivat yleensä yksilajisia: koivuja istutettiin asemalle johtavien teiden varsille, laiturin viereen puolestaan istutettiin lehmuksia. Havupuita käytettiin asema-alueen takalaidoilla sekä radan

varrella. (Niemi & Joutsalmi, 2005, s. 14). Pienilehtisiä puita ei istutettu lähelle rataa, koska niistä oli haittaa radan puhtaanapidolle (Häyrynen ym., 2001, s. 145). Vielä nykyäänkin lehtikeli vaikeuttaa junien kulkua liukastaen kiskoja.

Käytävien risteysalueita ja aukioita korostettiin pensasistutuksilla. Leikattuja pensasaitoja käytettiin rajaamaan rataa, puistoa ja piha-alueita. Pensasaitojen tyypillisin kasvi oli orapihlaja, mutta muitakin kasveja, kuten hernepensaita käytettiin. Syreenistä tehtiin lehtimajoja, jotka olivat 1900-luvun alun puistoissa hevosenkengän muotoisia ja 1950-luvulta lähtien neliön muotoisia. (Niemi & Joutsalmi, 2005, s. 16).

Isoja pensaita, kuten kanukat, tuomipihlajat, hernepensaat ja angervot, käytettiin yksittäispensaina. Käymälöiden viereen istutettiin terttuseljaa ja koiranheittä. Köynnöskasveista villiviini ja köynnöskuusama olivat suosituimpia. (Niemi & Joutsalmi, 2005, s. 16). Kesäkukat ja perennat sijoitettiin asema- ja asuinrakennusten läheisyyteen. Asemarakennuksen lisäksi asemapäällikön pihassa oli koristeellisimmat istutukset. Kukkaistutukset muuttuivat vaatimattommiksi virkahierarkiassa alaspäin siirryttäessä. Rakennusten läheisyydessä sijainneet istutukset noudattelivat rakennuksen muotoja. 1950-luvulla oleskelualueiden yhteydessä sijainneet istutusalueet saattoivat olla myös vapaamuotoisempia. (Niemi & Joutsalmi, 2005, s. 18)

Asemapuistojen vanhasta kasvillisuudesta ovat säilyneet parhaiten lehmukset, koivut, palsami- ja siperianpihdat, tammet ja jalavat (Nummela & Huvila, 2020). Aseman puisto ja pihat -nimisessä asema-alueiden hoito-ohjeessa (Niemi & Joutsalmi, 2005, s. 20) on lueteltu yleisimpiä asemien puistosuunnitelmissa käytettyjä kasvilajeja ja -lajikkeita (Liite 1 Kasviluettelo).

3 Suojellut asemapuistot

Asemapuistot ovat tärkeä osa Suomen rautateiden ja puutarhakulttuurin historiaa ja siten merkittäviä kulttuuriympäristöjä. Kulttuuriympäristöön kuuluvat niin rakennukset ja puistot kuin ihmisen muokkaama maisema. Jotta tärkeät kulttuuriympäristöt säilyvät ne pitää saada suojelun piiriin. Opetus- ja kulttuuriministeriö (2020, s. 6) on määritellyt kulttuuriympäristön seuraavasti:

Kulttuuriympäristö on yhteisön ja ihmisten muistin ja identiteetin perusta. Hyvin säilyneenä, alueellisesti omaleimaisena ja eri aikakausista rakentuvana se on mitta-va kansallinen omaisuus, johon sisältyy merkittäviä yhteiskunnallisia ja kulttuuri-sia arvoja. Kulttuuriympäristön suunnitelmallinen ylläpito ja kehittäminen lisäävät alueiden elinvoimaa ja viihtyisyyttä, toteuttavat kestävästä kehitystä sekä ylläpitävät kansallisomaisuuden arvoa.

Valtakunnallisella tasolla asemapuistoja ja -alueita on suojeltu yli 20 vuoden ajan rautatiesuojelusopimuksella ja myöhemmin paikallisella tasolla asemakaavoilla (Nummela & Huvila 2020). Vuoden 1998 rautatiesopimuksella suojeltuja rautatieasema-alueita tai rakennuksia on yhteensä 117 kohdetta 85 paikkakunnalla (Ratahallintokeskus, 2001, s. 67).

3.1 Oitin asemapuisto

Oitin kylä sijaitsee Hausjärven kunnassa Kanta-Hämeessä. Rautatieasema perustettiin liikenteellisesti hyvälle paikalle rautatien ja Hausjärven kirkolta Mäntsälään vievän maantien risteykseen. Kylässä sijainneelta kestikievarilta oli helppo jatkaa matkaa hevoskyydillä. (Wikipedia, 2021).

Oitin vanha rautatieasema sijaitsee Suomen toiseksi vanhimmalla rataosuudella (Riihimäki – Pietari). Oitin asemarakennus valmistui vuonna 1869 kolmannen luokan aseman tyyppiin rakennustien mukaan. Asemarakennusta on laajennettu vuosina 1876 ja 1917. Rautatien rakentamisen jälkeen Oitin kylän painopiste siirtyi vanhalta kylätontilta aseman suuntaan synnyttäen asutusta ja tiiliteollisuutta (Museovirasto, 2009). Pusein asemarakennuksen lisäksi alueella on säilynyt useita asuin- ja talousrakennuksia. Oitin asemapuisto kuului ensimmäiseen puutarhapiiriin ja toiseen ratajaksoon (Suomen Rautatiemuseo, n.d.-a).

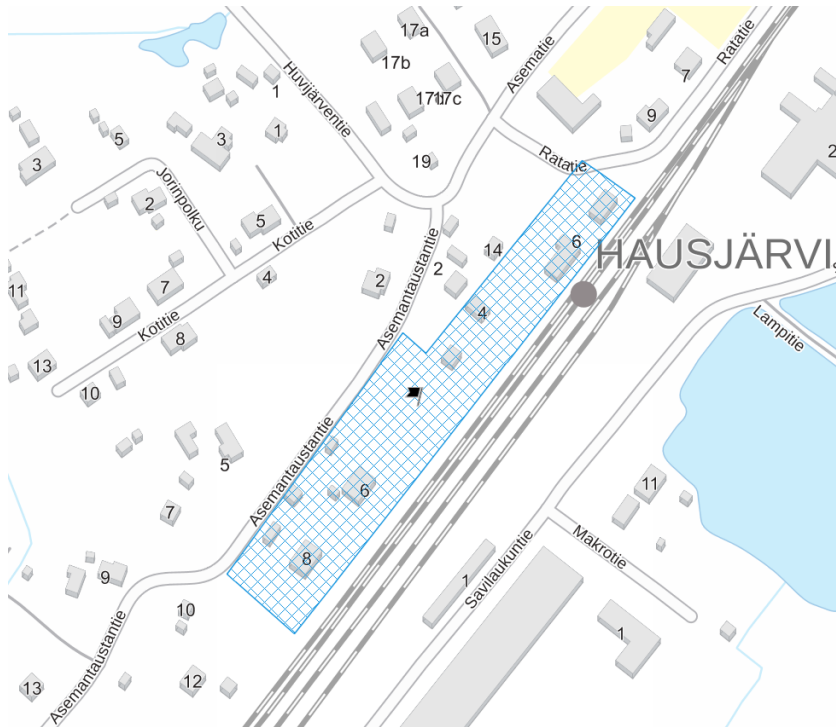
Oitin asemapuisto on perustettu vuonna 1884 (Suomen rautatiemuseo, n.d.-a). Oitin asemapuisto on säilytettävien rautatieasema-alueiden tai rakennusten valtakunnallisesti merkittävien rakennettujen kulttuuriympäristöjen (RKY) listalla. Oitin asemapuiston alueella sijaitsee myös muita pihvoja ja rakennuksia, mutta ne eivät kuulu suojelulle alueelle ja siksi ne rajautuivat tämän opinnäytetyön ulkopuolelle.

Vuonna 1989 Oitista tuli miehittämätön liikennepaikka ja vuonna 1995 henkilöliikenteen pysähdyspaikka siirrettiin lähemmäksi Oitin keskustaa. Tavaraliikenteen käyttöön jäänyt vanha asema nimettiin uudelleen Hausjärveksi. Oitti ja Hausjärvi ovat vuodesta 2007 muodostaneet Hausjärven liikennepaikan. (Wikipedia, 2021). Vaikka kyseessä on Hausjärven nykyinen tavara-asema, käytetään tässä opinnäytetyössä nimiä Oitin asema ja Oitin asemapuisto, koska puisto suunniteltiin ja rakennettiin aseman nimen ollessa vielä Oitti.

Kuvassa 1 on esitetty Oitin vanhan rautatieaseman alue, joka on nykyään valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö (RKY). Alueella sijaitsee neljä suojeltua rakennusta: asemarakennus (6), talousrakennus (4), asemapäällikön talo (6) sekä kirjanpitäjän ja vaihdemiehen talo (8).

Samalla tontilla asemarakennuksen kanssa sijaitsee kellari vuodelta 1951 ja tavaramakasiini vuodelta 1932. Oitin asemalla sijaitti kaksoisvahtitupa, joka on sittemmin palanut. Sen rakennusaika on tuntematon, mutta vuoden 1872 Oitin kartassa (kuva 2) on rakennus samalla paikalla, jolla kaksoisvahtitupa sijaitti, minkä perusteella voidaan olettaa rakennuksen olleen jo silloin olemassa. Kaksoisvahtitupaa on laajennettu vuonna 1876. Samassa pihapiirissä sijaitsee kahden perheen talousrakennus vuodelta 1880 sekä sauna 1870-luvulta (Museovirasto, 1997). Suomen Rautatiemuseon kokoelmissa olevassa Helsingin–Tampereen–Korian rautatien pituusprofiilissa (kuva 3) tuota rakennusta puolestaan ei näytä olevan. Teoksen julkaisuvuosi ei ole tiedossa, mutta se on todennäköisesti ilmestynyt ennen vuotta 1881, jolloin seuraava pituusprofiili on painettu. Asemapäällikön talo on vuodelta 1917. Samassa pihapiirissä sijaitsee kellari sekä ulkorakennus vuodelta 1957. Kirjanpitäjän ja vaihdemiehen asuintalo on vuodelta 1901. Kirjanpitäjän ja vaihdemiehen talon pihassa on kellari sekä ulkorakennukset vuosilta 1909 ja 1880 (Museovirasto, 1997).

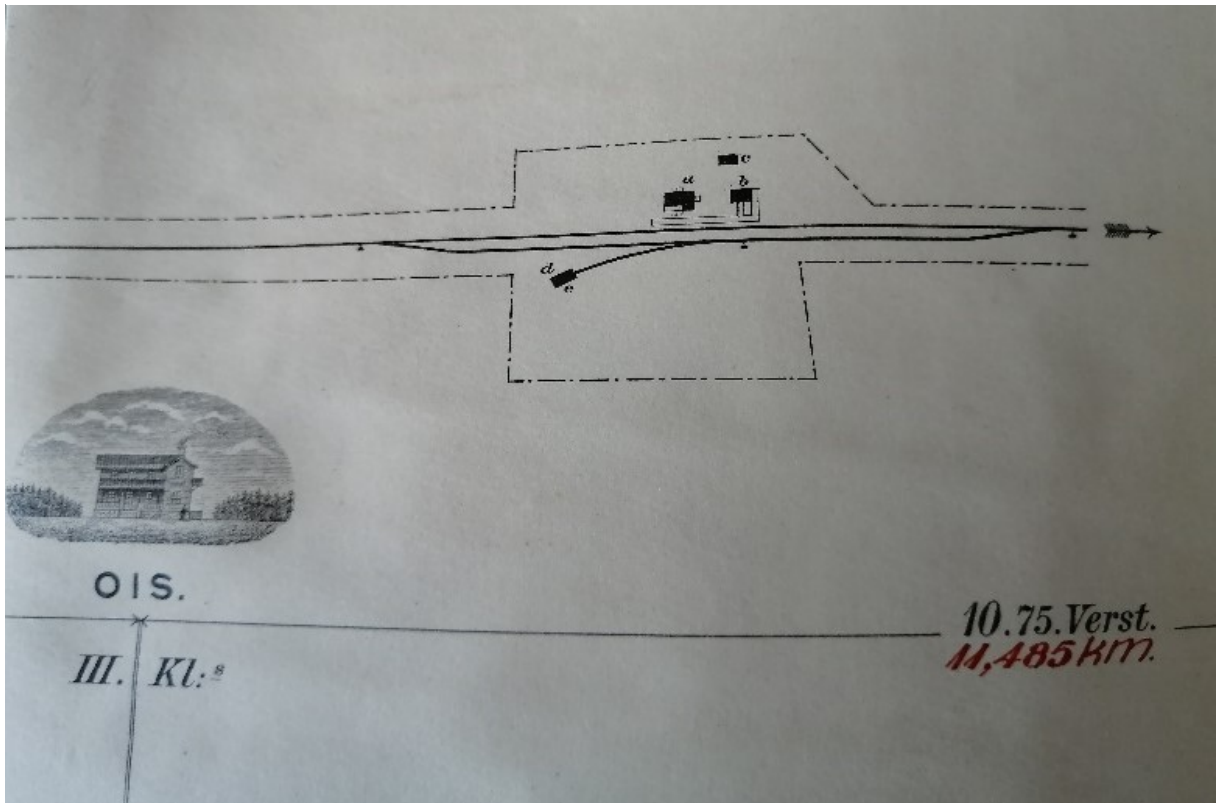
Kuva 1. Oitin vanhan rautatieaseman RKY-alue (Museovirasto, n.d.-a)

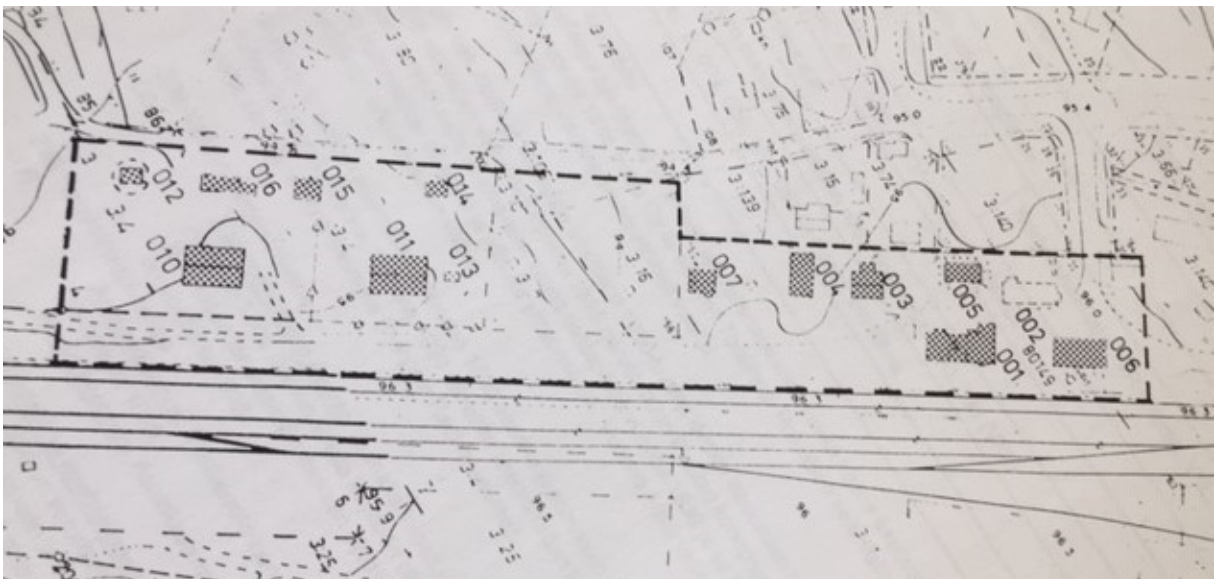
Kuva 2. Oitin kartta vuodelta 1872 (Vanhat kartat, 1872)

Kuva 3. Helsingin–Tampereen–Korian rautatien pituusprofiili (Suomen Rautatiemuseo, n.d.-

Kuva 4. Oitin suojellun asema-alueen rakennukset (Museovirasto, 1997)

Oitin asemapiistossa sijaitsevien rakennusten RKY-koodit:

001 Asemarakennus

006 Tavaramakasiini vuodelta 1932

003 Kaksoisvahtitupa. Rakennusaika tuntematon.

004 Ulkorakennus. Kahden perheen talousrakennus vuodelta 1880.

005 Kellari vuodelta 1951.

007 Sauna, vuoraamaton, punamullattu hirsirakennus vuodelta 1870.

010 Asuintalo kirjanpitäjälle ja vaihdemiehelle

012 ja 013 Kellarit

014 Ulkorakennus vuodelta 1957

015 ja 016 Ulkorakennuksia vuosilta 1909 ja 1880

Rakennuksia 002 ja 003 ei ole enää olemassa.

(Museovirasto, 1997)

3.2 Kaavoitus

Oitin aseman alueen asemakaava ja asemakaavan muutos ovat vuodelta 2007 (liite 2).

Kaavalla muodostettiin korttelialue 303 sekä rautatie-, katu- ja vapaa-alueita. Oitin aseman alue on osittain liike- ja toimistorakennusten korttelialuetta, jolla ympäristö säilytetään, liike- ja toimistorakennusten sekä ympäristöhäiriöitä aiheuttamattomien pienimuotoisten teollisuusrakennusten korttelialuetta, erillispientalojen korttelialuetta sekä osittain asuinpientalojen korttelialuetta, jolla ympäristö säilytetään.

Asemakaavamerkinnöissä ja -määräyksissä (liite 3) on sanottu seuraavaa:

Puiston historialliset piirteet, mm. rakenteet, käytävät, pinnoitteet ja alkuperäinen kasvillisuus tulee säilyttää. Puistoa tulee hoitaa siten, että sen yhtenäinen avoin luonne säilyy ilman tonttien välirajoille sijoittuvia aitoja. Alueen pihapiirit ovat osa kulttuurihistoriallisesti merkittävää asemapuistoa, joka tulee huomioida alueen ominaispiirteiden säilyttämisessä ja hoitotoimenpiteiden laadukkaalla toteutuksella.

Tämän lisäksi asemakaavamääräyksissä sanotaan, että: ”Rakennuksia, puistoa ja aluetta koskevista muutoksista on pyydettävä Museoviraston kannanotto. Museovirasto voi antaa vähäisiä poikkeuksia suojelumääräyksistä.” (Hausjärvi, 2007)

Ratalain neljännessä luvussa: Rautatiealueen ulkopuolisia alueita koskevat maankäyttörajoitukset sanotaan seuraavaa:

Rautatien suoja-alue ulottuu 30 metrin etäisyydelle radan raiteen tai, jos raiteita on useampia, uloimman raiteen keskilinjasta, jollei suoja-alueita ratasuunnitelmassa erityisestä syystä supisteta tai laajenneta enintään 50 metriksi. Väylävirastolla on tie- tai rautatieliikenteen turvallisuuden sitä vaatiessa oikeus poistaa suoja-alueelta kasvillisuutta tai rajoittaa kasvillisuuden korkeutta. Suoja-alueella ei saa pitää sellaista rakennusta, varastoa, aitaa taikka muuta rakennelmaa tai laitetta, josta tai jonka käytöstä voi aiheutua vaaraa tie- tai rautatieliikenteen turvallisuudelle taikka haittaa radanpidolle. (Ratalaki 110/2007 §37).

Tämä suoja-alue ulottuu Oitin asemapuiston alueelle ja se tulee huomioida asemapuiston kasvillisuuden ja mahdollisten uusien rakennusten ja rakenteiden suunnittelussa ja hoidossa. Rata sijaitsee hyvin lähellä asuinrakennuksia ja rata-alue on aidattu verkkoaidalla.

3.3 Oitin asemapuiston vanhat puistosuunnitelmat

Oitin asemapuiston alkuperäisiä puistosuunnitelmia ei ole löytynyt, mutta Suomen Rautatiemuseon kokoelmissa on useampia puistosuunnitelmia, joista suurin osa ajoittuu vuoteen 1957. Kaikki suunnitelmat yhtä lukuun ottamatta on tehnyt VR:n ylipuutarhurina vuosina 1937–1971 toiminut Kaarlo Jokela. Yksi suunnitelma on Pentti Vierikon tekemä ja Kaarlo Jokelan hyväksymä. Vierikko toimi VR:n ylipuutarhurina vuosina 1971–1990 (Häyrynen ym., 2001, s. 145). Oitin puistosuunnitelmat on tehty millimetripaperille tai valkoiselle paperille ja piirretty mittakaavoihin 1:200, 1:250 sekä 1:400. Virkailijain pihan 2.4.1957 suunnitelmasta puuttuu mittakaava. Suunnitelmiin on merkitty pohjoisnuoli sekä lähes kaikkiin myös junarata. Kasvillisuuden merkitseminen vaihtelee tarkasta tieteellisestä lajikenimestä kasvien kansanomaisiin nimiin. Suomen Rautatiemuseossa olevat suunnitelmat ovat lyijykynäpiirustuksia tai piirustusten kopioita.

Alla on lueteltu Oitin asemapuiston suunnitelmat mittakaavoineen (MK) ja suunnittelijoineen siinä järjestyksessä kuin ne ovat Suomen Rautatiemuseon puistosuunnitelmien arkistoluetteloon merkitty. Sulkeissa on selvennys, mitä lyhenteellä tarkoitetaan.

Asemapuisto korjaus MK 1:250 Kaarlo Jokela 23.5.1957

Virkailijain piha Kaarlo Jokela 2.4.1957

Rkm:n (ratamestarin) asunto MK 1:200 Pentti Vierikko 5.10.1957

Virk. asunnot (virkailijain) MK 1:200 Kaarlo Jokela 8.5.1957

Asema-alue MK 1:250 Kaarlo Jokela 2.4.1957

Ap:n piha (asemapäällikön) MK 1:200 Kaarlo Jokela 11.3.1961

Rkm:n (ratamestarin) piha MK 1:400 Kaarlo Jokela 4.2.1960

Asema-alue, korjaus A. MK 1:250 Kaarlo Jokela 23.5.1957

(Suomen Rautatiemuseo, n.d.-c)

Osa suunnitelmien kasveista on merkitty tieteellisellä nimellä, osa vain merkinnällä havupuita tai koristepensaita. Molempia merkintätapoja on käytetty myös samassa suunnitelmassa. Yksi selitys tällaiselle merkintätavalle voi olla se, että olemassa olevat kasvit on nimetty yleisellä tasolla ja istutettavat kasvit tieteellisellä nimellä.

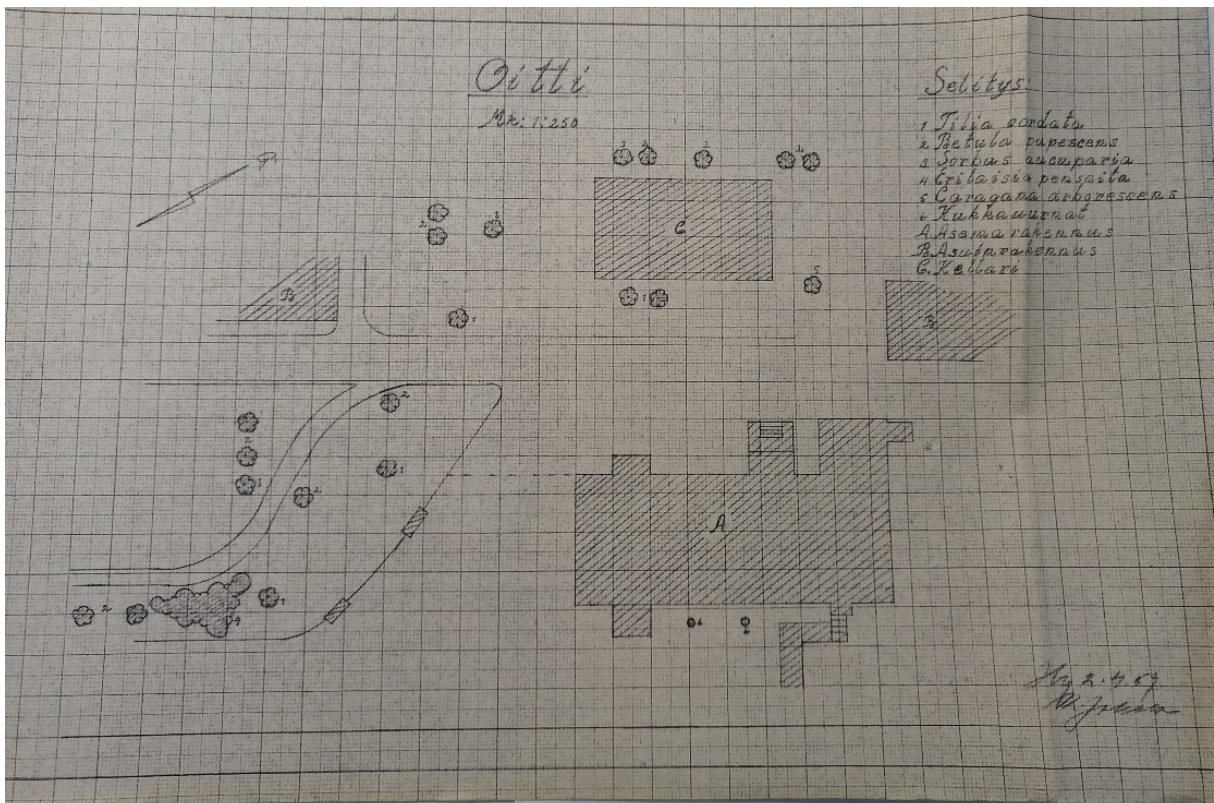
3.3.1 Eduspuisto ja asemarakennuksen ympäristö

Oitin asemarakennuksen ympäristöstä, eli eduspuistosta, on säilynyt kolme puistosuunnitelmaa, jotka ovat kaikki vuodelta 1957. Kaksi muuta ovat korjauksia ensimmäiseen suunnitelmaan (kuva 5). Suunnitelmat on nimetty Oitti ja Oitti, korjaus A. Ensimmäisessä suunnitelmassa 2.4.1957 on viisi metsälehmusta (*Tilia cordata*), 12 hieskoivua (*Betula pubescens*), kolme kotipihlajaa (*Sorbus aucuparia*), yksi istutus erilaisia koristepensaita, yksi siperianhernepensas (*Caragana arborescens*) sekä kaksi kukkauurna asemarakennuksen radan puoleisella seinustalla. Kasvit on nimetty tieteellisillä nimillä.

Ensimmäisessä suunnitelmassa olevat rakennukset ovat asemarakennus (A), kaksi asuinrakennusta (B) sekä kellari (C). Asemarakennuksen eteläpäädyssä on todennäköisesti nurmialue, jonka reunassa on kaksi penkkiä. Nurmialueita ei ole piirustuksessa erikseen merkitty nurmialueiksi, mutta puistokortiston mukaan asemapuistossa on ollut myös nurmialueita, joten näiden alueiden voidaan olettaa olevan nurmea. Nurmialueen reunassa olevat suorakulmiot vaikuttavat penkeiltä sijaintinsa, kokonsa ja muotonsa perusteella.

Asemarakennuksen eteläpäädyssä lähtevän katkoviivan merkitystä ei myöskään ole selitetty. Ehkä se on apuviiva puun paikan merkitsemiselle. Polku se tuskin on, jos asemaa on muutenkin ympäröinyt hiekkakenttä. Hiekkakenttääkään ei ole selitetty, mutta sellainen asemarakennuksen ympäristössä yleensä oli. Asemarakennuksen ympäristössä on useampia hiekkakäytäviä ja avointa tilaa lastauslaiturin ja asemarakennuksen välillä. Hiekkakäytävät ovat kulkeneet radan vartta yhdistäen alueen rakennukset toisiinsa. Aivan koko alueesta ei ole puistopiirustusta, ja asuinrakennuksista on piirretty vain kulmat.

Kuva 5. Oitti 2.4.1957 (Suomen Rautatiemuseo, 1957. Piirustus Jokela, K.)

Korjaus A:ssa (kuva 6) on edelliseen suunnitelmaan lisätty yksi istutus japaninhappomarjaa (*Berberis thunbergii*) ja yksi istutus monivuotisia kukkia. Muutoin suunnitelma on pysynyt samana. Kasvien nimeäminen on muuttunut siten, että metsälehmuksesta, siperianhernepenasaasta ja japaninhappomarjasta käytetään tieteellisiä nimiä. Muuten kasvit on nimetty: koivuja, pihlajia, koristepensaaita, kukkauurnat ja monivuotisia kukkia.

Puiden symbolit ovat korjauksessa suurempia kuin ensimmäisessä suunnitelmassa.

Rakennukset on nimetty suoraan piirrokseen: asema, kellari ja asuinrakennus. Korjattava

kohta on merkitty piirrokseen A:lla. Asemarakennuksen edustalla radan puolella on vuoden

1957 puistopiirustuksissa (kuvat 5 ja 6) kaksi kukkauurnaa. Kuvassa 7 näkyy useampia

kukkauurnia asemarakennuksen radan puoleisella seinustalla. 1900-luvun alkupuolella

otetusta valokuvasta (kuva 8) näkyy asemarakennuksen ympäristön avoimuus. Nämä

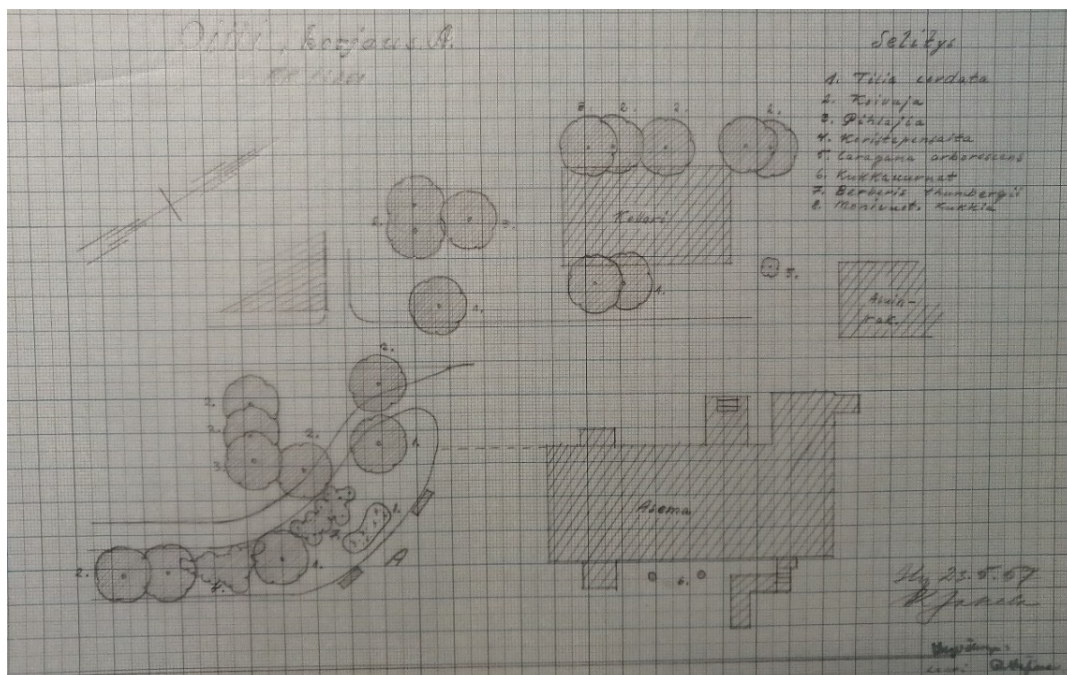
suunnitelmat on tehty melko pienelle alueelle ja asuinrakennuksistakin on piirretty vain

kulmat. Asuinrakennuksien pihoja kasveineen ei näissä suunnitelmissa ole esitetty.

Asemarakennuksen lähistöllä on varmasti ollut myös käymälä ja hevospuomi, myöhemmin

kenties myös autojen pysäköinti, mutta niitäkään ei näissä suunnitelmissa ole.

Kuva 6. Oitti korjaus A. 23.5.1957 (Suomen Rautatiemuseo, 1957. Piirustus Jokela, K.)

Kuva 8. Oitin rautatieasema (Suomen Rautatiemuseo, arviolta vuosilta 1960–1969)

Kuva 7. Oitin rautatieasema (Suomen Rautatiemuseo, arviolta vuosilta 1900–1919)

3.3.2 Asuinpihat

Suunnitelmassa nimeltä Virkailijain asunnot (8.5.1957) on samaan suunnitelmaan piirretty sekä asemapäällikön että kirjanpitäjän ja vaihdemiehen talojen pihat. Merkkien selitykset näkyvät suunnitelmassa hyvin himmeästi. Kahden pihan suunnitelmassa (liitteet 4 ja 5) on hiekkakäytävien verkosto, puurivejä, muotoon leikattuja puita, symmetrisiä istutuksia ja lehtimajoja. Molempien talojen takana on omenapuita. Vuoden 1961 suunnitelmassa on asemapäällikön pihaan lisätty marjapensaita. 2.4.1957 Virkailijain pihan suunnitelmassa puolestaan on marjapensaita, joita uudemmassa piirustuksessa ei ole.

Kasvilajit on merkitty kahden pihan piirustukseen yleisellä tasolla: lehtipuita, havupuita, koristepensaita, perennakasveja, pallopuita ja omenapuita. Ainoastaan pensasaita *Caragana* on määritelty tarkemmin. Kahden pihan suunnitelmassa pihat on erotettu toisistaan pensasaidalla. Aita jatkuu asemapäällikön pihaa ja radan varren kulkureittiä rajaavana aitana. Kirjanpitäjän ja vaihdemiehen talon takana on rivi muotopuita radan varren kulkureitin vieressä sekä pensasaita kulkureitin ja radan välissä. Kummassakin pihassa on perennaistutuksia. Kellarit ja kaivot on ympäröity pensasistutuksilla. Kirjanpitäjän ja vaihdemiehen pihassa Asemantaustantien varrella on havupuurivi, samoin asemapäällikön pihan rajalla.

Lehtipuita asemapäällikön pihan puoleisessa osassa piirustusta on 16, havupuita 10, koristepensaita 39, hernelpensaitaa radan varren tien vieressä sekä kirjanpitäjän ja vaihdemiehen talon puolella. Omenapuita on kahdeksan asuinrakennuksen radan puolella. Asuinrakennuksen lisäksi suunnitelmaan on piirretty kellari sekä puuliiteri, kanala, kaivo ja mahdollisesti likakaivo. Perennakasveja on pyöreässä penkissä nurmikolla, talon sisäänkäyntiä vastapäätä. Perennapenkin ja talon välissä on neljä pallopuuta eli muotoon leikattua puuta tasavälein. Keskimmäisten puiden välissä nurmikossa on syvennys. Syvennyksen takana nurmikolla on mahdollisesti lipputanko. Selitystä suunnitelmassa olevalle symbolille ei ole. Syvennys on mahdollisesti ollut siksi, ettei lippua tankoon laittaessa tarvitse tallata nurmikkoa. Toinen selitys voi olla se, että syvennyksessä on ollut penkki.

Kirjanpitäjän ja vaihdemiehen pihan puolella suunnitelmassa on 23 lehtipuuta, 13 havupuuta, 40 koristepensastahernelpensaitaa radan ja tien välissä. Sisäänkäynniltä johtaa

käytävä liiterille. Käytävän molemmilla puolilla on nurmialueet, jotka ovat lähes toistensa peilikuvat perennapenkkeineen ja pensasistutuksineen. Nurmialueet ovat kuitenkin hiukan eri muotoiset ja kokoiset ja isommalla alueella kasvaa myös kaksi lehtipuuta. Molemmilla puolilla kasvaa lisäksi kolme pallopuuta. Pallopuuta on myös radan varressa (yhdeksän) ja kaivolle johtavalla kujalla (yhdeksän). Pihassa on myös neljä omenapuuta sekä kaksi unkarinsyreeneistä istutettua lehtimajaa talon radan puoleisella seinustalla.

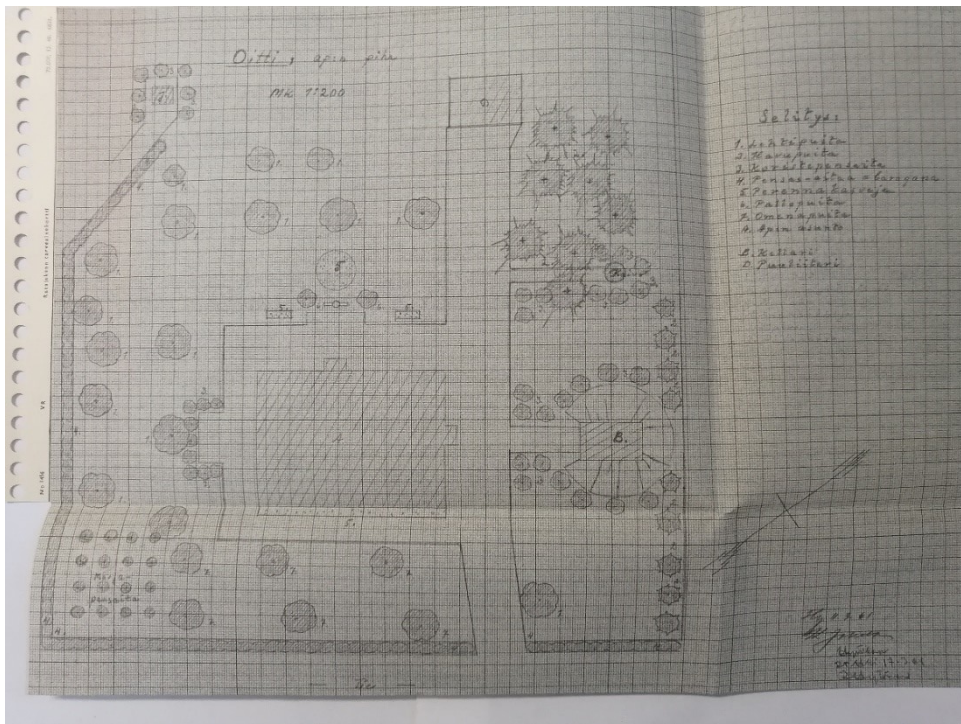
Asemapäällikön pihasta on toinen suunnitelma Ap:n piha 11.3.1961 (kuva 9). Siinä on lehtipuita 16, havupuita 17, koristepensaita 39, hernenpensaitaa radan varren tien vieressä, perennakasveja pyöreässä penkissä sisäänkäyntiä vastapäätä, suorakaiteen muotoisissa penkeissä nurmialueen laidalla ja talon radan puoleisella seinustalla koko talon pituudelta. Pallopuuta on kaksi (keskimmäiset aikaisemmasta suunnitelmasta) ja omenapuita kuusi asuinrakennuksen takana radan puolella. Rakennuksista jäljellä ovat asuinrakennuksen lisäksi enää kellari ja puuliiteri.

Kirjanpitäjän ja vaihdemiehen talon pihan ensimmäinen suunnitelma Virkailijain piha (kuva 10) on päivätty 2.4.1957. Piirustuksessa on 16 hieskoivua, viisi vuorijalavaa, yksi kotipihlaja, kolme istutusta erilaisia koristepensaita ja viisi ruusua. Kaivolle vievän polun varrella on kahdeksan unkarinsyreeniä. Orapihlajaa on kahtena aitana sekä yksittäisinä pensaina tai pikkupuina (kahdeksan) orapihlaja-aidan ja omenapuiden välissä sekä yksi halkoliiterin edustalla. Omenapuita on kuusi, punaherukkaa neljä, mustaherukkaa kolme ja jasmiinia viisi. (Todennäköisesti kyseessä on jasmike, *Philadelphus* eikä jasmiini, *Jasminum*).

Siperianhernepensasaitaa on asemapäällikön talon puoleisella rajalla. Kasvit on merkitty: *Betula pubescens*, *Ulmus glabra*, *Sorbus aucuparia*, *Syringa josikaea*, *Crataegus coccinea*, *Caragana arborescens*, ruusuja, omenapuita, punaherukka, mustaherukka ja jasmiini. Lisäksi suunnitelmassa ovat asuinrakennus (A), kaivo (B), kellari (C), halkoliiteri (D) ja aitta (E).

Ratamestarin (Rkm) asunto pihapiireineen ei kuulu suojellulle alueelle ja siksi se jätettiin puistoinventoinnin ulkopuolelle. Se on perustettu puistokortin mukaan vuonna 1957 ja siitä on säilynyt kaksi pihasuunnitelmaa. Suunnitelmat ovat liitteinä (liitteet 6 ja 7). Niiden tietoja ei kuitenkaan käsitellä tässä opinnäytetyössä.

Kuva 9. Ap:n piha 11.3.1961 (Suomen Rautatiemuseo, 1961. Piirustus Jokela, K.)

Kuva 10. Virkailijain piha 2.4.1957 (Suomen Rautatiemuseo, 1957. Piirustus Jokela, K.)

3.4 Puistokortit

Puistosuunnitelmien lisäksi Suomen Rautatiemuseon arkistoista löytyi puistokortteja, joihin on kirjattu puistossa tehdyt toimenpiteet. Korteissa ei ole kerrottu kaikkien toimenpiteiden suorittamisajankohtaa. Jotain voi kuitenkin päätellä siitä, että vanhemmat kortit on painettu vuonna 1939 ja uudemmat vuonna 1952. Osana opinnäytetyötä puistokorttien tiedot kirjattiin taulukoihin helpottamaan tietojen etsimistä ja vertailua. (Liite 8 Taulukko vuonna 1939 painetuista puistokorteista, liite 9 Taulukko vuonna 1952 painetuista puistokorteista, liite 10 Puistokortti edestä, liite 11 Puistokortti takaa).

Vuonna 1939 painetut puistokortit on nimetty seuraavasti: Oitti virkailijat, Oitti ap., Oitti Rkm, Oitti sähköttäjä, Oitti asemamiehet, Oitti asema ja Oitti Torhola. Aluksi korttiin on merkitty sulkeisiin Torhola, Rtm. Myöhemmin Oitti on yliviivattu punakynällä ja Rtm lyijykynällä. Torholan seisake ei sijaitse Oitin vanhan asemapuiston alueella eikä sitä siksi käsitellä tässä opinnäytetyössä. Se on mukana taulukossa, koska kortissa on mainittu Oitti. Vuonna 1952 painetuissa puistokorteissa on nimeämisessä pientä eroavaisuutta edellisiin kortteihin: Oitti ap., Oitti asema, Oitti virk. as., Oitti kirj. as., Oitti Rkm:n piha. Ratamestarin (Rkm) asunto pihapiireineen ei kuulu suojellulle alueelle. Sen puistokortit ovat mukana taulukossa, mutta niiden tietoja ei käsitellä tässä opinnäytetyössä

3.4.1 Asema

Vuonna 1939 painetussa puistokortissa pinta-alaa asemaksi nimetyssä osassa puistoa oli 2080 m², nurmikkoja 1554 m², käytäviä ja hiekka-alueita 526 m². Havupuuta: kaksi okakuusta vuodelta 1940, lehtipuuta (69) 54, yksi pallopuu: rungollinen unkarinsyreeni ja 62 pensasta. Perennoja oli neljä m² sekaryhmä, yksi kukkauurna ja vuonna 1952 tuli yksi kukkauurna lisää. Korteissa ei ole selitetty, miksi ensimmäinen luku on sulkeissa. Oletettavaa on, että kyseisten kasvien määrään on tullut muutos, jolloin vanha määrä on merkitty sulkeisiin ja uusi kirjoitettu sen perään.

Vuonna 1952 painetuissa puistokorteissa asemaksi nimetyllä puiston osalla kerrotaan olevan viisi havupuuta, 69 lehtipuuta, neljä neliometriä sekalaisia perennoja (tehty 1957) ja kaksi

isoa uurnaa. Pinta-ala, nurmikon sekä käytävien ja hiekka-alueiden määrät ovat pysyneet samoina kuin edellisessä kortissa.

3.4.2 Asemapäällikön piha

Vuoden 1939 puistokortiston mukaan asemapäällikön pihan pinta-ala oli 1855 m², nurmikkoa oli 1036 m², käytäviä ja hiekka-alueita 591 m². Havupuita oli (kahdeksan) neljä, lehtipuita (19) 13, muotopuita (neljä) yhdeksän ja hernepensasaitoja 92 jm. Perennoja oli kolme metriä halkaisijaltaan oleva leimuryhmä. Kesäkukkia puolestaan oli seitsemän ja puoli neliometriä. Hyötypuutarhaa oli 228 m², jossa hedelmäpuita oli (10) kolme, v. 1950 oli istutettu kaksi omenapuuta. Marjapensaita oli (34) 18. Kortissa on myös merkintä, että vuonna 1930 myrsky hävitti asemapäällikön ja virkailijain puistot.

Vuoden 1952 puistokortissa pinta-ala sekä nurmikon ja käytävien ja hiekka-alueiden määrät ovat pysyneet samoina. Havupuita oli kahdeksan, lehtipuita 19, muotopuita neljä ja hernepensasaitaa 92 jm. Perennoista tai kesäkukista ei ole mainintaa. Hyötypuutarhaa oli 228 m², jossa hedelmäpuita 10 ja marjapensaita 30.

3.4.3 Virkailijain piha

Vuoden 1939 puistokortissa kerrotaan, että virkailijain piha oli pinta-alaltaan 2699 m², nurmikkoa oli 1640 m², käytäviä ja hiekka-alueita 947 m². Havupuita oli (12) kaksi, lehtipuita 33, muotopuita (24) 13 ja pensaita 38. Orapihlaja-aitaa oli 44 jm ja hanhikkiaitaa 20 m. Perennaryhmiä oli kaksi à neljä m² leimuja. (Tämän jälkeen lukee lyijykynällä *Jotain* v. 1940 kolme vaal.pun. *jotain*. 50 kpl Bellis valk., kaksi Geum cocc., kaksi Helenium, 20 kpl Phlox Jules Sandeau.) Hyötypuutarhaa oli 112 m², jossa oli kuusi hedelmäpuuta ja (28) kuusi marjapensasta.

Vuoden 1952 puistokortissa pinta-ala, nurmikon sekä käytävien ja hiekka-alueiden pinta-alat ovat pysyneet samoina. Orapihlajaa-aitaa on edelleen 44 jm ja hyötypuutarhaa 112 m². Puista, pensaista tai perennoista ei vuoden 1952 kortissa ole mainintaa.

3.4.4 Asemamiehet, sähköttäjät ja kirjuri

Puistokorteissa on lisäksi mainittu myös sellaiset pihat kuin sähköttäjät (vuoden 1939 kortissa), asemamiehet (vuoden 1939 kortissa) ja kirjurin piha (vuoden 1952 kortissa). Sähköttäjän ja kirjurin pihojen pinta-ala, nurmialueiden ja käytävä- ja hiekka-alueiden pinta-alat ovat samoja, joten kyse saattaa olla samasta pihasta. Vuoden 1952 kortissa ei asemamiesten pihaa enää esiinny.

Asemamiesten pihan pinta-ala on ollut 286 m², nurmialue 216 m² ja käytävien ja hiekka-alueiden pinta-ala 70 m². Lehtipuita on ollut kolme, pensaita seitsemän. Perennaryhmiä on ollut useampia: ukonhattuja 3,6 m², sekaryhmiä 2,4 m², 4,8 m² ja 1,5 m² halkaisijaltaan. Hedelmäpuita -1. Sähköttäjän pihassa on vuoden 1939 kortin mukaan ollut 176 m² pinta-alaa, 70 m² nurmikkoa ja 106 m² käytäviä ja hiekka-alueita. Lehtipuita kuusi, pensaita (seitsemän) kuusi ja kolme m² ruusua (*Rosa*), josta on sulkeissa mainittu: ”Ei VR:n”. Hernepensasta on ollut 17 jm, perennasekaryhmiä kolme ja neljä m². Vuoden 1952 kortissa kirjurin pihan pinta-ala on 176 m², nurmikkoa 70 m² ja käytäviä ja hiekka-alueita 106 m². Lehtipuita oli kuusi, pensaita seitsemän. Hernepensasaitaa oli 17 jm ja hedelmäpuita yksi. Puistosuunnitelmia ei näistä pihastoista ole, eikä näin ollen tietoa, missä päin asemapuistoa nämä pihat sijaitsivat.

4 Historiallisten puistojen inventointi

Suomen ICOMOS (International council on monuments and sites) on julkaissut internetsivuillaan suomennoksen Firenzen julistuksesta, jonka toisessa artikkelissa sanotaan, että: ”Historiallinen puutarha on arkkitehtoninen sommitelma. Siinä olennaisen osan muodostaa elävä kasvillisuus, joka on luonteeltaan katoavaa ja uudistuvaa.” Firenzen julistuksen yhdeksännessä artikkelissa sanotaan, että: ”Historiallisten puutarhojen suojelun edellytyksenä on suojelukohteiden historiallisten arvojen määrittäminen ja dokumentointi” (Suomen ICOMOS, 2021).

Valtakunnallisesti merkittävät kulttuuriympäristöt huomioidaan kaavoituksessa, jolloin alueiden suojelu toteutuu. ”RKY on Museoviraston laatima inventointi, joka on valtioneuvoston päätöksellä otettu maankäyttö- ja rakennuslakiin perustuvien

valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden tarkoittamaksi inventoinniksi rakennetun kulttuuriympäristön osalta 1.1.2010 alkaen.” (Museovirasto, 2009). Jotta historiallisia puutarhoja ja puistoja voidaan suojella ja kunnostaa pitää ensin suorittaa inventointi. Inventointeja on kahdenlaisia: yleisinventointeja ja kohdeinventointeja. Yleisinventoinnit ovat yleispiirteisiä selvityksiä, kun taas kohdeinventoinnit ovat yksityiskohtaisempia. Inventointien ohjekirjana käytetään Portti puutarhaan – historiallisten puutarhojen inventointiopasta (Rakennustieto Oy, 2013, s. 8)

Yleiskuvan saamiseksi Suomen puutarhaperinnön laajuudesta, rakenteesta ja nykytilasta sekä merkittävimpien ja kiireellistä suojelua vaativien kohteiden löytämiseksi Museovirasto julkaisi vuonna 2000 historiallisten puutarhojen inventointioppaan Portti puutarhaan. Opas on maisema-arkkitehti Ranja Hautamäen tilaustyönä Museovirastolle tekemä (Hautamäki, 2000, ss. 5–6). Oppaan liitteenä on inventointilomake, jonka täyttämiseen opas antaa ohjeet. Hautamäen (2000, s. 10) mukaan inventoinnin suorittamiseen tarvitaan maisema-arkkitehtuuriin, arkkitehtuuriin, vihersuunnitteluun, puutarhatieteeseen, kasvitieteeseen, historiaan, taidehistoriaan tai kulttuurihistoriaan perehtynyt henkilö. Parhaaseen tulokseen päästään, mikäli inventointia tekemässä on vähintään kaksi koulutukseltaan erilaista inventoijaa. Inventointilomakkeella on 33 eri kohtaa ja ohjeistusta lähdeluetteloineen 77 sivua. Inventoinnin ihanteelliseksi suorittamiseksi pitäisi se suorittaa eri vuodenaikoina ja kohteen koosta riippuen käyttää inventointiin yhdestä kolmeen kenttätyöpäivää (Hautamäki, 2000, s. 23).

4.1 Asemapuistojen inventointilomake

Pohjoismaiden Rautatieseuran Suomen Osasto ry:llä on tavoitteena tutkia mahdollisimman monta vanhaa suomalaista asemapuistoa. Rautatieasemapuistoja on Suomessa paljon, eikä niiden kaikkien inventoimiseen välttämättä saada aiheeseen riittävästi perehtyneitä henkilöitä. Tämän opinnäytetyön yhtenä tavoitteena oli löytää riittävän yksinkertainen inventointimalli, jolla asemapuistojen omistajat voivat omatoimisesti suorittaa inventoinnin.

Koska tarkoitus on kerätä tietoa asemapuistoista, laadittiin inventointilomake, joka on tarkoitettu ainoastaan rautatieasemapuistojen inventointiin. Tarkoitus on, että lomaketta pystyisi täyttämään kuka tahansa. Lomakkeella on pohjatietoja siitä, mitä osia

asemapuistossa on ollut ja minkälaista kasvillisuutta ja rakenteita sieltä tulisi etsiä. Lomakkeella on myös annettu linkki kohteen RKY-tietojen hakemiseksi.

Lomakkeen täyttäminen on tehty mahdollisimman helpoksi selkeillä kyllä tai ei - vastausvaihtoehdoilla, kuitenkin niin, että lisähuomioille on oma sarakkeensa. Lomakkeella on paikka myös omalle piirrokselle puistosta, koska piirtämällä on usein helpompi esittää asioita, ja piirustukseen voi myös merkitä esimerkiksi valokuvien paikat, avoimet näkymät sekä muut huomionarvoiset kohdat. (Liite 12 Asemapuistojen kartoitus)

5 Oitin asemapuiston inventointi

Tutkittavaksi asemapuistoksi päätettiin ottaa Oitti, koska siitä oli olemassa vanhoja puistosuunnitelmia, se oli suojeltu kohde ja se sijaitsi sopivan matkan päässä. Portti puutarhaan -lomakkeen käyttö tässä opinnäytetyössä valikoitui inventointitavaksi toimeksiantajan toiveesta sekä myös siksi, että muita vastaavia lomakkeita ei ole. Kaikista neljästä tutkimuskohteena olleesta pihasta täytettiin oma inventointilomakkeensa. Liitteenä (liite 13) on asemapäällikön pihan inventointilomake. Lomakkeelta on jätetty pois henkilötiedot, valokuvia sekä sellaisia karttoja, jotka esiintyvät opinnäytetyössä aikaisemmin. Lomakkeelta muutettiin kahden kohdan otsikointia: kohtaan kuusi lisättiin kiinteistönumero ja kohdan 12 otsikoksi vaihdettiin suunnittelutilanteen tilalle rakennuksen historiatiedot.

Keväällä 2021 tehtiin ensimmäinen tutustumiskäynti Oitin vanhan asemapuiston ympäristöön. Asemantaustieltä päin valokuvattiin entisen asemapuiston aluetta sekä jaettiin postilaatikoihin lomakkeita, joissa kerrottiin asemapuistotutkimuksen suorittamisesta ja yhteystiedot, mihin voi olla yhteydessä, jos haluaa osallistua tutkimukseen. Kesän aikana tavoitettiin suojellun asemapuistoalueen kaikkien neljän pihan omistajat ja heiltä saatiin lupa käydä tekemässä tutkimuskäynnit heidän luonaan kesän 2021 aikana.

Hausjärven karttapalvelusta haettiin etukäteen asemakaavakartta sekä ilmakuvat ja piirrettiin niitä apuna käyttäen tulostettavat mittauspohjat. Vanhoja puistosuunnitelmia piirrettiin puhtaaksi ja nykyistä kasvillisuutta verrattiin niihin. Näin saatiin selville mitä vanhoista suunnitelmista on jäljellä. Tutkimuskäyntiin sisältyi tärkeimpien puiden ja pensaiden mittaaminen paikoilleen digitaalisella laseretäisyysmittalaitteella (FXAML50 –

502129370). Mittaaminen tapahtui mittaamalla etäisyys esimerkiksi rakennuksen kulmasta mittavaan kohteeseen. Muu kasvillisuus, kuten pensaat ojien varsilla tunnistettiin ja piirrettiin kartalle mittaamatta.

Kasveista sekä tärkeistä näkymistä otettiin valokuvia. Mittaustulosten perusteella täytettiin Portti Puutarhaan -inventointilomake jokaisesta pihasta ja lomakkeiden liitteiksi piirrettiin nykytilan kuvaus. Osa kasvillisuudesta merkittiin valokuvien sekä karttapohjalle piirrettyjen muistiinpanojen avulla. Tiheät kasvustot piirrettiin kasvillisuusalueina. Kasvillisuuden tunnistaminen ei kaikkien puiden kohdalla ollut helppoa. Vanhojen puiden oksat ja siten myös lehdet ja neulaset olivat niin korkealla, että niitä ei voinut käyttää tunnistusapuna. Havupuiden juurilta löytyneistä kävyistä oli iso apu lajien tunnistamisessa. Yleisellä tasolla nimetyt kasvit vanhoissa puistosuunnitelmissa hankaloittivat sen selvittämistä, mitkä kasveista voisivat olla jäänteitä vanhoista suunnitelmista.

Haastattelututkimusta ei ollut tarkoitus tehdä, mutta asukkaat kertoivat asioita, jotka kirjattiin ylös Portti puutarhaan -lomakkeille. Asukkaat kertoivat esimerkiksi, mitä olivat itse pihaan istuttaneet. Näistä tiedoista oli hyötyä varsinkin perennojen kohdalla, koska niiden ikää on muuten vaikea arvioida. Koordinaatit ja pinta-alat etsittiin Karttapaikasta, kartat ja asemakaavamääräykset Hausjärven karttapalvelusta.

5.1 Puiston kasvillisuus

Oitin asemapuistossa kasvaa asemapuistoille tyypillisiä puita, kuten metsälehmuksia, vuorijalavia, siperianlehtikuusia, lännendouglaskuusia, hopeakuusia, omenapuita, koivuja ja tammia. Asemapuistossa kasvavia pensaita ovat mm. isotuomipihlaja, siperianhernepensas, orapihlaja, korallikanukka, terttuselja, unkarinsyreeni ja valkolumimarja. Asemapäällikön talon radan puoleisella seinustalla olevassa perennapenkissä kasvaa perennoja, jotka saattavat olla jäänteitä vanhoista puistosuunnitelmista. Niitä on talon nykyisen omistajan mukaan siirretty myös etupihan puolelle. Kirjanpitäjän ja vaihdemiehen talon pihassa kasvaa lehtoakileijoja, jotka saattavat myös olla jäänteitä asemapuiston vanhasta kasvillisuudesta. Kaksoisvahtituvan, jota ei enää ole, pihassa on paljon perennakasvillisuutta. Tämä on saattanut olla asemamiesten tai sähköttäjän ja myöhemmin kirjurin piha. Sähköttäjän pihassa on puistokortiston mukaan ollut kaksi sekaryhmää perennoja, kooltaan kolme ja

neljä neliometriä. Myös asemamiesten pihassa on ollut paljon perennaistutuksia: ukonhattuja 3,6 m² sekä sekaryhmiä 2,4 m², 4,8 m² ja 1,5 m halkaisijaltaan oleva.

Vanhoista puistopiirustuksista jäljellä on vielä useita puita, pensaita, puiden siementaimia sekä mahdollisesti joitakin perennoja. Pensaat eivät välttämättä kasva niillä paikoilla, joihin ne on piirretty, mutta lajit ovat samoja, joten voidaan olettaa niiden olevan vanhoista istutuksista levinneitä. Alla olevissa taulukoissa (taulukot 1–4) on lueteltu Oitin puistosuunnitelmissa ja puistokorteissa esiintyvät kasvit sekä tärkeimmät siellä tällä hetkellä kasvavat kasvit. Taulukoissa ei ole lueteltu kaikkia viime vuosina istutettuja kasveja eikä luonnonkukkia, joista voidaan heti todeta, että ne eivät ole jäänteitä vanhoista puistosuunnitelmista. Lajirunsaus vaikuttaa tämän perusteella nykyään suuremmalta kuin se on ollut puistosuunnitelmien aikaan. Osa puista on vielä pieniä taimia, mutta niiden voidaan olettaa olevan puistossa kasvavien tai kasvaneiden puiden jälkeläisiä. Tällaisia puita ovat esimerkiksi pihdat, joita ei luonnostaan esiinny Suomen metsissä. Koivujen, vaahteroiden ja pihlajien kohdalla on vaikeampi arvioida mistä puiden siemenet ovat tulleet.

Osa kasveista on taulukoissa nimetty ainoastaan suvun nimellä, koska ne on nimetty puistokortissa tai puistosuunnitelmassa siten, tai vain kansanomaisella nimellä esimerkiksi omenapuu. Silloin tieteellisen nimen sarakkeeseen on kirjoitettu vain suku. Suunnitelmassa käytetty jasmiini-nimi on muutettu jasmikkeeksi. Taulukoiden vasemmanpuoleisessa sarakkeessa on kasvin tieteellinen nimi, jonka jälkeen on kansanomainen nimi. Seuraavissa sarakkeissa on rasti, mikäli kasvia esiintyy puistokorteissa tai -suunnitelmissa ja/tai nykyään Oitin asemapuiston alueella.

Suunnitelmissa ja puistokorteissa mainituista havupuista Oitin asemapuistossa esiintyy nykyään palsamipihta ja okakuusi. Näiden lisäksi puistossa nykyään kasvavia havupuita ovat siperianlehtikuusi, metsäkuusi, mustakuusi, serbiankuusi, hopeakuusi, sembramänty, metsämänty ja lännendouglaskuusi. Siperianlehtikuuset ja lännendouglaskuuset ovat todennäköisesti asemapäällikön pihan vuoden 1961 suunnitelmasta. Siinä puut on merkitty vain yleisesti havupuita.

Taulukko 1. Oitin asemapuistossa esiintyvät havupuut

HAVUPUUT		KORTIT JA SUUNNITELMAT	NYKYÄÄN ESIINTYVÄT
<i>Abies balsamea</i>	Palsamipihta	X	X
<i>Larix sibirica</i>	Siperianlehtikuusi		X
<i>Picea abies</i>	Metsäkuusi		X
<i>Picea mariana</i>	Mustakuusi		X
<i>Picea omorika</i>	Serbiankuusi		X
<i>Picea pungens</i>	Okakuusi	X	X
<i>Picea pungens</i> 'Glauca'	Hopeakuusi		X
<i>Pinus cembra</i>	Sembrämänty		X
<i>Pinus sylvestris</i>	Metsämänty		X
<i>Pseudotsuga menziesii</i>	Lännendouglaskuusi		X

Suunnitelmissa ja puistokorteissa esiintyvistä lehtipuista asemapuistossa kasvaa nykyään hieskoivuja, omenapuita, kotipihlajia, metsälehmäksiä ja vuorijalavia. Näiden lisäksi puistossa nykyään esiintyviä lehtipuita ovat metsävaahtera, rauduskoivu, rautatienomenapuu, metsähaapa, kriikuna, tuohituomi, tammi, raita ja terijoensalava.

Taulukko 2. Oitin asemapuistossa esiintyvät lehtipuut

LEHTIPUUT		KORTIT JA SUUNNITELMAT	NYKYÄÄN ESIINTYVÄT
<i>Acer platanoides</i>	Metsävaahtera		X
<i>Betula pendula</i>	Rauduskoivu		X
<i>Betula pubescens</i>	Hieskoivu	X	X
<i>Malus</i>	Omena	X	X
<i>Malus prunifolia</i> 'Hyvingiensis'	Rautatienomenapuu		X
<i>Populus tremula</i>	Metsähaapa		X
<i>Prunus domestica</i> subsp. <i>insitia</i>	Kriikuna		X
<i>Prunus maackii</i>	Tuohituomi		X
<i>Quercus robur</i>	Tammi		X
<i>Salix caprea</i>	Raita		X
<i>Salix fragilis</i> 'Bullata'	Terijoensalava		X
<i>Sorbus aucuparia</i>	Kotipihlaja	X	X
<i>Tilia cordata</i>	Metsälehmus	X	X
<i>Ulmus glabra</i>	Vuorijalava	X	X

Puistokorteissa ja suunnitelmissa mainituista pensaista Oitin asemapuistossa kasvaa nykyään tuomipihlaja, marja-aronia, siperianhernepensas, orapihlaja, mustaherukka, punaherukka, ruusu ja unkarinsyreeni. Korteissa ja suunnitelmissa mainittuja japaninhappomarjaa ja jasmiketta ei puistossa nykyään kasva. Korteissa ja suunnitelmissa mainittu *Potentilla* tarkoittaa todennäköisesti keltapensashanhikkoa *Dasiphora fruticosa*, ja sitä asemapuiston alueella esiintyy nykyäänkin. Ei tosin sellaisella paikalla, jossa sitä on suunnitelmassa. Se saattaa olla uudempi tulokas eikä perua vanhoista puistosuunnitelmista. Nykyään asemapuistossa kasvaa lisäksi korallikanukkaa, hortensioita, kurttturuusua, tarhakurttturuusua, juhannusruusua, valamonruusua ja viitapihlaja-angervoa.

Taulukko 3. Oitin asemapuistossa esiintyvät pensaat

PENSAAT		KORTIT JA SUUNNITELMAT	NYKYÄÄN ESIINTYVÄT
<i>Amelanchier</i>	Tuomipihlaja	X	X
<i>Aronia Prunifolia</i> -ryhmä	Marja-aronia	X	X
<i>Berberis thunbergii</i>	Japaninhappomarja	X	
<i>Caragana arborescens</i>	Siperianhernepensas	X	X
<i>Cornus alba</i> 'Sibirica'	Korallikanukka		X
<i>Crataegus coccinea</i>	Orapihlaja	X	X
<i>Dasiphora fruticosa</i>	Pensashanhikki	X *) sama kasvi	X
<i>Hydrangea</i>	Hortensia		X
<i>Philadelphus</i>	Jasmike	X	
<i>Potentilla</i>	Hanhikki	X *)	X
<i>Ribes nigrum</i>	Mustaherukka	X	X
<i>Ribes rubrum</i>	Punaherukka	X	X
<i>Ribes uva-crispa</i>	Karviainen		X
<i>Rosa</i>	Ruusu	X	X
<i>Rosa rugosa</i>	Kurttturuusu		X
<i>Rosa rugosa</i> 'Hansa'	Tarhakurttturuusu 'Hansa'		X
<i>Rosa spinosissima</i> 'Plena'	Juhannusruusu		X
<i>Rosa</i> 'Splendens'	Valamonruusu		X
<i>Sorbaria sorbifolia</i>	Viitapihlaja-angervo		X
<i>Spiraea chamaedryfolia</i>	Idänvirpiangervo		X
<i>Spiraea x billiardii</i>	Rusopajuangervo		X
<i>Symphoricarpos albus</i>	Lumimarja		X
<i>Syringa josikaea</i>	Unkarinsyreeni	X	X
<i>Syringa vulgaris</i>	Pihasyreeni		X

Oitin asemapuiston vanhoissa puistosuunnitelmissa ei ole mainittu perennoja nimeltä. Puistokorteissa on mainittu ukonhattu ja leimu, joista ukonhattua kasvaa asemapuistossa yhä. Sen lisäksi puistossa nykyään esiintyviä perennoja ovat lehtoakileija, isotöyhtöangervo, isokonnantatar, rohtosormustinkukka, päivänlilja, varjolilja, komealupiini, palavarakkaus, ruusumalva, kuolanpioni, kiinanpioni, rohtosuopayrtti ja jalopähkämö. Perennoja, joista asemapuiston pihojen nykyiset omistajat ovat kertoneet niiden olevan uudempia ei ole mainittu taulukossa.

Taulukko 4. Oitin asemapuistossa esiintyvät perennat

PERENNAT		KORTIT JA SUUNNITELMAT	NYKYÄÄN ESIINTYVÄT
<i>Aconitum</i>	Ukonhattu	X	X
<i>Aquilegia vulgaris</i>	Lehtoakileija		X
<i>Arundus dioicus</i>	Isotöyhtöangervo		X
<i>Bistorta officinalis</i>	Isokonnantatar		X
<i>Digitalis purpurea</i>	Rohtosormustinkukka		X
<i>Hemerocallis</i>	Päivänlilja		X
<i>Lilium martagon</i>	Varjolilja		X
<i>Lupinus polyphyllus</i>	Komealupiini		X
<i>Lychnis chalconica</i>	Palavarakkaus		X
<i>Malva alcea</i>	Ruusumalva		X
<i>Paeonia anomala</i>	Kuolanpioni		X
<i>Paeonia lactiflora</i>	Kiinanpioni		X
<i>Phlox</i>	Leimu	X	
<i>Saponaria officinalis</i>	Rohtosuopayrtti		X
<i>Stachys macrantha</i>	Jalopähkämö		X

5.2 Kasvien ikä

Puiden iän pystyy luotettavasti määrittelemään vain laskemalla vuosirenkaita. Tämä onnistuu ainoastaan tekemällä koekairaus puun runkoon. Puun korkeuden tai rungon ympäryksen perusteella ei sen ikää pystytä arvioimaan, sillä kasvin kokoon vaikuttavat kasvuolosuhteet. Rauduskoivu voi elää 100–120-vuotiaaksi. Hieskoivut ovat lyhytikäisempiä, 70–90 vuotta (UPM, 2011, ss. 5–6). Metsälehmus voi saavuttaa 200–300 vuoden iän. Vaahteran elinikä on 80–150 vuotta (UPM, 2011, ss. 9–10). Tammi voi elää yli 1000-vuotiaaksi, mutta vanhimmat Suomessa kasvavat tammet ovat n. 400-vuotiaita (UPM, 2011, s. 15). Kotipihlajan elinikä on vain 50–75 vuotta (UPM, 2011, s. 17). Kaupunkipuiden arvonmääritysmalli KAM '19 -opas (Viherympäristöliitto, 2019, ss. 60–62) antaa hiukan

lyhyemmät odotettavissa olevat eliniät. Se johtunee siitä, että oppaassa käsitellään kaupunki- ja katupuita, jotka jo turvallisuudenkin takia kaadetaan riittävän ajoissa. Kaupunkipuiden arvonmääritysmalli KAM '19 -oppaan (Viherympäristöliitto, 2019, s. 60) mukaan tarhaomenapuu elää 80-vuotiaaksi ja rautatienomenapuu 50-vuotiaaksi. Hopeasalava 70-vuotiaaksi, terijoensalava 50-vuotiaaksi, vuorijalava 140-vuotiaaksi (Viherympäristöliitto, 2019, s. 61). Palsamipihta voi saavuttaa 70 vuoden iän, siperianpihta 90 ja pihdat yleisesti 50 vuoden iän. Siperianlehtikuusi voi elää 180-vuotiaaksi, mustakuusi 50-vuotiaaksi, hopeakuusi 70-vuotiaaksi, sembrämänty 80-vuotiaaksi ja lännendouglaskuusi 100-vuotiaaksi (Viherympäristöliitto, 2019, s. 62).

Puiden odotettavissa olevan eliniän perusteella voidaan päätellä, että vuonna 1957 istutetuista puista ainakin osa voi hyvin olla vielä olemassa. Vuonna 1957 istutetut puut olisivat nyt 64 vuotta vanhoja. Oitin asemapuistossa saattaa olla jäänteitä myös tätä vanhemmasta kasvillisuudesta. Esimerkiksi hirsisen saunarakennuksen lähellä kasvava vanha, oletettavasti rauduskoivu, on todella paksurunkoinen: rungon ympärysyys 240 cm. Ottamalla huomioon puiden odotettavissa oleva elinikä, mittaamalla puiden sijainti ja vertaamalla sitä vanhoihin puistosuunnitelmiin on päätelty, onko kasvi vanhan puistosuunnitelman kasveja. Oitin asemapuistossa on paljon pensaita. Varsinkin korallikanukkaa kasvaa runsaasti ojien varsilla. Pensasaidat ovat säilyneet hyvin. Kaupunkipuiden arvonmääritysmalli KAM '19 -oppaan (Viherympäristöliitto, 2019, s. 60) mukaan aitaorapihlaja elää 70-vuotiaaksi. Pensaat myös uudistuvat juurivesojen avulla, joten on aivan mahdollista, että orapihlajapensaat ovat säilyneet vuoden 1957 puistosuunnitelmista.

Oitin asemapuiston alueella kasvaa paljon perinneperennoja. Puistokorteissa on perennoista mainittu ainoastaan aseman kohdalla *Aconitum* 3,6 m², suunnitelmissa ei mitään. Entisen kaksoisvahtituvan pihapiirissä, koivukujan varrella kasvaa ukonhattua. Se saattaa olla jäänteitä vanhoista istutuksista. Asemapäällikön talon takana on edelleen perennapenkki, jossa kasvaa mm. rohtosuopayrttiä. Perennapenkki on vuoden 1961 suunnitelmassa ja siinä maininta perennakasveja. Monet Oitin asemapuistossa kasvavista perennoista on sellaisia, joita Suomessa on kasvatettu jo vuosisatoja.

5.3 Haitalliset vieraslajit

Monet ennen puistoissa ja puutarhoissa käytetyt kasvilajit on myöhemmin todettu haitallisiksi vieraslajeiksi. Haitalliset vieraslajit ovat lajeja, joita ihminen on siirtänyt luontaisen levinneisyysalueensa ulkopuolelle ja joiden on todettu vaarantavan luonnon monimuotoisuutta ja ekosysteemipalveluja (Vieraslajit.fi, n.d.). Esimerkiksi vanhoissa asemapuistosuunnitelmissakin esiintyvä kurturuusu (*Rosa rugosa*) on nykyään haitallinen vieraslaji.

Oitin puistosuunnitelmissa tai -korteissa ei vieraslajeja ole mainittu. Asemapuistossa esiintyy kurturuusun lisäksi jättipalsamia ja komealupiinia. Ne kaikki ovat Suomen kansallisessa vieraslajiluettelossa. Näitä kasveja ei ole paljon, joten niiden hävittäminen on vielä suhteellisen helppoa. Kurturuusua ei kuitenkaan saa kasvattaa enää 1.6.2022 jälkeen (Vieraslajit.fi).

5.4 Tärkeät arvot ja näkymäakselit

Asemapuistojen tyypillinen piirre oli niiden avoimuus. Raja-aitoina käytettiin ainoastaan pensasaitoja tai istutuksia. Niin on ollut myös Oitin asemapuistossa. Radan ja aseman alueen asuntojen välissä on kulkenut tie, joka on nykyään umpeen kasvanut. Radan varresta on ollut avoimet näkymät asuinalueelle ja radalle. Tontteja ovat rajanneet pensasaidat. Tonttien väliset alueet ovat olleet avoimia tai puoliavoimia.

Oitin asemalla rakennukset on sijoitettu samaan linjaan rautatien kanssa. Samaa linjaa noudatteli myös radan varressa kulkenut kulkureitti. Puurivit ja -kujat kulkevat myös radan suuntaisesti, tai vaihtoehtoisesti poikittain rataa nähden. Puistosuunnitelmista on jäänyt jäljelle puukujia ja -ryhmiä. Metsälehmukset asemarakennuksen eteläpäädyssä noudattelevat hiekkakäytävän linjaa, samoin kotipihlajat. Näistä vain lehmukset ovat säilyneet.

Hiekkakäytävät asuinrakennuksilta piharakennuksille on sijoitettu symmetrisesti. Tästä hyvä esimerkki on kirjanpitäjän ja vaihdemiehen pihapolut. Yksi hienoimmista näkymistä Oitin asemapuistossa on kirjanpitäjän ja vaihdemiehen pihasta kaivolle johtava

unkarinsyreenikuja. Kujalta on näkymä piharakennukselle. Radan varressa kulkenutta, asemalta asuinalueelle johtanutta käytävää on reunustanut koivukuja. Se on ollut yksi tärkeimmistä elementeistä ja näkymistä asemapuistossa. Jo kokonaan ja osittain kadonneet havupuurivit ovat myös olleet tärkeitä elementtejä asemapuistossa.

Etupihan jo kadonneet, symmetriset istutukset perennoineen ovat kertoneet asemapäällikön asemasta. Myös kirjanpitäjän ja vaihdemiehen pihassa on ollut hienot symmetriset istutukset; kummallakin asukkaalla samanlaiset, mutta toistensa peilikuvina. Lehtimajat ja kellareita reunustaneet pensasistutukset ovat olleet tärkeitä elementtejä asemapuistossa. Mitään niistä ei ole säilynyt näihin päiviin, elleivät sitten tonttien laidoilla kasvavat pensaat ole jäänteitä vanhoista istutuksista. Pensasaidat ovat hyvin säilyneet. Avoimet näkymät ovat alkaneet kadota Oitin asemapuistosta. Hiekkakäytävät ovat alkaneet kasvaa umpeen käytön puutteessa kulkureittien siirryttyä muualle. Ennen avoimet alueet kasvavat nyt metsää.

Vanhoissa ilmakuvissa näkyy hyvin asemapuiston näkymäakselit ja avoimet näkymät. Kuvista näkee myös asemapuiston kehityksen 1930-luvulta 2020-luvulle. RKY-alue on rajattu kuviin punaisella hiukan RKY-alueen rajojen ulkopuolelta, jotta alue erottuu paremmin. Vertaamalla ilmakuvia toisiinsa näkee, että asemapuisto on ollut paljon avoimempi kuin se on nykyään. Ennen alueella on ilmeisesti ollut peltoja ja/tai laitumia. Karjan poistuttua alueelta ovat puut alkaneet kasvaa alueilla, jotka ennen olivat avoimia. Vanhoissa ilmakuvissa näkyy myös kulkureittejä, joita ei uudemmissa kuvissa enää erota.

Vuoden 1933 ilmakuvassa (kuva 11) näkyy, että rakennuksien välisillä alueilla on ollut peltoa. Asemarakennuksen ympäristö on ollut avoin ja radan varrella on kulkenut tie, jota on reunustanut koivukuja. Oitin suojeltu asema-alue on kuvassa keskellä, radan vasemmalla puolella. Asemarakennus näkyy tummakattoisena yläoikealla. Sen yläpuolella on vaaleakattoinen makasiinirakennus. Asemapäällikön asuinrakennus on keskellä kuvaa ja sen alapuolella on virkailijan asuinrakennus. Kaksoisvahtitupa, talousrakennus ja saunarakennus ovat asemarakennuksen ja asemapäällikön talojen välissä, peltoaukean yläpuolella. Asuinrakennuksilta asemalle johtava reitti näkyy hyvin. Lisäksi punaisella rajatun alueen alalaidassa erottuu kirjanpitäjän ja vaihdemiehen talon pihasta lähtevä reitti, joka vie pois päin asemalta Asemantaustantielle ja sen yli pidemmälle asuinalueelle.

Vuoden 1951 ilmakuvassa (kuva 12) näkyy hyvin puu- ja pensasistutukset.

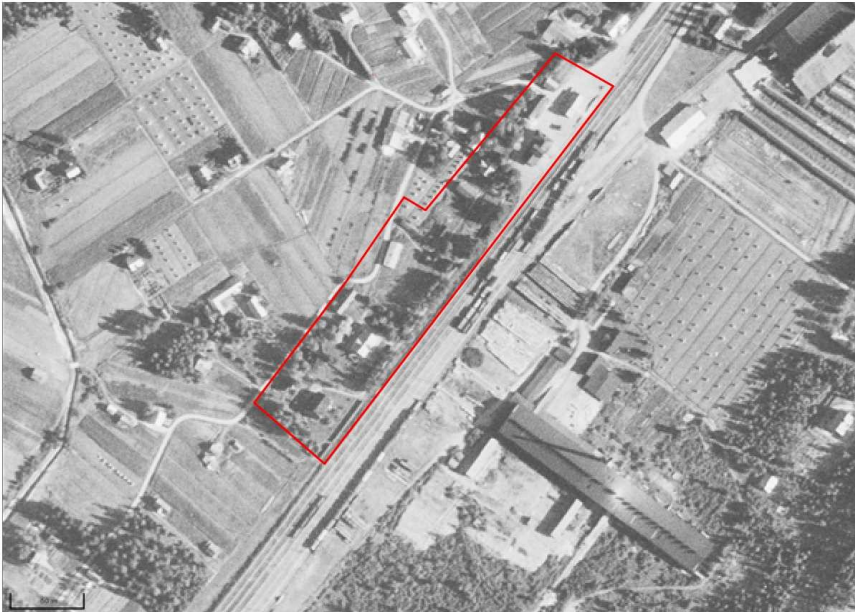
Asemarakennuksen päädyssä näkyy hyvin istutuksien kaareva muoto. Pellolla on ilmeisesti heiniä seipäillä kuivumassa. Asemarakennuksen ja makasiinirakennuksen ympäristö on ollut avoin. Niiden lähellä sijaitsee myös muita rakennuksia, joita ei enää ole. Kulkureitit asuinrakennuksilta asemalle johtavalle reitille näkyvät hyvin. Asemapuisto ei ole enää yhtä avoin kuin vuoden 1933 kuvassa, koska puut ovat kasvaneet isommiksi.

Vuonna 1959 otetussa ilmakuvassa (kuva 13) näkyy uusi ratamestarin talo alavasemmalla, punaisella rajatun alueen ulkopuolella, kuvassa alhaalla. Sen ympärillä ei vielä ole istutuksia. Radan varren tietä on jatkettu ratamestarin talolle asti. Vuoden 1996 ilmakuva (kuva 14) on yllättävän huonolaatuinen. Siitä kuitenkin näkee, että ratamestarin talon ympärille on tullut kasvillisuutta. Myös muu kasvillisuus on kasvanut isommaksi ja levinnyt. Peltoalueita ei enää ole.

Kuva 9. Ilmakuva vuodelta 1933 (Paikkatietoikkuna, n.d.)

Kuva 10. Ilmakuva vuodelta 1951 (Paikkatietoikkuna, n.d.)

Kuva 11. Ilmakuva vuodelta 1959 (Paikkatietoikkuna, n.d.)

Ilmakuvisa on pitkä väli: vuoden 1959 jälkeen seuraava kuva on vuodelta 1996. Tänä ajanjaksona on ehtinyt tapahtua paljon muutoksia. Karjan pito ja sen myötä laiduntaminen ja mahdollinen maanviljely on loppunut. Alueet, jotka ennen pysyivät avoimina laiduntamisen ja viljelyn ansiosta ovat alkaneet kasvaa umpeen.

Kuva 12. Ilmakuva vuodelta 1996 (Paikkatietoikkuna, n.d.)

Vuoden 2020 ilmakuvasa ei enää erotu radan varrella kulkenutta tietä koko matkalta eikä asemapuiston alue ole yhtä avoin kuin se on ollut 1950-luvulla. Puut ovat kasvaneet suuremmiksi, entisillä peltoalueilla kasvaa puita ja radan varrella on enemmän kasvillisuutta.

Kuva 13. Ilmakuva vuodelta 2020 (Paikkatietoikkuna, n.d.)

5.5 Nykytilan vertaaminen puistosuunnitelmiin

Puiden paikat mitattiin ja merkittiin kartalle. Niiden sijaintia, kokoa ja odotettavissa olevaa elinikää verrattiin puistosuunnitelmiin. Näin saatiin selville mitä vanhoista puistosuunnitelmista on jäljellä. Vanhojen puistosuunnitelmien päälle piirrettiin Vectorworksilla värikuvat, joista on helpompi erottaa eri kasvilajit, käytäväverkosto ja näkymääkselit. Kuvat puistosuunnitelmista otettiin kesällä 2021 Suomen Rautatiemuseossa puhelimen kameralla. Piirustuksia ei saanut aivan suoriksi, koska vanhat paperit ovat hauraita ja niitä pitää käsitellä varoen. Tästä johtuen Vectorworksilla piirretyt kuvat eivät ole aivan tarkkoja. Vanhat puistopiirustukset aseteltiin asemakaavakartan päälle siten, että asemakaavasta mitattiin rakennuksen katto ja skaalattiin puistopiirustus sen mukaan, sekä

niin, että rakennukset osuivat kohdakkain. Myös ilmakuvaä käytettiin apuna. Aivan kaikilta osin ei piirustuksia ja karttaa saanut täsmäämään, johtuen todennäköisesti siitä, että kuvattavia piirustuksia ei saanut aivan suoriksi.

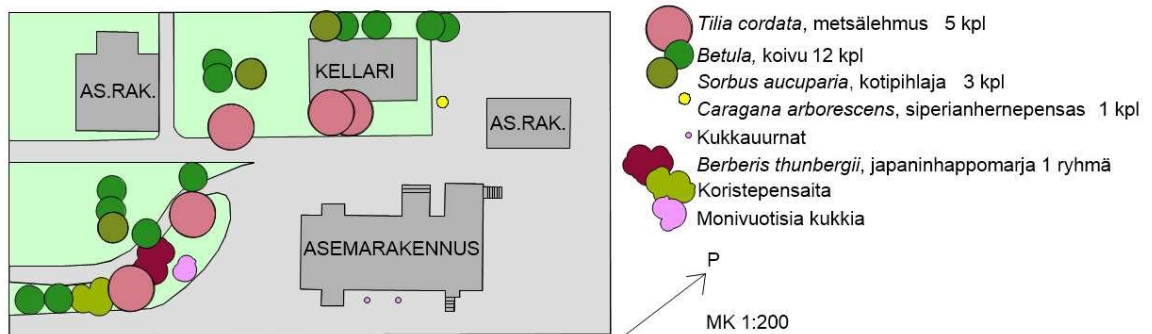
Vanhat puut eivät ole kuitenkaan koko totuus siitä, mitä asemapuistosta on jäljellä. Nuoremmat puut ja puiden taimet, ojien varsille levinneet pensaat sekä villiintyneet perennat ovat yhtä lailla jäänteitä vanhasta asemapuistosta. Asemapuistossa nykyään esiintyvää kasvillisuutta verrattiin puistosuunnitelmissa ja -korteissa esiintyneeseen kasvillisuuteen taulukoissa 1–4. Asemapuiston nykytila on esitetty liitteessä 15 Oitin asemapuiston nykytila. Kuvissa 16–19 on verrattu ainoastaan suunnitelmissa vuonna 1957 esiintyneitä puita, pensaita ja puistossa nykyään kasvaviin, vuoden 1957 suunnitelmasta jäljellä oleviin kasveihin. Asemapuisto on jaettu kahteen osaan, jotka on nimetty eduspuistoksi ja virkailijain pihaksi. Eduspuistossa käsitellään asemarakennuksen ympäristöä ja virkailijain pihassa asemapäällikön ja vaihdemiehen ja kirjanpitäjän talojen piha-alueita.

5.5.1 Eduspuisto

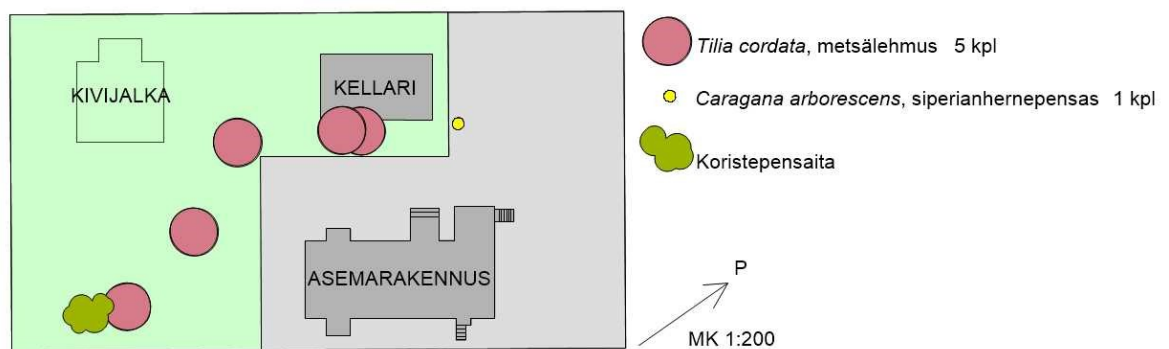
Asuinrakennuksista puistosuunnitelmiin oli piirretty vain kulmat. Tähän ne on kuitenkin piirretty kokonaisina. Asuinrakennuksien ympäristöä ei ole puistopiirustuksissa esitetty, joten värikuvassa saattaa olla piirustuksen laidoilla enemmän nurmialuetta ja hiekkakenttää kuin on todellisuudessa ollut.

Oitin asemarakennuksen ympäristössä ei ole enää piirustuksessa näkyviä kahta asuinrakennusta. Kaksoisvahtituvasta on jäljellä kivijalka. Asemarakennus ja kellari sen sijaan ovat edelleen olemassa sekä makasiinirakennus vuodelta 1930. Kaikkia hiekkakäytäviä ei enää ole nähtävissä, eikä avointa tilaa ole yhtä paljon. Vanhasta puistosuunnitelmasta ovat jäljellä lehmukset sekä koristepensaita. Siperianhernepensasta kasvaa lähes samalla paikalla kuin puistopiirustuksessa. Paikalla, jossa lukee koristepensaita kasvaa korallikanukkaa. Tämänkin voi päätellä olevan vanhan suunnitelman kasveja. Kuvassa 16 on kuvattu eduspuisto vuoden 1957 puistosuunnitelman mukaan ja kuvassa 17 se, mitä on jäljellä vuoden 1957 puistosuunnitelmasta.

Kuva 14. Eduspuisto vuoden 1957 puistosuunnitelman mukaan

Kuva 17. Eduspuisto vuonna 2021

Tontilla kasvaa myös koivuja, joista asukas kertoi, että kellarin takana kasvavat ovat uusia puita. Tonttien nykyisellä rajalla kasvaa myös koivu lähes samalla paikalla kuin suunnitelmassa, mutta se ei näytä kovin vanhalta. Entisen puistokäytävän varrella kasvaneista koivuista on jäljellä isot kannot. Suunnitelmassa näistä on nähtävissä kaksi, mutta koivuja on kantojen perusteella ollut pidemmän matkaa radan varressa kulkevan hiekkakäytävän vieressä. Ehkä koko käytävän matkalta tai ainakin puoleenväliin nykyistä suojeltua aluetta. Käytävän toisella puolella kasvaa myös koivuja, joten paikalla on ollut koivukuja. Radan puoleisen rivistön puut ovat olleet vanhempia kuin toisella puolella kasvavat.

Aseman päädyssä kasvaa kaksi hopeakuusta (*Picea pungens* 'Glauca'), jotka saattavat olla puistokortissa mainittuja, vuonna 1940 istutettuja okakuusia (*Picea pungens*). (Puistokortissa merkintä 2 *Picea pung.*) Vuonna 1940 on istutettu myös yksi rungollinen unkarinsyreeni (*Syringa josikaea*). Sen istutuspaikka ei ole tiedossa, mutta tontilla kasvaa unkarinsyreeniä. Asemarakennuksen vieressä kasvaa myös rautatienomenapuu, jonka istutusvuodesta ei ole tietoa. Puistokorttien mukaan aseman eduspuistossa olisi myös neljän neliömetrin sekaryhmä perennoja ja se näkyy myös puistopiirustuksessa. Tällä paikalla ei kasva perennoja. Lähiympäristöön on levinnyt perennoja ehkä tästä istutuksesta. Puistopiirustuksessa tai korteissa ei ole nimetty perennoja tarkemmin, paitsi ukonhattu, jota alueella kasvaa koivukujan varrella.

Saunarakennuksen vieressä kasvaa suuri koivu. Tältä alueelta ei ole puistopiirustusta löytynyt, mutta koivu vaikuttaa hyvin vanhalta (rungen ympärys 240 cm). Vuonna 1940 aseman eduspuistoon on istutettu kolme palsamipihtaa. Niitä ei löytynyt, mutta saunarakennuksen ja talousrakennuksen välissä kasvaa nuori palsamipihta. Myös lähempänä asemapäällikön taloa kasvaa nuoria palsamipihtoja. Puistokorttien mukaan eduspuistossa on kasvanut 69 lehtipuuta. Asemarakennuksen ympäristössä kasvaa runsaasti puiden ja pensaiden taimia, jotka saattavat olla vanhojen asemapuistokasvien jälkeläisiä. Asemarakennuksen lähistöllä kasvaa mm. metsätammea, vuorijalavaa, koivuja, kotipihlajaa ja metsävaahteraa. Pensaista pihassa on siperianhernepensasista, rusopajuangervoa, unkarinsyreeniä sekä tuomipihlajaa.

5.5.2 Virkailijain piha

Kuvassa 18 on esitetty vuoden 1957 puistosuunnitelma ja kuvassa 19 se, mitä siitä on jäljellä. Vuoden 1957 kahden pihan suunnitelmasta on säilynyt neljä omenapuuta (kaksi kummankin talon takana), kaksi lehtipuuta, kaksi havupuuta, 76 jm siperianhernepensasaitaa sekä mahdollisesti 10 kpl koristepensaita ja neljä pallopuuta, joita ei ole enää leikattu muotoon. Lehtipuut sijaitsevat kirjanpitäjän ja vaihdemiehen talon pihassa ja havupuut asemapäällikön pihassa. Lehtipuut ovat vuorijalava ja rauduskoivu, havupuut okakuusia. Kaivolle vievä polku on ruohottunut, mutta sitä reunustaa edelleen unkarinsyreenikuja. Kaivo ei kuulu enää nykyisen omistajan pihaan, vaan Väyläviraston alueelle. Kaivoa ympäröivien koristepensaiden säilymisestä ei näin ollen ole varmaa tietoa. Oletamus niiden säilymiseen

liittyy runsaaseen unkarinsyreenipensaskasvustoon, joka alkaa kirjanpitäjän ja vaihdemiehen pihasta. Vanhemmassa suunnitelmassa lukee *Syringa josikaea* eikä ole mainintaa pallopuista. Vanhemmassa suunnitelmassa on kirjanpitäjän ja vaihdemiehen pihassa marjapensaita, joita uudemmassa ei mainita. Uudemmassa suunnitelmassa sillä alueella on puita. Myös nykyään alueella sijaitsee puita: metsätammi sekä hedelmäpuita. Nämä ovat kuitenkin nuoria puita.

Virkailijain piha on säilyttänyt puoliavoimen näkymän asemapäällikön ja kirjanpitäjän ja vaihdemiehen talojen välillä. Hiekkakäytäviä on osittain olemassa. Kulkureitti radan varressa on ruohottunut käytön puutteessa. Uusi kulkureitti on tehty molempiin pihoihin Asemantaustantieltä. Tonttien rajalla kasvaa siperianhernepensasaitaa, mutta se ei ole yhtä pitkä kuin puistosuunnitelmassa. Tonttien rajalla kasvaa nuoria vuorijalavia sekä koivuja.

Asemapäällikön talon pihassa on vuoden 1961 suunnitelmasta havupuita:

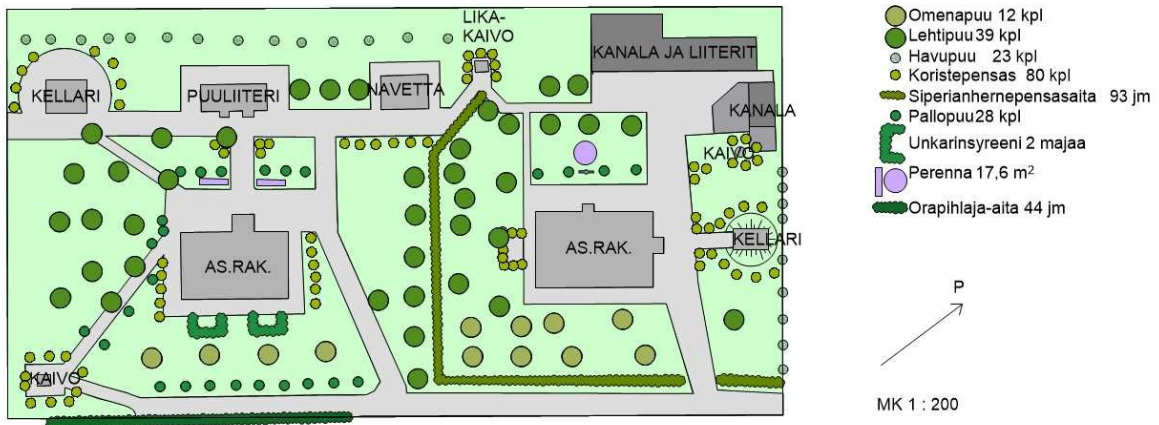
lännendouglasskuusia ja siperianlehtikuusia sekä yksi mänty, luultavasti sembramänty. Puun tunnistaminen oli vaikeaa, koska oksat olivat niin korkealla, ettei neulasia nähnyt eikä puun juurella ollut käpyjä. Sembramäntyä on yleisesti käytetty asemapuistojen istutuksissa.

Asemapäällikön pihassa kellarin ympärillä oli kasvanut runsaasti kanukkapensasta nykyisten asukkaiden sinne saapuessa. Paikalle, jolla ennen sijaitsi kanala, on ilmestynyt palsamipihdan ja metsätammen taimia. Ojan varressa kasvaa myös nuori tuohituomi. Pensasaidat ovat osittain olemassa. Siperianhernepensasaidat oli kesällä 2021 juuri leikattu alas. Molemmissa pihoissa kasvaa runsaasti pensaita: korallikanukkaa, rusopajuangervoa ja viitapihlaja-angervoa. Radan ja sen varrella kulkevan polun välissä on 2.4.1957 piirrettyssä suunnitelmassa pensasaitana on *Crataegus coccinea* ja 8.5.1957 *Caragana arborescens*. Nyt paikalla kasvaa ensimmäisen suunnitelman mukaan orapihlaja-aita. *Crataegus coccinea* nimitystä käytettiin ennen aitaorapihlajasta.

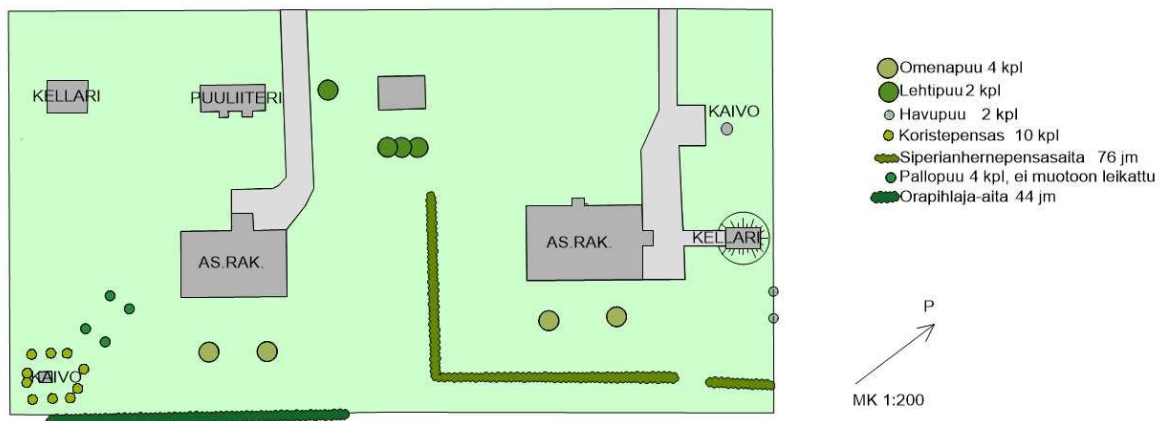
Molemmissa pihoissa on vanhojen puiden kantoja. Asemapäällikön talon päädyssä on suuri salavan kanto ja molemmissa pihoissa useampia koivun kantoja. Suurin osa suunnitelmien lehtipuista on ilmeisesti ollut koivuja. Virkailijain eli kirjanpitäjän ja vaihdemiehen talon pihassa kasvaa vuorijalavia. Aitan edessä on ollut 2.4.1957 puistosuunnitelman mukaan viisi jalavaa. Niistä kaksi on kaadettu. Kolmen jäljellä olevan puun rungot vaikuttavat ohuemmilta kuin niiden vieressä olleiden kaadettujen puiden rungot. Molemmissa pihoissa on vuoden 1957 suunnitelmassa perennapenkit. Yhtään näistä kolmesta penkistä ei ole enää jäljellä.

Asemapäällikön talon takana, radan puolella on perennapenkki vuoden 1961 suunnitelmasta, josta nykyiset asukkaat ovat siirtäneet kasveja myös talon etupuolella olevaan kukkapenkkiin. Perennapenkeissä kasvaa mm. rohtosuopayrttiä, kiinanpionia, ruusumalvaa, päivänliljaa ja rentoakankaalia.

Kuva 18. Virkailijan piha vuoden 1957 puistosuunnitelman mukaan

Kuva 19. Virkailijan piha vuonna 2021

6 Hoitosuunnitelma

Asema-alueiden viherympäristön hoitoluokituksen mukaan Oitin asemapuisto kuuluu hoitoluokkaan C 3: Kulttuurihistoriallisesti merkittävä asema. Tähän hoitoluokkaan kuuluvalla asemalla on vähän tai ei ollenkaan henkilö- tai tavaraliikennettä. Sen sijaan alueella on kulttuurihistoriallisia tai ympäristöllisiä arvoja. (Ratahallintokeskus, 2001, s. 7). Oitti ei ole ollut mukana 27.9.2001 tehdyssä inventoinnissa, jossa on luokiteltu asemat niiden liikenne- ja ympäristöluokituksen mukaan (Ratahallintokeskus, 2001, ss. 61–64). Säilytettävien rautatieasema-alueiden tai rakennuksien luettelossa Oitti sen sijaan on mukana (Ratahallintokeskus, 2001, s. 67).

Puistojen ja puutarhojen ylläpito ja hoito ei ole aivan yhtä yksiselitteistä ja selkeää kuin rakennuksien restaurointi. Kasvillisuus kasvaa ja muuntuu koko ajan. Puilla on tietty elinikä, minkä jälkeen ne kuolevat. Ilman säännöllistä hoitoa jotkut kasvit kuolevat ja toiset kasvit puolestaan ottavat nopeasti vallan. Puutarhan hoito on sitä, että vaalitaan niitä kasveja, joiden halutaan siellä kasvavan ja kitketään ei-toivotut pois. Suojellulla alueella on vaikea tietää, mitä toimenpiteitä saa tehdä ja mihin pitää kuulla Museovirastoa. Suojellun alueen kunnostamiseen on mahdollista saada entistämis- ja korjausavustusta esimerkiksi Museovirastolta ja Elinkeino-, liikenne ja ympäristökeskukselta (ELY). Avustuksen saaminen edellyttää suunnitelmaa ja perusteluja. Jotta asemapuisto säilyttäisi arvonsa ja sopisi yhteen historiallisten rakennusten kanssa, puiston hoitoon pitää olla suunnitelma. Koko puistoa ei tarvitse laittaa kerralla kuntoon. Puistosta ei myöskään tarvitse tehdä museota, mutta tärkeimpiä asemapuistoille tyypillisiä piirteitä ja kasveja on hyvä säilyttää. Kunnostustyöt tehdään varoen ja mahdollisimman paljon vanhaa säilyttäen. Myös eri aikakaudet saavat näkyä puistossa.

Pihoihin, joiden vanhat puistosuunnitelmat ovat säilyneet, on helpompi laatia hoitosuunnitelmaa kuin pihoihin, joista ei ole suunnitelmaa. Näidenkin pihojen kohdalla kannattaa suosia niitä materiaaleja ja kasveja, joita muissa puiston pihoissa on käytetty. Myös muiden pihojen ja eri asemienkin puistosuunnitelmista voi saada ideoita, miten pihaa kannattaisi kunnostaa ja hoitaa. Oitissa asemapuiston alueelta on säilynyt useampia puistosuunnitelmia ja puistossa on vielä paljon asemapuiston elementtejä jäljellä. Rautatien

suoja-alue tulee huomioida asemapuiston kasvillisuuden ja rakenteiden suunnittelussa. (Merkitty hoitosuunnitelmapaikkaan harmaalla vinoviivalla)

Hoitosuunnitelmapiirustuksessa (liite 14: Hoitosuunnitelmapaikka) on kuvattuna tärkeimmät avoimina pidettävät ja säilytettävät näkymät, säilytettävät ja istutettavat puurivit ja -kujat, säilytettävät perennat sekä istutettavat pensaat. Vaikka piirustuksessa ei ole esitetty kaikkea olevaa säilytettävänä, se ei tarkoita sitä, että se kaikki pitäisi poistaa. Esimerkiksi nykyiset kulkureitit ovat varmasti toimivat eikä niitä ole syytä muuttaa. Nykytarpeisiin pihossa on myös autopaikat. Myös se, miten paljon aikaa pihan hoitoon on käytettävissä, vaikuttaa siihen, millä tavoin pihaa kannattaa entisöidä. Esimerkiksi muotopuita pitää leikata säännöllisesti, jotta ne pysyvät halutun muotoisina.

6.1 Avoimuus

Yksi asemapuistojen tyypillinen piirre on ollut niiden avoimuus. Etenkin tonttien väliset sekä teiden- ja radanvarren alueet uhkaavat kasvaa umpeen. Tämä tapahtuu, jos alueita ei hoideta. Asemapuiston avoimen luonteen säilyttämiseksi nämä alueet tulee raivata vesakosta säännöllisesti. Vesakon raivaamista mielekkäämpi tapa on ottaa alueet hyötykäyttöön. Silloin niitä on myös mukavampi katsella.

Oitin asemapuiston suojellulla alueella sekä suojellun alueen reunalla on pihojen väleissä alueet, jotka ovat vanhojen ilmakuvien perusteella aikaisemmin olleet peltoa tai niittyä. Maanviljelyn ja karjan laiduntamisen loputtua ovat nämä alueet alkaneet kasvaa umpeen. Alueet voi ottaa hyötykäyttöön esimerkiksi alueen asukkaiden yhteisinä käyttöviheralueina, jotka voivat olla yhteisiä puistoalueita: nurmikenttiä, joilla mutkittelee hiekkakäytäviä ja kasvaa yksittäisiä maisemapuita. Joidenkin asemapuistojen suunnitelmiin on aikoinaan piirretty pelikenttiä. Mikäli asukkaat kokevat, että sellaiselle olisi käyttöä, on pelikentän rakentaminen yksi tapa pitää alue avoimena. Kolmantena vaihtoehtona on maisemaniitty tai -pelto. Esimerkiksi maisemanhoitolampaat huolehtivat niittyalueen hoidosta. Lisäksi alueille voi tehdä kasvimaita tai viljelypalstoja. Pääasia on, että alueet pysyvät hoidettuina ja siten säilyttävät avoimet näkymänsä. Alueet, joilla avoimet näkymät säilytetään, on merkitty hoitosuunnitelmapaikkaan keltaisella. Puistoksi, kasvimaaksi tai niityksi muutettavat alueet on lisäksi merkitty vinoviivoin. (Liite 14 hoitosuunnitelmapaikka)

Puistoa suunniteltaessa näkymäakselit ovat tarkkaan mietittyjä. Rakennukset ovat suorassa linjassa radan suuntaisesti ja pensasaidat ja puurivistöt noudattavat samaa linjaa. Tästä esimerkkeinä näkymäakseli kaivolle vievältä kujalta liiterille, havupuurivistö, jalavat aitan edessä ja kellarin edessä mutkittelevaa käytävää seurailevat metsälehmukset. Nämä näkymäakselit tulee säilyttää eikä esimerkiksi istuttaa mitään tukkimaan niitä. Avoimina pidettävät näkymäakselit on merkitty hoitosuunnitelmaparttaan punaisella viivalla. Mieluiten hiekkakäytävinä säilytettävät avoimina pidettävät näkymäakselit on merkitty hoitosuunnitelmaparttaan sinisellä viivalla.

Rautatien suoja-aita ei ole kovin esteettinen, mutta välttämätön turvallisuuden vuoksi. Rautatieliikenteen ulkopuoliseen käyttöön suositellaan valmisaitaa hitsatuista verkkoelementeistä valubetoniperustuksella tai valmisaitaa puuelementeistä (Ratahallintokeskus, 2004, s. 4). Vanhaan, historialliseen rautatieympäristöön sopii parhaiten osittain läpinäkyvät säleaidat sekä vaakasuuntaiset umpilauta-aidat. Kuumasinkittyä verkkoelementtiaitaa saa myös maalattuna tai muovipinnoitettuna. Se on helppo rakentaa ja vaatii vain vähän huoltoa, mutta sopii huonosti historiallisesti merkittäviin kohteisiin. (Ratahallintokeskus, 2004, s. 10). Verkkoelementtiaidasta näkyy läpi toisin kuin laita-aidasta, minkä ansiosta näkymät pysyvät avoimempina. Kun aidan ja maan väliin jätetään riittävän iso rako, saadaan rikkaruohot ja puiden taimet poistettua esimerkiksi raivaussahalla. Liian isoa rako ei saa jättää, jotta esimerkiksi koirat eivät mahdu siitä (Ratahallintokeskus, 2004, s. 5). Koska näkymä radan suuntaan halutaan säilyttää mahdollisimman avoimena, on verkkoelementtiaita Oitin asemapuiston alueella paras ratkaisu. Muualla asemapuiston alueella kuin radan vieressä, esimerkiksi tonttien rajoilla, rajaukset tehdään kasvillisuutta käyttäen esimerkiksi pensasaitoina tai -aidanteina.

6.2 Pinnoitemateriaalit ja oleskelualueet

Oitin asemapuistossa alkuperäistä käytäväverkostoa on vielä osittain jäljellä. Käytävät ja pihat ovat pysyneet hiekkapintaisina, eikä niiden päälle ole asennettu asfalttia tai betonikiviä. Sen sijaan osa käytävistä on ruohottunut. Hiekkakäytävien paikat ovat vielä osittain nähtävissä. Kaikkia niitä ei välttämättä ole tarkoituksenmukaista entisöidä, mutta käytössä olevien kulkureittien kunnostaminen kannattaa tehdä. Niiden palauttaminen edes

osittain antaa asemapuistolle sen tyypillisen ilmeen. (Siniset viivat hoitosuunnitelmakartassa)

Kenttäkiveystä on lastauslaiturin vieressä vielä olemassa. Se säilytetään, ja kenttäkiveystä voi tehdä lisää esimerkiksi hulevesikouruihin, sokkelin viereen ja oleskelualueille. Kenttäkiveystä saattaa löytyä lisää maakerroksien alta muualtakin. Radan varrella kulkenut hiekkakäytävä on päässyt kasvamaan umpeen. Sieltä kuljettiin pihoihin aikaisemmin. Nykyään pihoihin kuljetaan Asemantaustantieltä päin. Tämä radan varren reitti on maisemallisesti tärkeä tekijä. Käytävä on kulkenut kirjanpitäjän ja vaihdemiehen sekä asemapäällikön pihojen takana pensasaitojen suojassa. Sen sijaan reitti on kulkenut hyvin lähellä asemarakennusta, koska asemarakennus on ollut julkinen rakennus. Nykyään yksityisasuntona olevan asemarakennuksen pihaan ei ole mielekästä johtaa kulkureittiä. Mikäli reitti halutaan säilyttää, se voi noudatella aseman ympäristön vanhan puistopiirustuksen kulkureittiä, joka tekee lenkin asemarakennuksen päädyssä ja kääntyy takaisinpäin. Tällä tavoin reitti ei ole häiriöksi alueen asukkaille. Reitti voidaan pitää alueen asukkaiden omana oleskelualueena, jolloin sinne kulku on ainoastaan pihojen kautta eivätkä ulkopuoliset liiku siellä. Vähintään avoin näkymä puukujineen pitäisi säilyttää, vaikka kulkureitti ei olisikaan käytössä.

(Hoitosuunnitelmakartassa punaisella viivalla)

Asemapuistossa on paljon läpäisevää maanpintaa, minkä vuoksi hulevesiä on helppo hallita. Asuinrakennukset rakennettiin ennen usein mäen päälle, mikä estää veden valumisen rakenteisiin. Asemapuistoalueiden hulevedet tulee imeyttää puiston alueella, esimerkiksi nurmikolle. Kattovedet ohjataan kenttäkivikourua pitkin pois päin rakennuksista. Mahdolliset avo-ojat pidetään kunnossa, jotta vesi pääsee virtaamaan niissä. Aikojen saatossa, junien nopeuden lisääntyessä ja radan vaatiessa parempia rakennekerroksia, rata on noussut ylemmäksi kuin asemarakennuksen piha. Maanpinnan pitäisi laskea vähintään kaksi prosenttia ensimmäisen kolmen metrin matkalla rakennuksesta pois päin (Tajakka, 2017, s. 53). Tämä ei välttämättä joka kohdassa onnistu, mutta on tärkeää huolehtia siitä, että vesi virtaa joka tapauksessa rakennuksista pois päin. Maata voi pengertää, ja tukea tarvittaessa muurilla, jotta riittävä kallistus saadaan aikaan.

Oitin asemapuiston vanhoissa puistopiirustuksissa on muutama lehtimaja. Niitä ei ole näihin päiviin asti säilynyt, mutta ne on helppo toteuttaa. Lehtimajasta saa yksityisen, näkösuojatun

oleskelualueen. Majat istutetaan asemapuiston alueella kasvavilla pensilla. Asemapuistoissa on käytetty myös puisia huvimajoja, jotka sopisivat hyvin nykyasukkaidenkin tarpeisiin. Oleskelualueen paikka on syytä valita siten, että se ei sijoitu näkymäakseliin kohdalle, eikä mahdollinen korkea katosrakenteen rautatien suoja-alueelle. Oleskelualueen pinnoitteissa tulee suosia asemapuistoon soveltuvia materiaaleja, kuten luonnonkiveä. Esimerkiksi kenttäkiveys sopii patien materiaaliksi. Luonnon materiaalina puu sopii ympäristöön myös. Oleskelualueita suunniteltaessa tulee ottaa huomioon pihan ja rakennuksien mittasuhteet.

6.3 Puut

Asemapuistossa on paljon pieniä puun taimia. Asemapuistoille tyypilliset, todennäköisesti asemapuiston vanhasta kasvillisuudesta levinneet kasvit säilytetään ja siirretään sopiville paikoille. Ylimääräinen kasvusto, kuten vesakko, raivataan pois. Puiden taimia otetaan talteen ja kasvatetaan vanhojen puiden tilalle istutettaviksi sitten, kun vanhat puut kaatuvat tai ne pitää kaataa. Erityisesti metsälehmuksen, vuorijalavan, palsamipihdan, metsätammen, rauduskoivun, lännendouglaskuusen, siperianlehtikuusen, okakuusen ja hopeakuusen taimia otetaan talteen ja kasvatetaan. Puita voidaan lisätä myös siemenistä.

Puut tulevat ennemmin tai myöhemmin tiensä päähän ja kuolevat. Kuolleita ja kaadettuja puita korvaamaan istutetaan uusia puita, mielellään samaa lajia kuin suunnitelmassa. Istutuksissa käytetään asemapuiston alueelta löytyneitä taimia. Puukujia –ja rivejä on vielä osittain jäljellä. Vanhoista puistopiirustuksista näkyy jo kadonneiden rivien ja kujien paikat. Alueella, jolta ei ole suunnitelmaa, on jäljellä kantoja, joista näkee koivujen paikat. Jo kadonneita puukujia ja -rivejä voidaan istuttaa uudelleen, kaikki taimet samaan aikaan. Puut istutetaan suoraan riviin tasavälein. Mikäli rivistä on vielä puita jäljellä, ja ne ovat hyvässä kunnossa, ei riviä kannata tässä vaiheessa uusia. (Niemi & Joutsalmi, 2005, s. 14). Säilytettävät puut on merkitty hoitosuunnitelmakarttaan punaisen sävyillä, istutettavat puut vihreällä.

Asemapäällikön talon tontin rajalla olevat kaksi okakuusta säilytetään ja koko rivistö uusitaan vasta sitten kun nämä kuuset ovat kuolleet. Asemantaustantien varressa ollut havupuurivistö uusitaan. Saunarakennuksen ja talousrakennuksen edustalla koivukuja

uusitaan kahdessa erässä: ensin radan puolen rivistö. Toisessa rivissä on vielä puita jäljellä ja se uusitaan vasta kun nämä puut ovat kuolleet. Metsälehmukset säilytetään ja niiden lomaan istutetaan kotipihlajat, jotka ovat jo kadonneet.

Asemapuistoihin istutettiin myös yksittäisiä maisemapuita sekä puu- ja pensasryhmiä. Tällaisen ryhmän voi perustaa esimerkiksi vanhan yksittäispuun ympärille, tai puurivistä-, -kujasta tai -ryhmästä jäljelle jääneen puun ympärille. Rivistä, kujasta tai ryhmästä jääneen puun voi hyvin jättää myös yksittäispuuksi. Omenapuut säilytetään ja halutessa istutetaan uusia kadonneiden tilalle. Koska osa istutettavista puista sijoittuu rautatien suoja-alueelle kannattaa ennen niiden istuttamista kuulla Väylävirastoa ja varmistaa, ettei puista ole haittaa rautatieliikenteen turvallisuudelle, ja onko puiden korkeudelle rajoituksia.

6.4 Pensaat ja perennat

Asemapuiston alueella kasvaa valtava määrä pensaita, jotka ovat levinneet laajoille alueille. Niitä siirretään suunnitelman mukaisille paikoille. Kellareiden ympärillä on kasvanut pensaita. Pensasistutukset uusitaan asemapuiston alueella kasvavilla pensaille. Tähän voidaan käyttää esimerkiksi korallikanukoita. Kaivolle johtava syreenikuja säilytetään ja sitä voidaan jatkaa lähemmäs taloa. Vanhoja pensaita leikataan tarvittaessa ja ne voidaan haluttaessa myös leikata muotopuiksi. Unkarinsyreenin juurivesoista kasvatetaan lehtimajoja.

Mikäli alueita halutaan rajata, tulee siinä käyttää kasvillisuutta. Asemapuistoon soveltuvia pensaita ovat mm.: tuomipihlajat, marja-aronia, happomarjat, siperianhernepensas, sulkahernepensas, orapihlaja, kanukat, tuhkapensaat, sini- ja rusokuusama, pensashanhikki, pihajasmike, angervot, unkarinsyreeni ja pihasyreeni. Muotoon leikattavaksi pensasaidaksi soveltuu esimerkiksi kuusiaita. Muotoon leikkaamista hyvin kestäviä pensaita tai pikkupuita ovat mm. tuhkapensaat, syreenit ja orapihlaja. Ensisijaisesti kannattaa käyttää puistossa jo kasvavia kasveja.

Puistosuunnitelmissa esiintyy useita pensasryhmiä. Suunnitelmissa ei ole joka kohdassa kerrottu kasvilajia, joten tässä voi valita itseä miellyttävän vaihtoehdon puistossa esiintyvistä pensaista. Pensaiden koko, ja varsinkin korkeus kannattaa huomioida kasvivalintaa tehdessä.

Oman kiinnostuksen, ja käytettävissä olevan ajan mukaan voi puistoon istuttaa näkyvälle paikalle myös muutaman muotoon leikattavan pikkupuun, kuten orapihlajan tai syreenin. Kirjanpitäjän ja vaihdemiehen talolta kaivolle johtaneen polun molemmin puolin on suunniteltu pallon muotoon leikattuja puita eli pallopuita. Lisäksi asemapäällikön ja kirjanpitäjän ja vaihdemiehen talojen pääoven edustalla on suunnitelmassa pallopuita.

Oitin asemapuiston suunnitelmissa on muutamia perennaistutuksia, joiden kasvillisuus on nimetty vain yleisellä tasolla perennakasveja. Jo kadonneita perennapenkkejä ei ole välttämätöntä palauttaa, mutta jäljellä olevat säilytetään. Myös penkkien ulkopuolelle levinneet perennat säilytetään ja siirretään tarvittaessa parempaan paikkaan. Mikäli uusia perennapenkkejä halutaan perustaa, valitaan niiden paikat vanhoista puistosuunnitelmista. Perennaistutuksissa käytetään asemapuistosta löytyneiden kasvien siemen- tai jakotaimia. Perinneperennoja voidaan hankkia myös muista vanhoista asemapuistoista. Ne ovat helppohoitoisia ja pärjäävät pitkään ilman hoitoakin. Perennapenkkiä reunustamiseen sopivat esimerkiksi graniittireunakivet, luonnonkivet, maahan upotettu puureunus, tai penkin voi rajata säännöllisellä kanttauksella.

6.5 Haitalliset vieraslajit

Vaikka vanhoissa puistosuunnitelmissa olisikin mainittuna nykyisin haitalliseksi vieraslajiksi luokiteltu kasvi, ei sitä saa käyttää. Tilalle valitaan mahdollisimman paljon edeltäjänsä muistuttava kasvi, joka ei ole haitaksi ympäristölle.

Haitallisiksi vieraslajeiksi luokitellut kasvit tulee hävittää asianmukaisesti. Kurtturuusun voi korvata esimerkiksi tarhakurtturuusulajikkeilla, kuten *Rosa rugosa* 'Hansa'. Myös vuosisatoja Suomessa kasvatettu valamonruusu (*Rosa* 'Splendens') tai juhannusruusu (*Rosa spinosissima* 'Plena') sopivat korvaamaan kurtturuusua. Nämä soveltuvat erityisen hyvin myös siksi, että niitä kasvaa asemapuiston alueella, jolloin voidaan käyttää puistossa kasvavien ruusupensaiden juurivesataimia.

Haitallisten vieraslajien hävittäminen voi kestää useamman vuoden, ja ne on syytä poistaa aina heti kun sellaisen huomaa ilmaantuneen. Tapoja haitallisten vieraslajien hävittämiseen

on useita ja ne vaihtelevat lajikohtaisesti. Kurtturuusua ei saa kasvattaa 1.6.2022 jälkeen (Vieraslajit.fi).

7 Tulokset ja johtopäätökset

Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli kartoittaa Oitin asemapuiston nykytila, dokumentoida se, laatia puistolle hoitosuunnitelma sekä kehittää historiallisten puistojen inventointilomaketta. Muita selvitettäviä asioita olivat Oitin asemapuiston tärkeät näkömääkselit, kasvillisuus ja haitalliset vieraslajit. Näillä toimenpiteillä oli tarkoitus parantaa rakennetun kulttuuriympäristön suojelun toteutumista.

Oitin asemapuistoa tutkittiin vanhojen karttojen, puistosuunnitelmien ja -korttien, ilmakuviin, valokuvien ja puistossa tehdyn inventoinnin perusteella. Dokumentointi tapahtui valokuvaamalla ja mittaamalla tärkeimmän kasvillisuuden sijainti. Tutkimustulokset kirjattiin historiallisten puistojen inventointilomakkeelle. Saatuja tutkimustuloksia verrattiin vanhoihin puistosuunnitelmiin ja puistokortteihin. Puistokorttien tiedot kirjattiin yhteen Excel- taulukkoon. Vanhoja puistopiirustuksia piirrettiin värikuviksi, jotta niitä olisi helpompi verrata puiston nykytilaan. Vanhoissa puistosuunnitelmissa ja -korteissa esiintyneet sekä puistossa nykyään kasvavat kasvit kirjattiin taulukoihin siten, että havupuut, lehtipuut, pensaat ja perennat ovat omina taulukoinaan. Kaikkia alueella esiintyviä luonnonkukkia, heiniä tai asukkaiden itse lähiaikoina istuttamia kasveja ei otettu mukaan taulukoihin, koska ne eivät voi olla jäänteitä vanhoista suunnitelmista. Kasvillisuus alueella oli paikoin todella runsasta ja maasto vaikeakulkuista. Tärkeimmät puistosuunnitelmissa esiintyvät alueet on tutkittu, mutta on mahdollista, että jossain alueen reunalla kasvaa kasvi, jota ei ole tässä tutkimuksessa löydetty.

Ilman vuosirenkaiden laskemista puiden iästä ei voi olla täysin varma. Tässä opinnäytetyössä vanhojen puistosuunnitelmien puiden säilyminen arvioitiin puiden odotettavissa olevan eliniän, mittaustuloksien sekä suunnitelmiin tai puistokortteihin merkittyjen kasvien nimien perusteella. Mikäli samassa paikassa sijaitti samaa lajia oleva puu kuin vanhoissa suunnitelmissa sen oletettiin olevan jäännös vanhasta puistosuunnitelmasta. Huomioon otettiin puun koko siten, että jos selvästi näki, että puu oli hyvin nuori sitä ei laskettu jäänteeksi vanhoista suunnitelmista.

Pensaat on merkitty vanhoihin suunnitelmiin yleisimmin sanalla koristepensaita. Pensasaidoista on kuitenkin mainittu mitä pensasta on käytetty. Pensasaitojen säilyminen on päätelty siten, että jos samalla paikalla kasvaa samaa pensasta kuin suunnitelmaan on merkitty, sen on oletettu olevan jäännös vanhasta puistosuunnitelmasta. Muut alueella kasvavat pensaat on tunnistettu ja verrattu listaan asemapuistoissa käytetyistä kasveista (Niemi & Joutsalmi, 2005, s. 20,). Kaikkien pensaiden osalta ei voida tietää varmuudella, että ne ovat jäänteitä vanhoista puistosuunnitelmista. Pensaat, joita yleisesti esiintyy vanhoissa asemapuistoissa ja jotka kasvavat lähellä sitä paikkaa, johon on vanhoihin suunnitelmiin merkitty koristepensaita, ovat suurella todennäköisyydellä jäänteitä vanhoista suunnitelmista. Perennoja ei ole vanhoihin suunnitelmiin nimetty, puistokorteissa niistä on muutama maininta. Ainoastaan yksi perennapenkki sijaitsee edelleen samalla paikalla kuin vanhoissa suunnitelmissa. Pinnoitemateriaalien säilyminen määriteltiin sen perusteella, mitä asemapuistossa oli nähtävissä. Maata kaivamalla olisi saattanut löytää lisää kenttäkiveystä, mikäli se olisi aikojen saatossa jäänyt uusien maakerroksien alle. Koska kyseessä oli yksityishenkilöiden pihat ei niitä kaivettu.

Oitin asemapuiston hoitosuunnitelma tehtiin noudattaen Asema-alueiden hoito-ohjetta (Niemi, M. & Joutsalmi S., 2005), Ratahallintokeskuksen julkaisu Asema-alueiden aidat (Ratahallintokeskus, 2004) ja Asema-alueiden viherympäristön hoitoluokitus (Ratahallintokeskus, 2001) sekä asemakaavamääräyksiä. Suunnitelma tehtiin vanhojen puistosuunnitelmien sekä kesällä 2021 asemapuistossa tehtyjen inventointien perusteella. Hoitosuunnitelmassa on esitetty tärkeät säilytettävät avoimet ja puoliavoimet näkymät, säilytettävät pensasaidat, puurivit ja -kujat, säilytettävät perennapenkit, istutettavat syreenimajat sekä säilytettävien hiekkakäytävien paikat. Suunnitelmaan on merkitty säilytettävät ja istutettavat puut ja pensaat. Hoitosuunnitelman sanallisessa osuudessa on ehdotettu erilaisia tapoja alueiden avoimena säilyttämiseen, materiaalien ja kasvien käyttöön sekä haitallisten vieraslajien korvaamiseen toisilla kasveilla. Suunnitelmassa on myös huomioitu rautatien suoja-alue.

Opinnäytetyön yhtenä tavoitteena oli kehittää historiallisten puistojen inventointilomaketta. Portti puutarhaan -lomake on kuitenkin yleisinventointilomake, joka on tarkoitettu kaikille mahdollisille puistoille ja puutarhoille. Tarkoituksenmukaisempaa oli kehittää oma lomake asemapuistoille, varsinkin, kun on tarkoitus, että näitä lomakkeita täyttävät vanhojen

asemarakennusten nykyiset omistajat, joilla ei välttämättä ole riittävää pätevyyttä historiallisten puistojen inventointilomakkeen täyttämiseen. Asemapuistojen inventointi -lomake syntyi tähän tarpeeseen. Lomakkeella on aluksi kerrottu asemapuistoista pääpiirteissään sekä annettu esimerkkejä siitä, minkälaisia elementtejä puistosta tulisi etsiä. Lomakkeella on rasti ruutuun -tyyppisiä kohtia, jotta se olisi nopea ja helppo täyttää. Avoimiin kohtiin voi kirjoittaa lisätietoja. Uuden lomakkeen on tarkoitus helpottaa ja nopeuttaa asemapuistojen inventointia.

8 Pohdinta ja kehittämisehdotukset

Oitin asemapuistossa on vielä jäljellä melko paljon vanhoista puistosuunnitelmista. Mitään peruuttamattomia muutoksia alueella ei ole tehty, vaan puiston palauttaminen entiseen loistoonsa on vielä täysin mahdollista. Pitää kuitenkin muistaa, että kasvillisuus elää - ja myös kuolee aikanaan - eikä mikään puisto voi pysyä täysin muuttumattomana. Asemapuistot ovat olleet hienoja kokonaisuuksia, joista ei nykyihmisillä ole tarpeeksi tietoa. Tietoisuus asemapuistoista ja niiden historiasta varmasti lisää ihmisten kiinnostusta puistoja ja niiden hoitamista kohtaan.

Vaikka aseman vanhat rakennukset ovatkin nykyään yksityisasuntoja, voidaan pihoja edelleen ajatella ja hoitaa yhtenäisinä puistoalueina. Tässä olisi avuksi alueen asukkaiden yhteistyö, esimerkiksi asukasyhdistyksen perustaminen. Yhdessä alueen asukkaiden on helpompi hakea avustuksia puiston kunnostamiseen. Laajojen, kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden puistoalueiden kunnostaminen ja hoito, tai ainakin hoitosuunnitelma on hyvä teettää ammattilaisella. Kun puiston hoito suunnitellaan yhtenä kokonaisuutena, se myös pysyy yhtenäisempänä, kuin jos jokainen piha suunnitellaan ja hoidetaan muusta puistosta erillisenä, huomioimatta mitä ympärillä on. Tämä ei vaikuta mitenkään pihojen yksityisyyteen, mutta auttaa säilyttämään puiston yhtenäisen ilmeen.

Mikäli yksityinen vanhan asemapuiston osan omistaja haluaa itsenäisesti kunnostaa pihaansa, kannattaa hänen ottaa ensin selvää siitä, onko Suomen Rautatiemuseossa vanhaa suunnitelmaa tai puistokortteja kyseisestä puistosta. Myös asemapuistoihin ja niiden kasvillisuuteen ja rakenteisiin perehtyminen auttaa sen selvittämisessä, mitä vanhasta asemapuistosta mahdollisesti on vielä jäljellä. Apuna selvitystyössä voi käyttää myös vanhoja

valokuvia ja ilmakuvia. Myös kaava- ja suojelumääräykset pitää ottaa huomioon ja noudattaa niitä. Tärkeintä asemapuistopihojen hoidossa on kuitenkin vanhan kasvillisuuden säilyttäminen ja aivan tavallinen pihan hoitaminen ja siistinä pitäminen nurmikon leikkuineen ja rikkaruohojen kitkemisineen.

Puistoinventoinnin tekeminen Portti puutarhaan -lomaketta käyttäen on työläs prosessi, joka vaatii asiantuntemusta ja aiheeseen perehtymistä. Portti puutarhaan -lomakkeen täyttämiseen on laadittu opaskirjanen, joka helpottaa lomakkeen täyttöö. Kirjaa on saatavilla ainoastaan painettuna. Portti puutarhaan -lomakkeilla kerätyille tiedoille ei ole olemassa yhtä tiettyä säilytyspaikkaa. Lomaketta ei Museoviraston sivuilta enää löytynyt. Inventointiohjeistus on yli 20 vuotta vanha ja siinä ohjeistetaan esimerkiksi suorittamaan valokuvainventointi mieluiten mustavalko- ja diafilmillä. Yrityksistä huolimatta nykyaikaisempaa metodia tietojen keruuseen ei löytynyt. Kulttuuriympäristön inventointiin Museoviraston sivuilla tarjotaan Hautausmaiden inventointiopasta sekä Kulttuuriympäristön analyysiä – Opas DIVE-menetelmän käyttöön (Museovirasto, n.d.). Ohjeita löytyy myös liikuntaympäristöjen ja historiallisten rakennuksien inventointiin. Näistä käyttökelpoisin asemapuistojen inventointiin olisi DIVE-menetelmä, jonka avulla kulttuuriympäristöjä voidaan arvottaa ja siten vaikuttaa esimerkiksi maankäyttöön ja kaavoitukseen. Siinä on kyseessä kuitenkin huomattavasti laajempi tutkimus, joka soveltuisi tehtäväksi esimerkiksi Portti Puutarhaan -tyyppisen alkuinventoinnin jälkeen.

Olisi tärkeää, että lomakkeille täytetyt tiedot tallentuisivat keskitetysti samaan paikkaan, käytettiinpä tässä mitä lomaketta hyvänsä. Esimerkiksi Suomen Rautatiemuseon tai Pohjoismaiden Rautatieseuran Suomen Osasto ry:n sivuilla voisi olla osio, jonne tallennettaisiin tietoa vanhoista asemapuistoista sekä ohjeet niiden inventoimiseen. Nykyaikaista paikkatietojärjestelmää käyttämällä saataisi merkittävä esimerkiksi vanhat puut tarkasti oikeille paikoilleen. Myös puiden istutusvuoden ja muita tietoja voisi tallentaa samaan paikkaan. Kun tieto pysyisi tallessa, olisi asemapuiston omistajan vaihtuessa uuden omistajan helppo perehtyä pihansa historiaan ja mahdollisesti siitä laadittuun hoitosuunnitelmaan. Silloin puiston hoito jatkuisi aukottomasti, vaikka omistajat vaihtuisivat.

Vaikka asemapuisto olisi suojeltu, ei suojelu välttämättä aina toteudu. Mikään taho ei valvo suojelun toteutumista. Aktiivisella tiedottamisella ja asukkaiden osallistamisella, esimerkiksi

jonkun projektin kautta, saadaan asemapuistojen yhtenäinen hoito alulle. Järjestämällä retkiä toisiin asemapuistoihin ja kertomalla, miten niitä on entisöity ja hoidettu, saadaan kiinnostus asiaa kohtaan heräämään. Avoimet asemapuistot -päivä Avoimet puutarhat -päivän tyyliin toisi julkisuutta asemapuistoille, ja ehkä myös lisätuloja puistojen kunnostamiseen pääsymaksujen, taimien myynnin tai kahvilatoiminnan tuottojen myötä. Ehkä voisi myös herätellä henkiin asemapuistojen välisiä kilpailuja puistojen kauneudesta ja siisteydestä.

Lähteet

Hausjärvi Karttapalvelu. (2007). *Kaavamääräykset*. Asemakaava vuodelta 2007. Haettu 13.10.2021 osoitteesta <https://hausjarvi.karttatiimi.fi/?setlanguage=fi>

Hautamäki, R. (2000). *Portti puutarhaan*. Historiallisten puutarhojen inventointiopas. Museoviraston rakennushistorian osaston julkaisuja 21. ISBN 951-616-051-4. ISSN 1236-6439. Edita Oy. Helsinki.

Häyrynen, M., Eskola, T., Frondelius, S., Leskinen, P. (2001). *Hortus Fennicus – Suomen puutarhataide* ISSN1238-8734. ISBN 952-5225-13-5.

Martin, T. (2016). *Aseman puistossa. Puistoja, pihvoja ja puutarhoja rautatieasemilla*. Aurinko kustannus. ISBN 978-952-230-424-7.

Museovirasto. (2013). *Kulttuuriympäristön analyysi*. Opas DIVE-menetelmän käyttöön. <https://www.museovirasto.fi/uploads/Arkisto-ja-kokoelmapalvelut/Julkaisut/opas-dive-menetelman-kayttoon.pdf>

Museovirasto. (n.d.-b). *Oppaita ja ohjeita*. Kulttuuriympäristö. Haettu 17.10.2021 osoitteesta <https://www.museovirasto.fi/fi/palvelut-ja-ohjeet/julkaisut/oppaita-ja-ohjeita>

Museovirasto. (1997) *Suojeluesitys*. Rautatieasema-alueet. Liikennepaikka Oitti.

Museovirasto. (2009) *Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt RKY*. Hausjärvi. Oitin rautatieasema. Haettu 13.10.2021 osoitteesta http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=4238

Museovirasto. (2009). *Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt RKY*. Haettu 13.10.2021 osoitteesta http://www.rky.fi/read/asp/r_default.aspx

Niemi, M. & Joutsalmi, S. (2005). *Aseman puisto ja pihat*. Asema-alueiden hoito-ohje.

Työryhmä: Pirjo Huvila, VR-Yhtymä Oy, Marja-Leena Ikkala, Museovirasto, Irma Lounatvuori, Museovirasto, Simo Kariluoma, Ratahallintokeskus (2005). Museovirasto, rakennushistorian osasto. ISBN 952-616-021-2 (koko teos). ISBN 951-616-125-1 (osa 7).

Nummela, L. & Huvila, P. (2020). *Asemapuisto – ensimmäisiä julkisia puistoja maassamme*.

Haettu 13.10.2021 osoitteesta <https://helsinki Pietari 150.vayla.fi/asemapuisto-ensimmaisialjulkisia-puistoja-maassamme/>

Nummela, L. & Huvila, P. (2020). *Riihimäki – Pietari -radan suojeltujen asema-alueiden*

puistoista. Haettu 13.10.2021 osoitteesta <https://helsinki Pietari 150.vayla.fi/riihimaki-pietari-radan-suojeltujen-asema-alueiden-puistoista/>

Nummelin, M. (2020). *Pietarin rata 150 vuotta – kehittyvä rautatieyhteys*. Helsinki – Pietari

150 vuotta. Haettu 23.10.2021 osoitteesta <https://helsinki Pietari 150.vayla.fi/pietarin-rata-150-vuotta-kehittyva-rautatieyhteys/>

Opetus- ja kulttuuriministeriö. Ympäristöministeriö. (2020). *Kulttuuriympäristöstrategia*

2014 - 2020. Erillisjulkaisu ISBN 978-852-11-4290-1. <http://hdl.handle.net/10138/43197>
puutarhataide -. Viherympäristöliitto ry, Puutarhataiteen seura. Forssan kirjapaino.

Rakennustieto Oy. (2013). *Historiallisten puistojen ja puutarhojen suojelu, hoito ja*

kunnostus. RT 99-11119. Haettu 15.11.2021 osoitteesta https://kortistot-rakennustieto-fi.ezproxy.hamk.fi/kortit/RT%2099-11119?external_system=Juha&page=1

Ratahallintokeskus. (2004). *Asema-alueiden aidat*. Ratahallintokeskuksen julkaisuja. B 14.

ISBN 952-445-112-3. ISSN 1456-1204. Haettu 22.10.2021 osoitteesta
https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=2ahUKEwiKr5rmtN7zAhUqi8MKHUirCPoQFnoECA4QAQ&url=https%3A%2F%2Fjulkaisut.liikennevirasto.fi%2Fpdf4%2Frhk_b14_asema-alueiden_aidat.pdf&usg=AOvVaw2k9JPwiSL11RZ8Nv7i-Si

Ratahallintokeskus. (2001). *Asema-alueiden viherympäristön hoitoluokitus*. Haettu 13.10.2021 osoitteesta

https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=2ahUKEwiU48iYcfzAhVnAxAIHQWIA1YQFnoECAgQAQ&url=https%3A%2F%2Fjulkaisut.liikennevirasto.fi%2Fpdf4%2Frhk_asema-alueiden_viherympariston_hoitoluokitus.pdf&usg=AOvVaw0xkWi39j1ltgEsB3xy3WKB

Ratalaki 110/2007. Haettu 13.10.2021 osoitteesta

<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070110>

Suomen ICOMOS. (2021). International council on monuments and sites. *Firenzen julistus*.

<https://icomos.fi/kansainvaelinen/julistukset-ja-suositukset/firenzen-julistus/>

Suomen Rautatiemuseo. (n.d.-a). *Puistokortit*. Painettu vuosina 1939 ja 1952.

Suomen Rautatiemuseo. (n.d.-c). *Puistosuunnitelmien arkistoluettelo*.

Tajakka H. (2017). *Viherrakentamisen yleinen työselostus*. VRT '17. Viherympäristöliiton julkaisu nro 57. Grano Oy. ISSN 1238-8734. ISBN 978-952-5225-69-3.

UPM. (2011). *Suomen luontaisia puulajeja*.

<https://www.upmmetsa.fi/siteassets/yhteiset/pdf/opasvihkoset/metsiemme-puita-upm-opasvihko.pdf? t id=FlnjKlqMLfHoPLDkib4kkw%3d%3d& t uuid=TlcDdmS5RbSa18qJRgQte g& t q=hieskoivu& t tags=language:fi%2csiteid:dc93f855-8b24-44df-9d50-7cd07e3cad27%2candquerymatch& t hit.id=Solita Epi Web Business ContentTypes Files GenericFile/ ad02a89a-89fb-4228-8450-b5f0476f15c6& t hit.pos=7>

Vieraslajit.fi. (n.d.). Haettu 17.10.2021 osoitteesta <https://vieraslajit.fi/info/i-933>

Viherympäristöliitto. (2019.) *Kaupunkipuiden arvonmäärittäysmalli KAM '19 -opas*, Viherympäristöliiton julkaisu nro 66.

Wikipedia. (2021). Haettu 22.10.2021 osoitteesta

https://fi.wikipedia.org/wiki/Oitin_rautatieasema

Zetterberg, S. (2011). *Yhteisellä matkalla VR 150 vuotta*. ISBN 978-951-0-34742-3. WSOY

KUVALÄHTEET:

Hausjärven karttapalvelu. *Asemakaava*. (2007). [kuva]

<https://hausjarvi.karttatiimi.fi/?setlanguage=fi>

Museovirasto. (n.d.-a). *Oitin vanhan rautatieaseman RKY-alue* [kuva].

<https://kartta.museoverkko.fi/?action=showRegistryItem&id=4238®istry=rky2000&mapLayers=20>

Paikkatietoikkuna. (n.d.). *Historialliset ilmakuvat*. [kuva]. Haettu 17.10.2021 osoitteesta

https://kartta.paikkatietoikkuna.fi/?zoomLevel=1&coord=525406_7159061&mapLayers=801+100+default,3400+100+ortokuva:indeksi×eries=1950&noSavedState=true&showIntro=false&lang=fi

Suomen Rautatiemuseo. 1960–1969, arvio. [kuva]. Haettu 17.10.2021 osoitteesta

https://finna.fi/Record/musketti_rautatie.M014:SRMV1:2288

Suomen Rautatiemuseo. 1900–1919, arvio. [kuva] Haettu 17.10.2021 osoitteesta

https://finna.fi/Record/musketti_rautatie.M014:SRMV1:2289

Suomen Rautatiemuseo (n.d.-b). *Helsingin-Tampereen-Korian rautatien pituusprofiili* [kuva].

Suomen Rautatiemuseo. (1961). *Ap:n piha 11.3.1961*. [piirustus] Jokela, K.

Suomen Rautatiemuseo. (1957). *Korjaus A. 23.5.1957*. [piirustus] Jokela, K.

Suomen Rautatiemuseo. (1957). *Oitti 2.4.1957*. [piirustus] Jokela, K.

Suomen Rautatiemuseo. (1957). *Rkm:n asunto*. [piirustus] Vierikko, P.

Suomen Rautatiemuseo. (1957). *Virk. asunnot. 8.5.1957*. [piirustus] Jokela, K.

Suomen Rautatiemuseo. (1957). *Virkailijain piha 2.4.1957*. [piirustus] Jokela, K.

Vanhat kartat (n.d.). *Oitin kartta vuodelta 1872* [kuva].

<https://vanhatkartat.fi/#15/60.78535/25.02115>

Liite 1 Kasviluettelo (Niemi & Joutsalmi, 2005, s. 20)

Havupuut

Abies balsamea (Abies balsami) = palsamipihta
 Abies concolor = harmaapihta
 Abies lansiocarpa = lännenpihta
 Abies sachalinensis = sahalinipihta
 Abies sibirica = siperianpihta
 Larix sibirica = siperianlehtikuusi
 Picea abies = metsäkuusi, kuusi
 Picea omorika = serbiankuusi
 Picea pungens = okakuusi
 Picea pungens 'Glauca' = hopeakuusi
 Pinus cembra = sembramänty
 Pinus mugo = vuorimänty
 Pinus sylvestris = mänty
 Pseudotsuga menziesii = douglaskuusi
 Thuja occidentalis = kanadantuija
 Thuja occidentalis 'Fastigiata' = pilarituija

Lehtipuut

Malus prunifolia 'Hyvingiensis' = rautatieomenapuu
 Acer platanoides = vaahtera
 Acer plat. Reitenbachii?
 Betula pendula = rauduskoivu
 Betula verrucosa = rauduskoivu
 Betula pubescens = hieskoivu
 Fraxinus excelsior = saarni
 Fraxinus pennsylvanica = punasaarni
 Populus balsamifera 'Elingata' = palsamipoppeli
 Populus x berolinensis = berliininpoppeli
 Prunus padus = tuomi
 Prunus maackii = tuohituomi
 Salix alba 'Argentea' = hopeapaju
 Salix 'Sibirica' = hopeasalava (hopeapaju) (hopeapajun aikai-
 sempi lajikenimi oli 'Sericea' tai 'Splendens'
 Sorbus aucuparia = kotipihlaja
 Sorbus aucuparia 'Pendula' = riippapihlaja
 Sorbus hybrida = suomenpihlaja
 Sorbus intermedia = ruotsinpihlaja
 Sorbus aria = saksanpihlaja
 Tilia cordata (Tilia cordabata) = metsälehmus
 Tilia vulgaris = puistolohmus
 Ulmus glabra = vuorijalava
 Ulmus glabra 'Exoniensis' = kartiojalava
 Ulmus laevis = kynäjalava
 Quercus robur = tammi

Pensaat

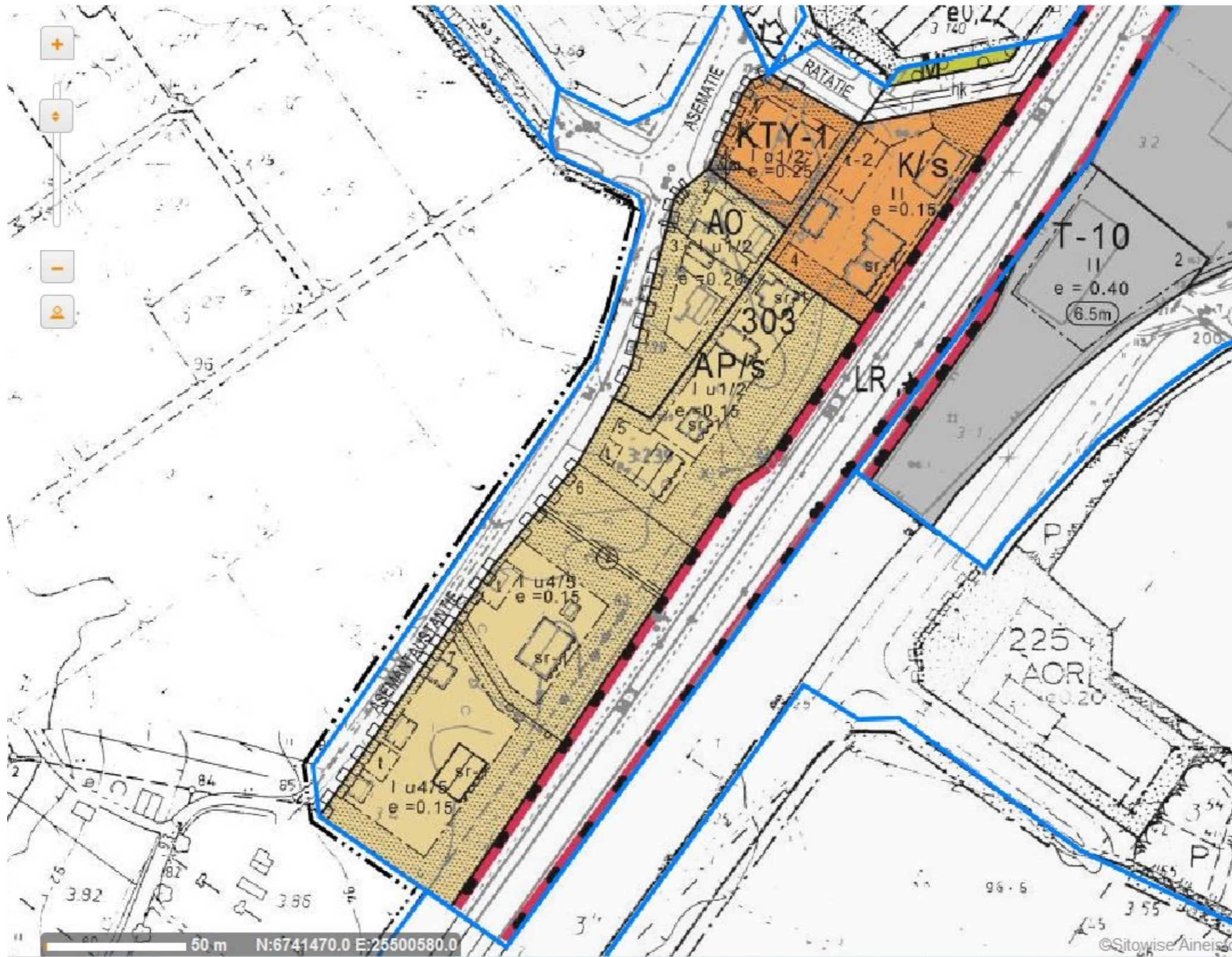
Acer tataricum = tataarivaahtera
 Amelanchier = tuomipihlaja
 Amelanchier spicata = isotuomipihlaja
 Aronia melanocarpa = marja-aronia
 Berberis = happomarjat
 Caragana arborescens = siperianhernepensas
 Caragana arborescens 'Lorbergii' = sulkahernepensas
 Crataegus grayana (Crataegus coccinea) = aitaorpihlaja (rungol-
 lista muotoa leikattuna ns. pallopuu)
 Cornus alba = idänkanukka
 Cornus alba = Lännekanukka (Useita lajikkeita mm. 'Sibirica' =
 korallikanukka, 'Arenteomarginata' = Laikkukirjokanukka,
 'Gouchaultii' (Cornus Gouchaultii) = keltakirjokanukka
 Corylus avellana = euroopanpähkinäpensas
 Cotoneaster = tuhkapensaat
 Euonymus europaeus = euroopansorvaripensas
 Lonicera coerulea = sinikuusama
 Lonicera tatarica = rusokuusama
 Potentilla frut. = pensashanhikki
 Philadelphus coronaries = pihajasmike
 Rosa rugosa = kurtulehtiruusu
 Sambucus racemosa = terttuselja
 Spirea = angervot
 Symphoricarpos albus = valkolumimarja
 Syringa x henryi = puistosyreeni
 Syringa josikaea = unkarinsyreeni
 Syringa vulgaris = pihasyreeni
 Taxus cuspidata = japaninmarjakuusi
 Viburnum opulus = koiranheisipensas

Kesäkukat ja perennat

Tyypillisiä kesäkukkalajeja olivat mm. verenpisara - myös run-
 gollinen muoto, verbena, petunia, samettikukka, pelargonia -
 myös rungollinen muoto, begoniat, daaliat ja lobelia. 1960-lu-
 vulla yleistyivät mm. kesäsyressi, salkoruusu ja risiini. Lisäksi
 saunio, rungollinen muoto ja hopeavillakko/hopealehti.
 Kevätkukintaan käytettiin narsisseja ja tulppaneja.

Yleisiä kaksivuotisia lajeja ja perennoja olivat mm. harjaneilikka,
 tarhaorvokki, pioni, ritarinkannus, hopeahärkki, pikkutalvio,
 kaukasianmaksaruoho, etelänkevätetikko, nukkapähkämö, tatar,
 syysleimu, syysshortensia, ryhmäruusut.

Liite 2 Asemakaava ja asemakaavan muutos (Hausjärvi, 2007)

Liite 3 Asemakaavamerkinntät ja määräykset (Hausjärvi, 2007)

**HAUSJÄRVI, OITTI
OITIN ASEMAN ALUE**

ASEMAKAAVA JA ASEMAKAAVAN MUUTOS 1:2000

Asemakaavan muutos koskee:

Hausjärven kunnan Oitin kylän aseman ympäristön rautatie-, liikenne- ja katualueita.

Asemakaavalla ja asemakaavan muutoksella muodostuu:

Hausjärven kunnan Oitin kylän kortteli 303 ja siihen liittyviä rautatie-, katu- ja vapaa-alueita.

ASEMAKAAVAMERKINNÄT JA -MÄÄRÄYKSET

K/s

Liike- ja toimistorakennusten korttelialue, jolla ympäristö säilytetään. Alueella sallitaan asuminen. Alue sijaitsee rautatien melu- ja värinvaikutusalueella, mikä tulee ottaa huomioon rakenteiden suunnittelussa ja toteutuksessa. Alue kuuluu sopimuksen valtakunnallisesti merkittävien asema-alueiden suojelusta (YM, päätös 9.12.1998 diaarino 2/562/96). Alue on valtakunnallisesti merkittävä kulttuurihistoriallinen kohde, jolla olevien entisten rautatierakennusten ja niiden pihapiirien asemapiuston ominaispiirteet on säilytettävä. Rakennuslupaa vaativissa toimenpiteissä on pyydettävä Museoviraston lausunto.

AP/s

Asuinpienalojen korttelialue, jolla ympäristö säilytetään. Alueen historialliset piirteet, mm. rakenteet, käytävät, pinnoitteet ja alkuperäinen kasvillisuus tulee säilyttää. Alueen avoin yhtenäinen luonne tulee säilyä. Alue kuuluu sopimuksen valtakunnallisesti merkittävien asema-alueiden suojelusta (YM, päätös 9.12.1998 diaarino 2/562/96). Alue on valtakunnallisesti merkittävä kulttuurihistoriallinen kohde, jota olevien entisten rautatierakennusten ja niiden pihapiirien asemapiuston ominaispiirteet on säilytettävä. Alue sijaitsee rautatien melu- ja värinvaikutusalueella, mikä tulee ottaa huomioon rakenteiden ja korjausten suunnittelussa. Rakennuksen tulee olla mittasuhteiltaan ja julkisivuverhoiluun ympäristön radanvarren kulttuurihistorialliseen rakennuskantaan sopiva. Rakennuslupaa vaativissa toimenpiteissä on pyydettävä Museoviraston lausunto.

AO

Erillispienalojen korttelialue. Alue on rautatien melu- ja värinvaikutusalueella, mikä tulee ottaa huomioon rakenteiden ja korjausten suunnittelussa ja toteutuksessa. Rakennusten tulee olla sijoiteltuaan, mittasuhteiltaan ja julkisivuverhoiluun ympäristön radanvarren kulttuurihistorialliseen rakennuskantaan sopiva.

KTY-1

Liike- ja toimistorakennusten sekä ympäristöäiröitä aiheuttamattomien pienimuotoisten teollisuusrakennusten korttelialue. Rakennusten tulee olla sijoiteltuaan, mittasuhteiltaan ja julkisivuverhoiluun ympäristön radanvarren kulttuurihistorialliseen rakennuskantaan sopiva. Korttelialueelle ei saa sijoittaa ulkoavaroaluetta. Kadun suuntaan ei saa rakentaa kokonaan umpinaista julkisivun ensimmäistä kerrosta. Alue on rautatien melu- ja värinvaikutusalueella, mikä tulee ottaa huomioon rakenteiden suunnittelussa ja toteutuksessa. Korttelialueelle saa sijoittaa yhden asunon väittämätöntä huolehenkilökuntaa varten. Pysäköintialueet on jaettava istutuksiin tai rakentein osa-alueisiin. Autopaikkoja on varattava seuraavasti: liike-, toimisto-, ja tuotantolait 1ap/50 krs-m2

M

Maa- ja metsätalousalue.

YL

Yleisen tien alue.

IR

Rautatiealue.

t

Rakennusala, jolle saa sijoittaa talousrakennuksen/autotallin. Rakennuksen tulee olla tyyliln sopiva nykyisten rakennusten kanssa. Rakennus saa olla 1 1/2 - kerroksinen ja kerrosalaltaan enintään 100 k-m2.

t-2

Rakennusala, jolle saa sijoittaa talousrakennuksen/autotallin. Rakennuksen tulee olla tyyliln sopiva nykyisten rakennusten kanssa. Rakennus saa olla 1 1/2 - kerroksinen ja kerrosalaltaan enintään 200 k-m2.

ar-1

Suojeltava rakennus. MRL 57 § 2 momentin nojalla määrätään, että rakennusta/rakennuksia ei saa purkaa eikä siinä/miissä saa tehdä sellaisia korjaus- tai muutostöitä, jotka turmelevat julkisivujen, vesikatkojen tai porrashuoneiden rakennustalteen tai historiallista arvoa.

Rakennuksen harjansuuntaa osoittava viiva.

Rakennusala. Hakaviiva selvittää, mille puolelle rakennusalarajausta rakennuksen tulee sijoittaa.

Ohjeellinen rakennusala.

Ohjeellinen puistomuuntamon rakennusala.

ii

Roomalainen numero osoittaa rakennusten, rakennuksen tai sen osan suurimman sallitun kerrosluvun.

I u 4/5

Murtoluku roomalaisen numeron jäljessä osoittaa, kuinka suuren osan rakennuksen suurimman kerroksen alasta saa kaavassa lukumäärätään mainittujen kerrosten yläpuolella olevasta tilasta kerrosluvun estämättä käyttää kerrosalaan laskettavaksi tilaksi.

e =0.20

Tehokkuusluku eli kerrosalan suhde tontin/rakennuspaikan pinta-alaan.

3 m kaava-alueen rajan ulkopuolella oleva viiva, jota kaava ja kaavamuuos koskee.

Korttelin, korttelinosan ja alueen raja.

Osa-alueen raja.

Ohjeellinen osa-alueen raja.

Ohjeellinen tontin/rakennuspaikan raja.

HAUSJ

Kunnan nimi.

303

Korttelin numero.

7

Ohjeellisen tontin/rakennuspaikan numero.

ASEMAT:

Kadun, tien, katuaukion, torin, puiston tai muun yleisen alueen nimi.

15 dBA

Asuinrakennusten ulakkokerroksen sijoittuvassa uudisrakentamisessa ja tonttien uudisrakentamisessa merkintä osoittaa rakennusalan sivun, jonka puolelta rakennuksen ulkoseinien sekä ikkunoiden ja muiden rakenteiden lämmeneristävyyden liikenemä vastaan on otettava vähintään 15 dBA.

Istutettava alueen osa.

Hidaskatu.

Ajoneuvoliittymän likimääräinen sijainti.

Katualueen rajan osa, jonka kohdalta ei saa järjestää ajoneuvoliittymää.

Asemakaava-alue sijoittuu Makroflex Oy:n tuotantolaitoksen 1,0 km:n laajuuselle konsultointiväyläkeelle. Tehdas sijaitsee rautatien vastapuolella kaava-alueelta kaakkoon.

RAKENTAMISOHJEET:

Rakennukset sijaitsivat rautatiemelualueella. Asumiseen tarkoitettujen rakennusten peruskorjaus- ja muutostöissä tulee mahdollisuuksien mukaan parantaa melnsuojausta rakenteellisin keinoin.

Museovirasto antaa rakennuksille seuraavat suojelumääräykset:

ASEMARAKENNUS

- Asemarakennusta ei saa purkaa ja sen ulkoasuun saa tehdä vain entistäviä muutoksia.
- Sisätiloissa tulee mahdollisuuksien mukaan säilyttää alkuperäisessä muodossa olevat huoneet ja rakentamisaikaiset kiinteät sisustuksen yksityiskohdat.

ASUINRAKENNUKSET

- Rakennusta ei saa purkaa ja sen ulkoasuun saa tehdä vain entistäviä muutoksia.
- Sisätiloissa tulee mahdollisuuksien mukaan säilyttää alkuperäisessä muodossa olevat huoneet ja rakentamisaikaiset kiinteät sisustuksen yksityiskohdat.

TALOUSRAKENNUKSET

- Rakennusta ei saa purkaa ja sen ulkoasuun saa tehdä vain entistäviä muutoksia.
- Rakennusta ja sen pihapiiriä tulee hoitaa osana asemapiustoa ja käyttää siten, että niiden historiallinen ominaisluonne säilyy.

ASEMAPUISTO

- Puiston historialliset piirteet, mm. rakenteet, käytävät, pinnoitteet ja alkuperäinen kasvillisuus tulee säilyttää. Puistoa tulee hoitaa siten, että sen yhtenäinen avoin luonne säilyy ilman tonttien väirjoille sijoittuvia aitoja. Alueen pihapiirit ovat osa kulttuurihistoriallisesti merkittävää asemapiustoa, joka tulee huomioida alueen ominaispiirteiden säilyttämisessä ja hoitotoimenpiteiden laadukkaalla toteutuksella.

MUUTA

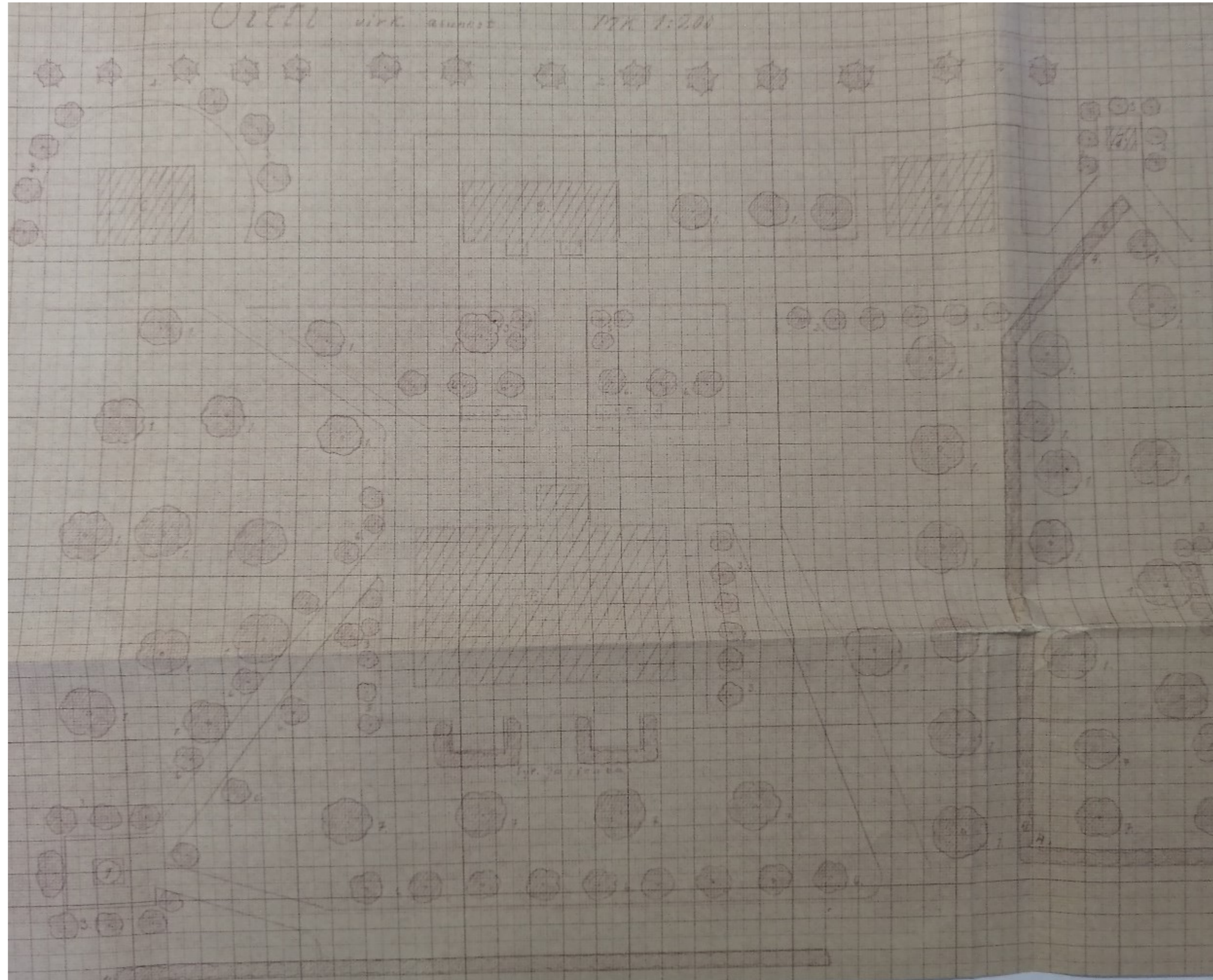
-Rakennuksia, puistoa ja aluetta koskevista muutoksista on pyydettävä Museoviraston kannanotto. Museovirasto voi antaa vähäisiä poikkeuksia suojelumääräyksistä.

Hausjärjellä 12. kesäkuuta 2007

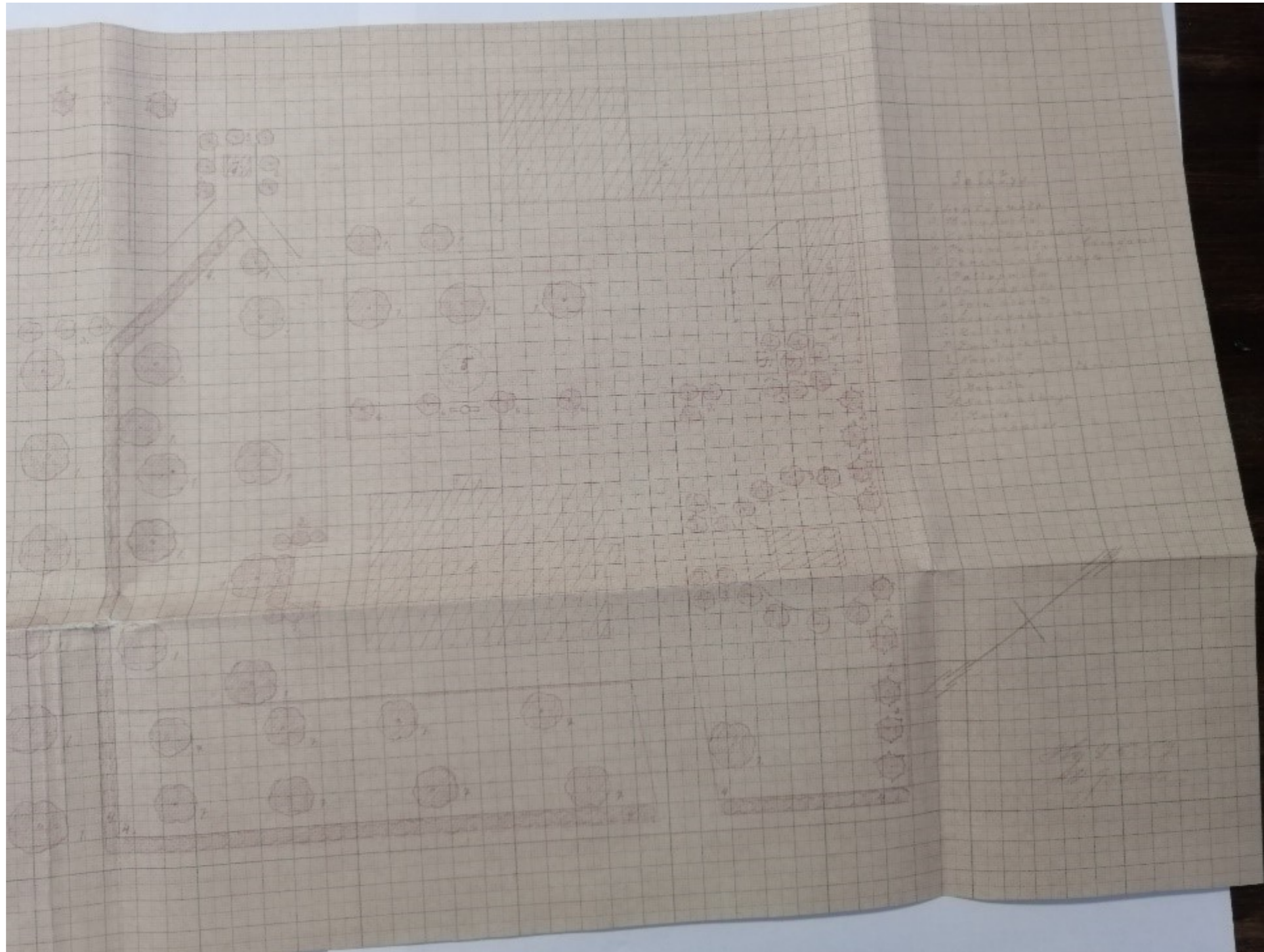
Ilkka Korhonen
Ilkka Korhonen
Kaavoitusinsinööri, DI

HAUSJÄRVEN KUNTA MAANKÄYTTÖ		OITTI/OITINASEMA
		KORTTELIT 303
LAIVYÖMÄINEN	30.07.07	PÄIVÄYS 12.6.2007
KV HYVÄKSYMINE	26.06.07 § 75	MITTAKAAVA 1:2000
KH KÄSITTELY	19.06.07 § 277	SÄILYTYSNUMERO
EHDOTUS NAHTÄVILLÄ	14.7-14.8.2006 ja 25.8-4.9.2006	
KH KÄSITTELY	06.06.2006 § 273	
YMPÄ	6.5.2002 § 41 ja 15.2.2006 §18	
LUONNOS NAHTÄVILLÄ	8.5-16.5.2002	
KAAVOTUSPÄÄTÖS	2.10.2001 §426	

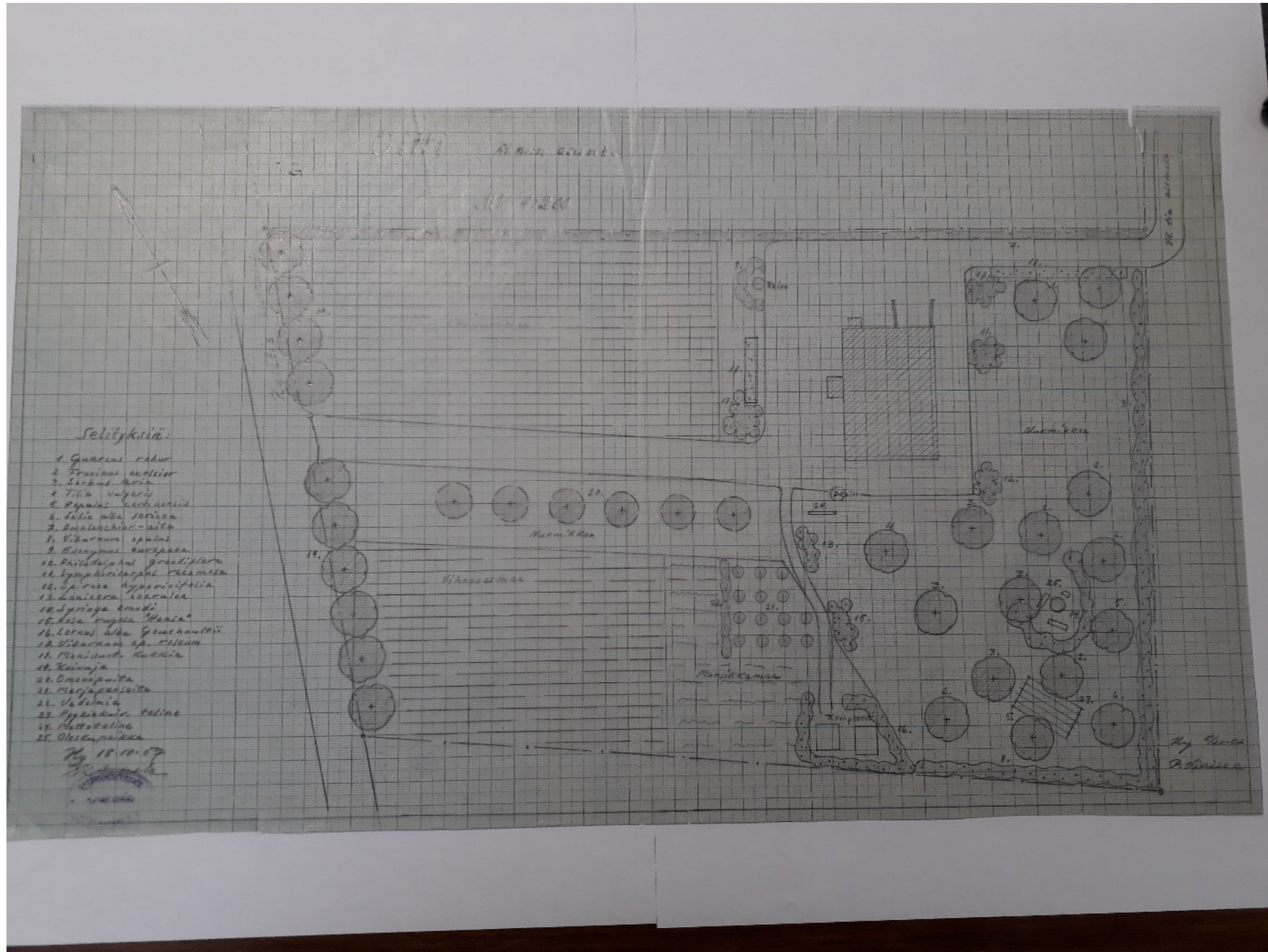
Liite 4 Virkailijain asunnot 8.5.1957 (Suomen Rautatiemuseo, 1957. Piirustus Jokela, K.) (kuvattu kahdessa osassa)

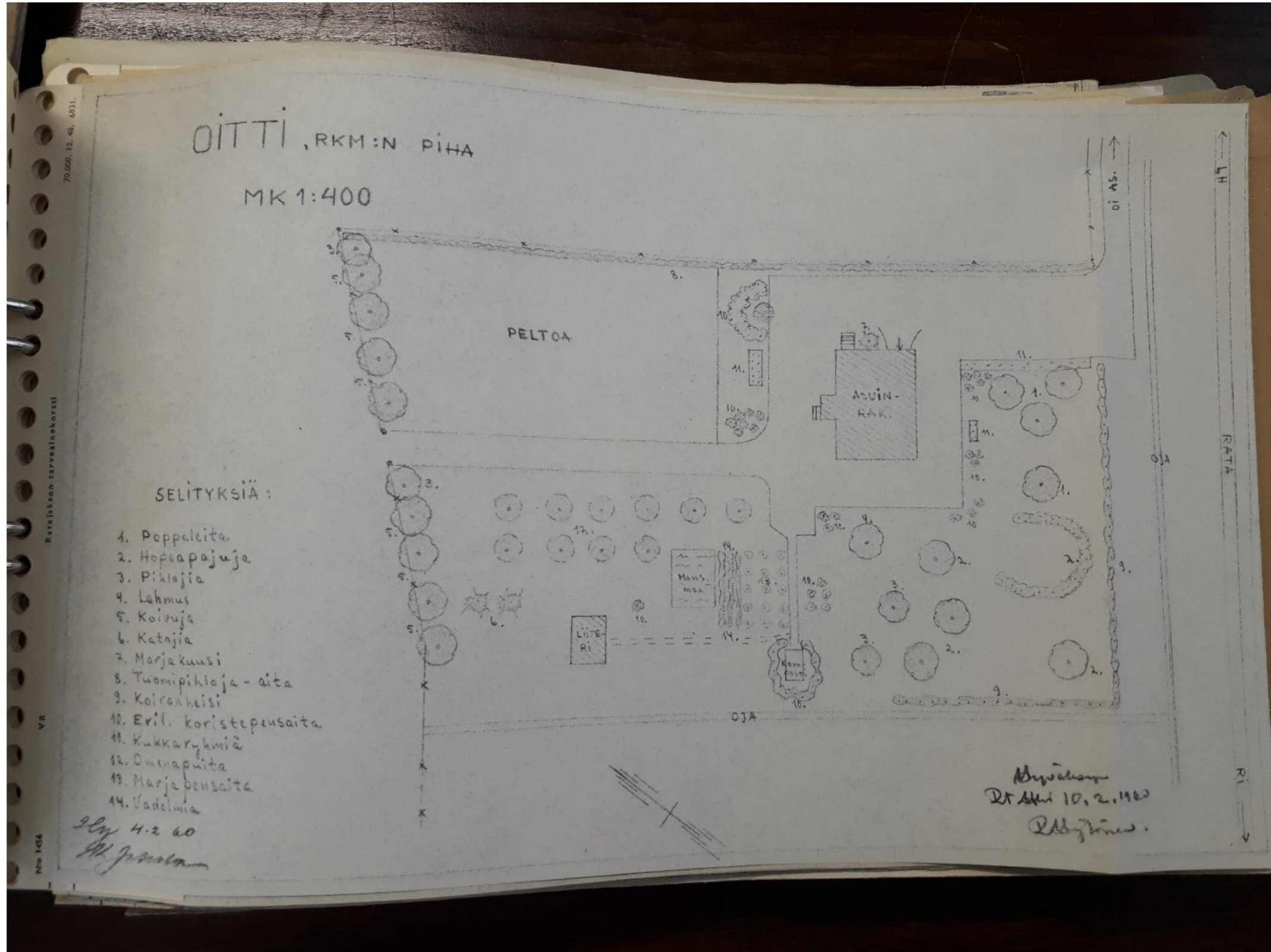
Liite 5 Virkailijain asunnot 8.5.1957 (Suomen Rautatiemuseo, 1957. Piirustus Jokela, K.) (kuvattu kahdessa osassa)

Liite 6 Ratamestarin asunto 5.10.1957 (Suomen Rautatiemuseo, 1957. Piirustus Vierikko, P.)

Liite 7 Ratamestarin piha 4.2.1960 (Suomen Rautatiemuseo, 1960. Piirustus Jokela, K.)

Liite 8 Taulukko vuonna 1939 painetuista puistokorteista

liikennepaikka ja sen osa	puisto perustettu vuonna	pinta-ala m ²	muutoksia pinta-alaan uudistuksia ja korjauksia	1. Nurmikkoa m ²	2. Käytäviä ja hiekka-alueita: m ²	3. Koristepuita ja -pensaita	kpl	muutokset	4. Puistossa kasvavia jalopuu- ja	5. Pensaitoja (lajit ja jmt)	Muutokset ja nuorennusleikkaukset	6. Perennaryhmiä (lajit ja m ²)	7. Kesäkukkaryhmit ja -laitteet (laatikot, uurnat ja ampellit):	8. Hyötypuutarha m ²	kpl	9. Luonnonpuistoa	Huomautuksia
Oitti, virkailijat		2699		1640	947	havupuita	(12) 2	sulkeissa oleva vedetty yli	Crataegus 44 m, Potentilla 20 m		Phlox: 2 kpl à 4 m ²		112				
						lehtipuita	33				TÄSSÄ ENEMMÄN TEKSTIÄ, JOSTA EI SAA SELVÄÄ	Hedelmäpuita	6				
						muotopuita	(24) 13					Marjapensaita	(28) 6				
						pensaita	38					Mansikoita					
Oitti, ap.		1855		1036	591	havupuita	(8) 4		Caragana 92 m		Phlox-ryhmä 3 m Ø	7,5 m ²	228			V. 1930 myrsky hävitti	
						lehtipuita	(19) 13						Hedelmäpuita	(10) 3 v. 1950 ist. 2 kpl		ap:n ja virkailijan puistot	
						muotopuita	(4) 9						Marjapensaita	omenapuita	(34) 18		
						pensaita							Mansikoita				
Oitti Rkm	1957					havupuita	2		80 jm Tuomipihlaja		Sekaryhmä 6 m ² ,						
						lehtipuita	17				kivikkoryhmää		Hedelmäpuita	10			
						muotopuita					(ei saa selvää paljonko)		Marjapensaita	14			
						pensaita	80						Mansikoita	100			
Oitti, sähköttäjä		176		70	106	havupuita			Caragana 17 m		Sekaryhmiä 3 ja 4 m ²						
						lehtipuita	6						Hedelmäpuita	-1			
						muotopuita							Marjapensaita				
						pensaita	(7) 6	ja 3 m Rosa (ei VR:n)					Mansikoita				
Oitti, asemamiehet		286		216	70	havupuita					Aconitum 3,6 m ² .						
						lehtipuita	3				Sekaryhmiä 2,4 m, 4,8 m ² ja 1,5 mØ.		Hedelmäpuita	(4) 2			
						muotopuita							Marjapensaita	16			
						pensaita	7						Mansikoita				
Oitti, asema	1884 - 2080			1554	526	havupuita		2 Picea pung. ja 3 Abies bals. V. 1940			Sekaryhmä 4 m ²	1 kpl Kukkauurna					
						lehtipuita	(69) 54					v. 1952 1 kpl Kukkauurna lisää	Hedelmäpuita				
						pallopuita		1 rungollinen Syringa Jos. V. 1940					Marjapensaita				
						pensaita	62						Mansikoita				
Oitti, Torhola, Rtm, 2. Rtv.	1950 - 1957		Rtm:n toimesta ist.	250		havupuita			18 jm Orapihlajaa 68 kpl.		24 kpl						
			pensasaitaa ja tehty nurmikenttiä			lehtipuita			V. 1953 ist: 25 jm Orapihlajaa Nyt yht. 43 jm.		Phlox Baron v. Dedem		Hedelmäpuita	2			
						muotopuita							Marjapensaita	25 kpl Vattuja			
						pensaita	7	Syreeniä ja Ruusuja					Mansikoita				

Liite 10 Puistokortti edestä (Suomen Rautatiemuseo, n.d.-a)

1 puutarhapitri, 2 ratajako, liikennepaikka ja sen osa: Oitti.

Puisto perustettu vo. 1884, pinta-ala 2.080 m², Asema

Muutoksia pinta-alaan: _____

Uusimisia ja korjauksia: _____

I. Nurmikkoa: 1554 m², muutokset: _____

II. Käytäviä ja hiekka-alueita: 526 m², muutokset: _____

III. Koristepuita ja -pensaita: havupuita _____ kpl., muutokset: 2 Picea pungens? Kk:n laatu 1940
lehtipuita 5469 » » _____
pallopuita _____ » » 1 runkollinen Kyringia j. v. 1940
pensaita 62 » » _____

IV. Pensasaitoja (laji ja jmt): _____

Muutokset: _____

V. Perennaryhmiä (laji ja m²): Sakaryhmiä 4 m²

Muutokset: _____

Liite 11 Puistokortti takaa (Suomen Rautatiemuseo, n.d.-a)

puutarhapiiri
Puisto peruste
M...

1
1. puu
Puisto perust
Muutoksia p
Uusimisi

1
M.
V. Per
Muutokset.

VI. Kesäkukkaryhmät (muistiinpanoja): *1 kpl Kukkasmuna*
n 1952 / " - " - hioo

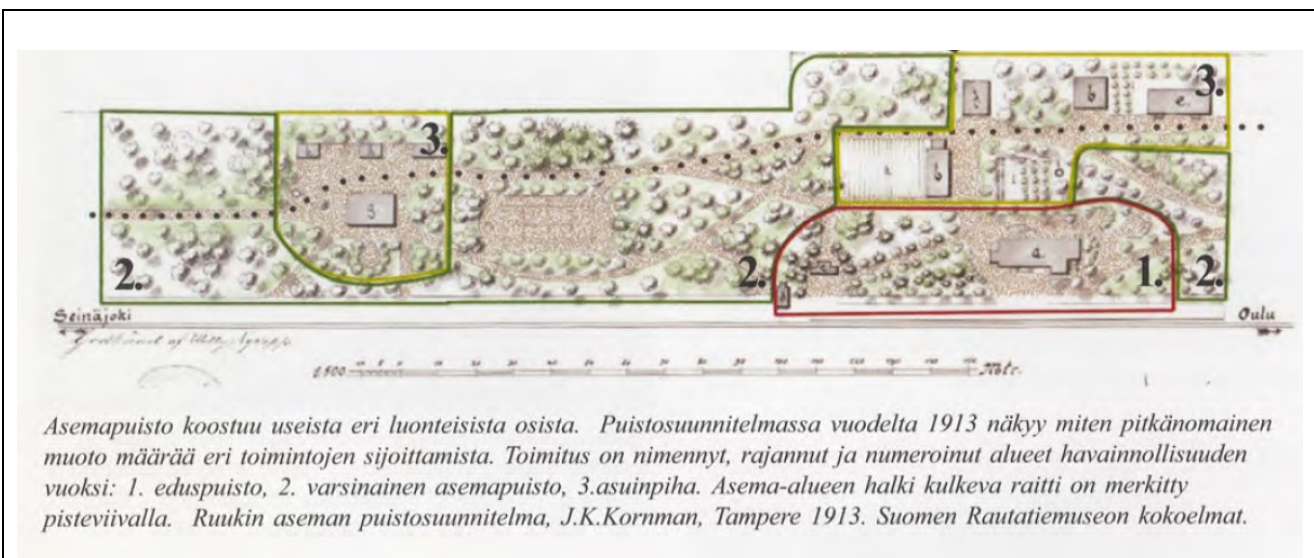
VII. Hyötypuutarha: m², muutokset:
Hedelmäpuita kpl., »
Marjapensaita »
VIII. Luonnonpuistoa: m², »

Muistutuksia: (hoidon järjestelystä y.m.)

(Nämä tilastokortit lähetetään helmikuun 1 p:n mennessä ylipuutarhurille tarkastettavaksi)
3050. 2. 59. SFS C. 5. 906

Pedem

Liite 12 Asemapuistojen kartoitus

Asemapuisto koostuu useista eri luonteisista osista. Puistosuunnitelmassa vuodelta 1913 näkyy miten pitkänomainen muoto määrää eri toimintojen sijoittamista. Toimitus on nimennyt, rajannut ja numeroinut alueet havainmollisuuden vuoksi: 1. eduspuisto, 2. varsinainen asemapuisto, 3. asuinpiha. Asema-alueen halki kulkeva raitti on merkitty pisteiviivalla. Ruukin aseman puistosuunnitelma, J.K.Kornman, Tampere 1913. Suomen Rautatiemuseon kokoelmat.

(Kuva julkaisusta Aseman puisto ja pihat, Asema-alueiden hoito-ohje, Museovirasto, Rakennushistorian osasto 2005)

Rautatieasemien puistot koostuivat eduspuistosta, asemapuistosta sekä rautatieläisten asuinpihoista. Alue oli yhtenäinen, alueiden rajaamiseen käytettiin ainoastaan pensas- ja puuistutuksia, kuten pensasaitoja. Vaikka puisto oli julkinen ja sen käyttö painottui asemarakennuksen ympäristöön, olivat muut rakennukset ja asuinalue osa kokonaisuutta.

1. Eduspuisto

Eduspuisto sijaitsi asemarakennuksen edessä, päädyssä tai päädyn ja sisäisen raitin välissä. Se oli asema-alueen julkisin ja näkyvin osa. Eduspuisto yhdisti alueen asemalaituriin. Eduspuisto oli koristeellinen ja siellä oli paljon eri kasvilajeja. Asemalaiturille johti yleensä mukulakivin päällystetty kulkuväylä, jonka molemmiin puoliin oli usein nurmikkoa, jolla kasvoi puita ja pensaita. Kukkapenkkejä sekä kesäkukille tarkoitettuja istutuslaatikoita oli nurmikon reunoilla. Lisäksi eduspuistossa oli penkkejä matkustajia varten sekä hevospuomi ja pyöräteline, myöhemmin autojen pysäköintialue.

2. Varsinainen asemapuisto

Asemapuisto oli varsinainen puistoalue, joka yhdisti eduspuiston ja asuinalueen. Asemapuisto oli julkinen puisto, joka oli usein myös paikkakunnan ainoa puisto. Asemapuistossa oli oleskelualueita, kuten huvimaja, lehtimaja, kivetty oleskelualue sekä pelikenttä. Asemapuistossa kulki asemaa ja asuntoja yhdistävä reitti ja siellä oli puukujanteita, puurivejä sekä puu- ja pensasryhmiä. Asemapuiston käytävät olivat hiekoitettuja.

3. Asuinpiha

Rakennukset ja piha-alueet suunniteltiin työntekijöiden virka-aseman mukaisesti. Suurin osa asuinpihan kasvillisuudesta oli hyötykasveja: marjapensaita, hedelmäpuita ja kasvimaata. Hedelmäpuut istutettiin tasavälein riveihin, marjapensaat neliöihin tai kaarevasti kasvimaata reunustamaan.

1. Rautatieasema
2. Rakennuksen alkuperäinen käyttötarkoitus (esim. asemapäällikön talo)
3. Rakennuksen nykyinen käyttötarkoitus
4. Nykyisen omistajan yhteystiedot
5. Kohteen historia ja puistossa tehdyt muutokset
6. Kohteen suunnittelija(t) ja suunnitteluvuosi
7. Kuuluuko kohde valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden mukaiseen valtakunnallisesti merkittävien rakennettujen kulttuuriympäristöjen luetteloon? (www.rky.fi) Kohteen RKY-määrittäminen ja sen antamat tiedot ja RKY-kohdenumero.
8. Onko alue suojeltu asemakaavalla? Jos on niin miten?
9. Kuuluuko alue valtakunnalliseen rautatiealueiden suojeluun? Kyllä/Ei
10. Onko alkuperäinen puistosuunnitelma löydetty? Kyllä/Ei Myöhemmät suunnitelmat, vuosi, tekijä, piirustuksen/kirjallisen lähteen sisältö

Piirustus puistosta

Piirustukseen merkitään rakennukset, kulkureitit, rakenteet, kasvillisuus ja pohjoisnuoli. Isoimmat puut yksittäin, pensaat ja pienet puut voi piirtää kasvillisuusalueina. Piirroksen ei tarvitse olla mittakaavassa. Tärkeimmät näkymät merkitään nuolilla. Myös valokuvien paikat voi merkitä piirrokseen.

Liite 13 Asemapäällikön pihan inventointilomake

1. Kohteen nimi Rautatieasemapuisto – Oitti	2. Kohdetyyppi Asemapäällikön talo
3. Kunta Hausjärvi	4. Kylä tai kaupunginosa Oitti
5. Osoite Asemantaustantie 6	
6. Peruskarttanumero, koordinaatit, kiinteistönumero Sijainti: N=6740438.756, E=391785.529 (ETRS-TM35FIN) 86-410-3-248	7. Pinta-ala 3615,2 m ²
8. Omistaja ja yhteystiedot	
9. Käyttö – yksityinen / julkinen Vuodesta 1917 alkaen rakennus toimi asemapäällikön asuntona. Oitista tuli miehittämätön liikennepaikka vuonna 1989. Henkilöliikenteen pysähdyspaikka siirrettiin vuonna 1995 noin 0,5 km Lahteen päin. (Wikipedia) Nykyään rakennus on yksityisasunto. Nykyinen asukas on asunut siellä vuodesta 2003 ->	
10. Kaavoitustilanne Asemakaavan muutos tehty vuonna 2007. Asemakaavalla ja asemakaavan muutoksella muodostettiin Hausjärven kunnan Oitin kylän kortteli 303 sekä siihen liittyviä rautatie-, katu- ja vapaa-alueita. Kaavassa sanotaan: ”Puiston historialliset piirteet, mm. rakenteet, käytävät pinnoitteet ja alkuperäinen kasvillisuus tulee säilyttää. Puistoa tulee hoitaa siten, että sen yhtenäinen avoin luonne säilyy ilman tonttien välirajoille sijoitettavia aitoja. Alueen pihapiirit ovat osa kulttuurihistoriallisesti merkittävää asemapuistoa, joka tulee huomioida alueen ominaispiirteiden säilyttämisessä ja hoitotoimenpiteiden laadukkaalla toteutuksella. Rakennuksia, puistoa ja aluetta koskevista muutoksista on pyydettyä Museoviraston kannanotto. Museovirasto voi antaa vähäisiä poikkeuksia suojelumääräyksistä.” (Hausjärven karttapalvelu)	
11. Suojelutilanne Asuinrakennus (011) ja asemapuisto on kaavalla suojeltu. Asemapäällikön talo 1917/nro 011 (jugend-tyyliä mukana). Vuodelta 1914 olevien, B. Granholmin hyväksymien piirustusten mukaan. Asuinrakennus RKY-kohde 011 Kellari RKY-kohde 013 Ulkorakennus RKY-kohde 014 (Museovirasto) Asemakaava sr-1: ”Suojeltava rakennus. MRL 57 § 2 momentin nojalla määrätään, että rakennusta/rakennuksia ei saa purkaa eikä siinä/niissä saa tehdä sellaisia korjaus- tai muutostöitä, jotka turmelevat julkisivujen, vesikattojen tai porrashuoneiden rakennustaiteellista tai historiallista arvoa.” (Hausjärven karttapalvelu)	

12. Rakennuksen historiatiedot

Asemapäällikön talo on rakennettu vuonna 1917 vuodelta 1914 olevien, B. Granholmin hyväksymien piirustusten mukaan. (Museovirasto)

13. Kohteen perustamisajankohta ja tärkeimmät muutokset

14. Suunnittelijat, rakennuttajat, toteuttajat

Suomen Rautatiemuseon kokoelmassa olevan VR:n puistokortiston mukaan asemapuisto on perustettu vuonna 1884, Ap:n pihasta ei eri mainintaa. Puistosuunnitelmat vuosilta 1957 ja 1961. Suunnittelija VR:n ylipuutarhuri Kaarlo Jokela.

15. Keskeiset historialliset vaiheet (eri osa-alueiden, tärkeimpien rakennusten perustamisajankohdat ja suunnittelijat)

Oitin asemarakennus on rakennettu vuosina 1867 - 1869 ja asuinrakennukset piharakennuksineen on tehty aseman rakentamisen yhteydessä. (Museovirasto)

Asemapäällikön talo on rakennettu vuonna 1917 vuodelta 1914 olevien, B. Granholmin hyväksymien piirustusten mukaan. (Museovirasto)

Alkuperäistä puistosuunnitelmaa ei ole löydetty. Suomen Rautatiemuseon arkistosta löytyivät:

Virkailijoiden asunnot MK 1:200 VR:n ylipuutarhuri Kaarlo Jokela 8.5.1957

Asemapäällikön piha MK 1:200 VR:n ylipuutarhuri Kaarlo Jokela 11.3.1961

(Suomen Rautatiemuseon kokoelmat ja Häyrynen ym., 2001. s.145)

Puistokortistossa on kerrottu puistossa käytettyjä kasveja sekä niiden lukumääriä, mutta tarkkaa kirjaamisajankohtaa ei korteissa lue. Vanhemmat kortit on painettu vuonna 1939 ja uudemmat 1952. (Puiston osaan liittyvät kortit liitteenä.)

(Suomen Rautatiemuseon kokoelmat)

16. Kohteen sijainti ympäristössä (maiseman luonnontekijät, rakennetun ympäristön tärkeimmät piirteet)

Rakennetun ympäristön tärkein tekijä on rautatie sekä vanhat rautatierakennukset ja niiden väliset kulkureitit. Asemapäällikön pihassa on säilynyt sorakäytäviä, kellari, kaivo sekä ulkorakennus (kuvat 8, 10 ja 12). Kulkureitit ovat hyvin säilyneet. Uusi reitti on tehty Asemantaustantieltä radan varren tien jäätyä pois käytöstä. Avoimet näkymät säilyneet melko hyvin.

Maiseman luonnontekijät: pihan vieressä oleva puro. Pihaan leviää kasveja muualta asemapuistosta. Myös junien mukana saattaa kulkeutua kasveja.

17. Sommitelman keskeiset piirteet (osa-alueet ja niiden luonne, akselit, sommitelman suhde rakennuksiin, näkymät)

Avoin näkymä pihan poikki radan vieressä kulkevalta tieltä Asemantaustantielle. Säilynyt osittain. Neliön muotoon istutetut marjapensaat (vuoden 1961 suunnitelmasta). Säilyneet osittain. Tasavälein istutetut omenapuut. Säilyneet osittain. Kellarin sijainti asuinrakennukseen nähden. Säilynyt. Rakennukset, pensasaidat ja puurivistöt samassa linjassa rautatien kanssa. Säilynyt osittain.

18. Rakennetut elementit (vesiaiheet, huvimajat, veistokset, pergolat, terassit, käytävät ym.)

Maakellari, jolle johtava polku on reunustettu koristepensasistutuksin. Kellaria ympäröivät koristepensasistutukset. Säilynyt. (kuvat 8 ja 12)

Sorakäytävät. Säilyneet osittain. (kuvat 10 ja 11)

Radan varrella kulkeneelle tielle johtava käytävä. Säilynyt osittain. (kuva 12)

Talon päädyssä oleva pensasistutus ollut mahdollinen oleskelualue, koska siinä kohdassa on käytävässä levennys. Ei säilynyt.

19. Kasvillisuus (tärkeät kasvustot, puukujat, aidanteet, koristeistutukset, puu- ja pensasryhmät, yksittäispuut ja -pensaat)

Havupuurivi tontin laidalla maakellarin takana puistosuunnitelmasta vuodelta 1957. Osa säilynyt.

Havupuuistutukset (lännendouglaskuusi, siperianlehtikuusi) nykyisen tonttiliittymän vieressä puistosuunnitelmasta vuodelta 1961. Säilynyt. Puita 7 kpl. Douglaskuusi rungon halkaisija 560 cm.

Omenapuut talon takana. Osa säilynyt. (kuvat 2 ja 4)

Marjapensaat tontin laidalla. Osa säilynyt. (kuva 14)

Koristepensasistutus talon päädyssä. Ei ole säilynyt.

Siperianhernepensasaidat. Säilynyt. (kuva 9)

Lehtipuurivi tontin laidalla. Osittain säilynyt, taimia myös. (kuva 6)

Perennaistutukset. Osittain säilynyt. (kuva 3)

Muotopuut (palo). Eivät ole säilyneet.

Puuliiteriä ympäröivät koristepensaat. Ojanvarren pensaat saattavat olla tästä levinneitä.

Perennapenkki talon takana. Asukas siirtänyt kasveja sieltä myös etupuolelle. Lehtoakileija, ruusumalva, rohtosuopayrtti, päivänliilja, ukonhattu. Säilynyt. (kuva 3)

Koivurivistöistä ovat kannot jäljellä. (kuva 5)

Tontille levinnyttä kasvillisuutta: palsamipihta, tammi, jalava, terttuselja.

Asukkaan kertoman mukaan kellari kasvoi aiemmin korallikanukkaa ja lehtoakileijaa oli joka paikassa. Salama iski kolmanteen havupuuhun radalta päin.

20. Kohteen yleisvaikutelma, kunto ja mahdolliset häiriötekijät

(omakohtainen ensivaikutelma, kasvillisuuden ja rakenteiden kunto, käytön aiheuttamat häiriötekijät ym.)

Yleisvaikutelma tontin laidoilla on vesakoitunut ja umpeen kasvanut. Pihassa esiintyy rikkakasveja, mm. vuohenputkea. Koristepensaat ovat levinneet ojanvarsille. Pihassa kasvaa taimia asemapuiston alueella sijainneista puista ja pensaista. Uutta kasvillisuutta on istutettu alueelle, jolla ennen sijaitsi mm. kanala. Perennoja on siirretty talon takaa myös etupihalle.

21. Kohteen merkittävyys – merkittävä / erityisen merkittävä

(historiallinen, puutarhataiteellinen, maisemallinen ja puutarhanhoidollinen arvo)

Asemapuistot olivat maamme ensimmäisiä julkisia puistoja ja siksi historiallisesti erittäin merkittäviä. Niillä oli myös tärkeä tehtävä vaihtoyhteyksiä odottavien matkustajien viihdyttämisessä. Asemapuistot ovat, paitsi tärkeä osa puisto- ja puutarhahistoriaa, myös osa rautatiehistoriaa. Rautatieliäisten asuinalueet liittyivät kiinteästi muuhun asemapuistoon. (Aseman puisto ja pihat, Asema-alueiden hoito-ohje, museovirasto 2005)

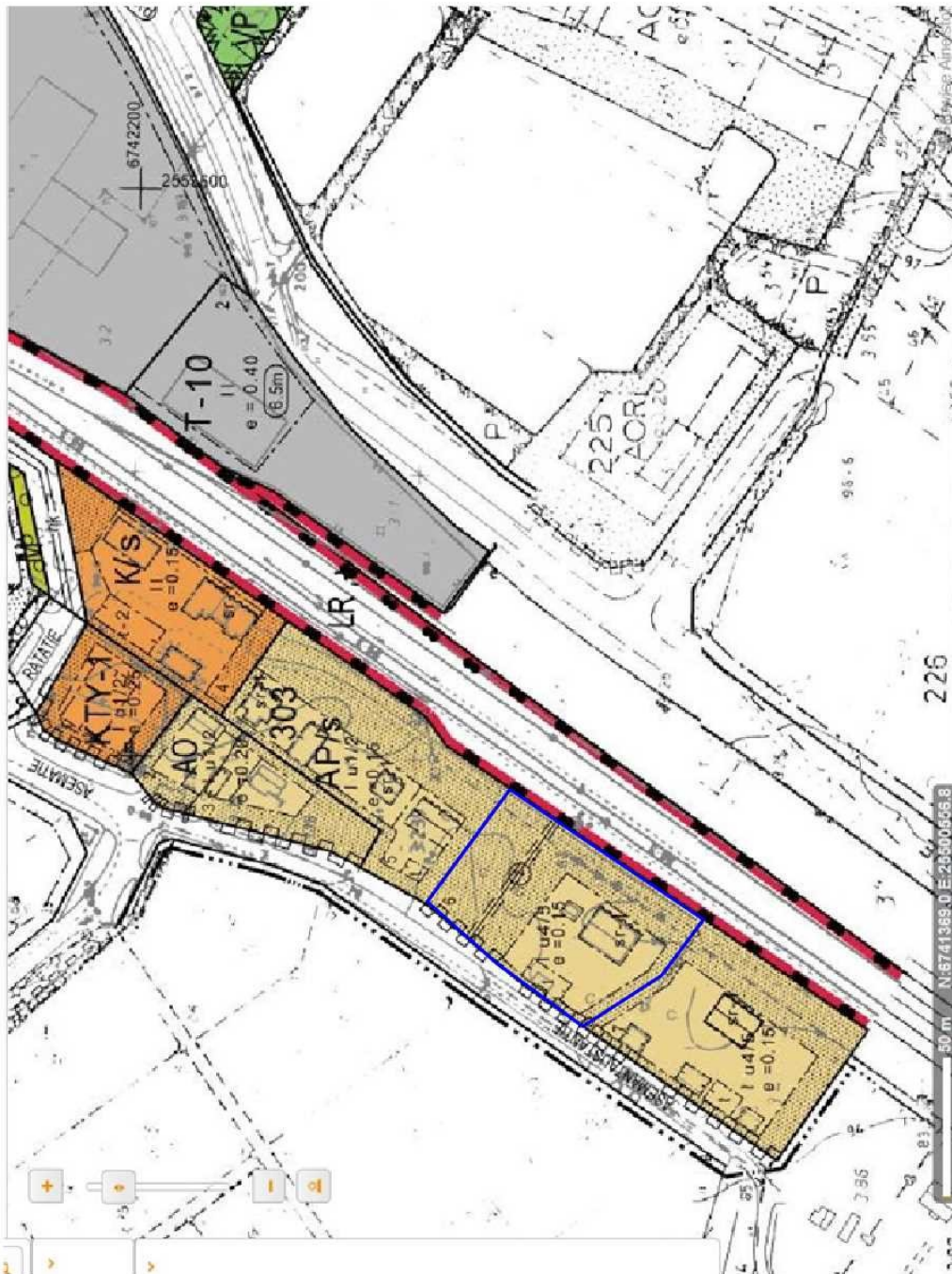
Asemapäällikön piha on osa asemapuistoa ja siten tärkeä historiallinen puisto, joka on puutarhataiteellisesti ja maisemallisesti merkittävä. Pihassa on säilynyt elementtejä vanhoista puistosuunnitelmista, mikä tekee siitä tärkeämmän kuin piha, josta nämä olisivat tyystin kadonneet. Pihan muutostyöt on tehty vanhaa kunnioittaen ja sopivia materiaaleja käyttäen (liuskekivi, sora, graniitti).

Puistosta tekee merkittävän myös se, että osa vanhoista puistosuunnitelmista on säilynyt ja näin ollen pystytään vertaamaan nykytilaan mitä on säilynyt.

Puistossa saattaa olla arvokkaita, vanhaa kantaa olevia kasveja. Vanhojen kasvillisuussuunnitelmien osia voidaan palauttaa alkuperäisten kasvien siemen- tai jakotaimilla.

22. Peruskartta ja alueen rajaus

Asemapäällikön talon tontti rajattu sinisellä.

Asemakaavayhdistelmä

Lähde: Hausjärven karttapalvelu, haettu 17.8.2021 osoitteesta

<https://hausjarvi.karttatiimi.fi/?setlanguage=fi>

23. Pohjakartta

24. Valokuvat

Kuva 1. Resiina-lehdestä, haettu 22.8.2021 osoitteesta <http://vaunut.org/kuva/82893?liikp1=1223>

Kuva vuodelta 1935, kuvan ottanut ilmeisesti V. Hytönen Salpausselän Tiilitehdas Oy:n toimeksiannosta. Tiilien lastausta Oitin asemalla. Taustalla näkyy asemapäällikön talo.

2

Kuva 2. Omenapuu talon takana, radan puolella. (5.6.2021 Kirsi Salonen)

25. Historialliset kartat ja suunnitelmat

Löydetyt puistosuunnitelmat:

Virk. asunnot K. Jokela 8.5.1957 MK 1:200. Kahden pihan piirros.

Ap:n piha K. Jokela 11.3.1961 MK 1:200

Lähde: Suomen Rautatiemuseon kokoelmat. Piirrokset kuvattu museossa 30.6.2021

26. Muut liitteet

Puistokortit, painettu vuonna 1952. Korttien täyttäjänkohdasta ei ole tietoa. Lähde: Suomen Rautatiemuseo. Kuvattu 30.6.2021

Puistokortit 2. raitiovaunujen, liikennepaikkien ja sen osien O:141

Puisto perustettu n. 1884
 Muutettiin puistoksi: O:141
 Muutettiin n.:

I. Puistokortit 2. raitiovaunujen, liikennepaikkien ja sen osien O:141

Tuoto perustettu n. 1955
 Muutettiin puistoksi:
 Muutettiin ja lopetettiin: *Arankol maitilla n. 1886*

I. Nurmikko: 1500 m² maahan ja uurettu:

II. Kivettyä ja kiveä-alusta: 500 m² maahan:

III. Koristeputo ja -pennetti: laatu n. 5 kpl maahan:
 laatu n. 10 x
 maahan n. 5 x
 maahan n. 5 x

IV. Puutensa kareita (jalat ja -pennetit):

V. Pensaikkola (jalat ja pens): *Caragana 30 kpl*

Muutokset ja muunnokset:

1952 10 11 13

Puistokortit 2. raitiovaunujen, liikennepaikkien ja sen osien O:141

Puisto perustettu n. 1884
 Muutettiin puistoksi: O:141
 Muutettiin n.:

I. Nurmikko: VI. Pensaikkola (jalat ja pens):

II. Kivettyä ja kiveä-alusta: Muutokset ja muunnokset:

III. Koristeputo ja -pennetti: VII. Keskikokorakenteiset ja -laitteet (putket, samat ja muut):

IV. Puutensa kareita:

V. Pensaikkola (jalat ja pens): VIII. Hylyt: 200 m² maahan:
 laatu n. 10 x
 maahan n. 5 x
 maahan n. 5 x

Muutokset ja muunnokset: IX. Luonnonpuisto:

Muutokset ja muunnokset (jalat ja pens):

1952 10 11 13

27. Muut liitteet

Puistokortit, painettu vuonna 1939. Korttien täyttöajankohdasta ei ole tietoa. Lähde: Suomen Rautatiemuseo. Kuvattu 30.6.2021

Muutoksia pinta-alaan:
Uusimista ja korjauksia:

1. puutarhapuuri, 2. ratajakso, liikennepalkka ja sen osa: *Oitti*

Puisto perustettu vo. _____, pinta-ala *1.555* m² *Sp.*

Muutoksia pinta-alaan:
Uusimista ja korjauksia:

I. Nurmikkoa: *1.036* m², muutokset:

II. Käytöissä ja hiekka-alueita: *571* m², muutokset:

III. Koristeputia ja -pensaita: *harapputia 118 kpl., muutokset:
lehkipuita 1319 ,
pallipuita 94 ,
pensaita 32 ,*

IV. Pensaitoja (laji ja jms): *Baragana 92 m.*

Muutokset:
V. Perennaryhmiä (laji ja m²): *Phlox-ryhmä 3 m φ.*

Muutokset:

(Lom. n. k. tarkoitetaan muutamia kymmeniä vuosia vanhoja kortteja)

(Lom. n. k. tarkoitetaan muutamia kymmeniä vuosia vanhoja kortteja)

III' K Luonnonpuistoa: *88* m²

III' K Luonnonpuistoa: *88* m²

III' K Luonnonpuistoa: *88* m²

III' K Luonnonpuistoa: *88* m²

III' K Luonnonpuistoa: *88* m²

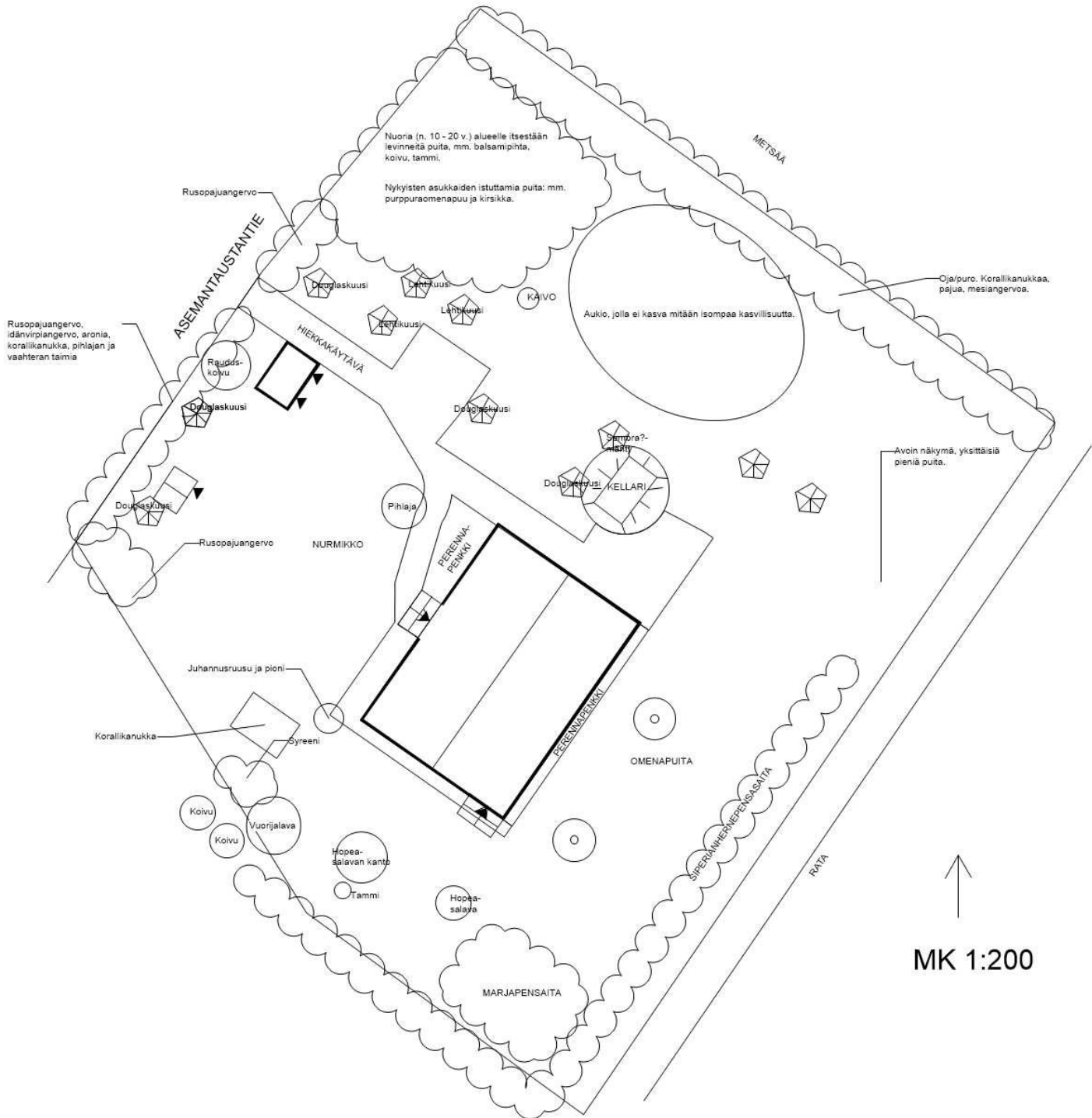
III' K Luonnonpuistoa: *88* m²

III' K Luonnonpuistoa: *88* m²

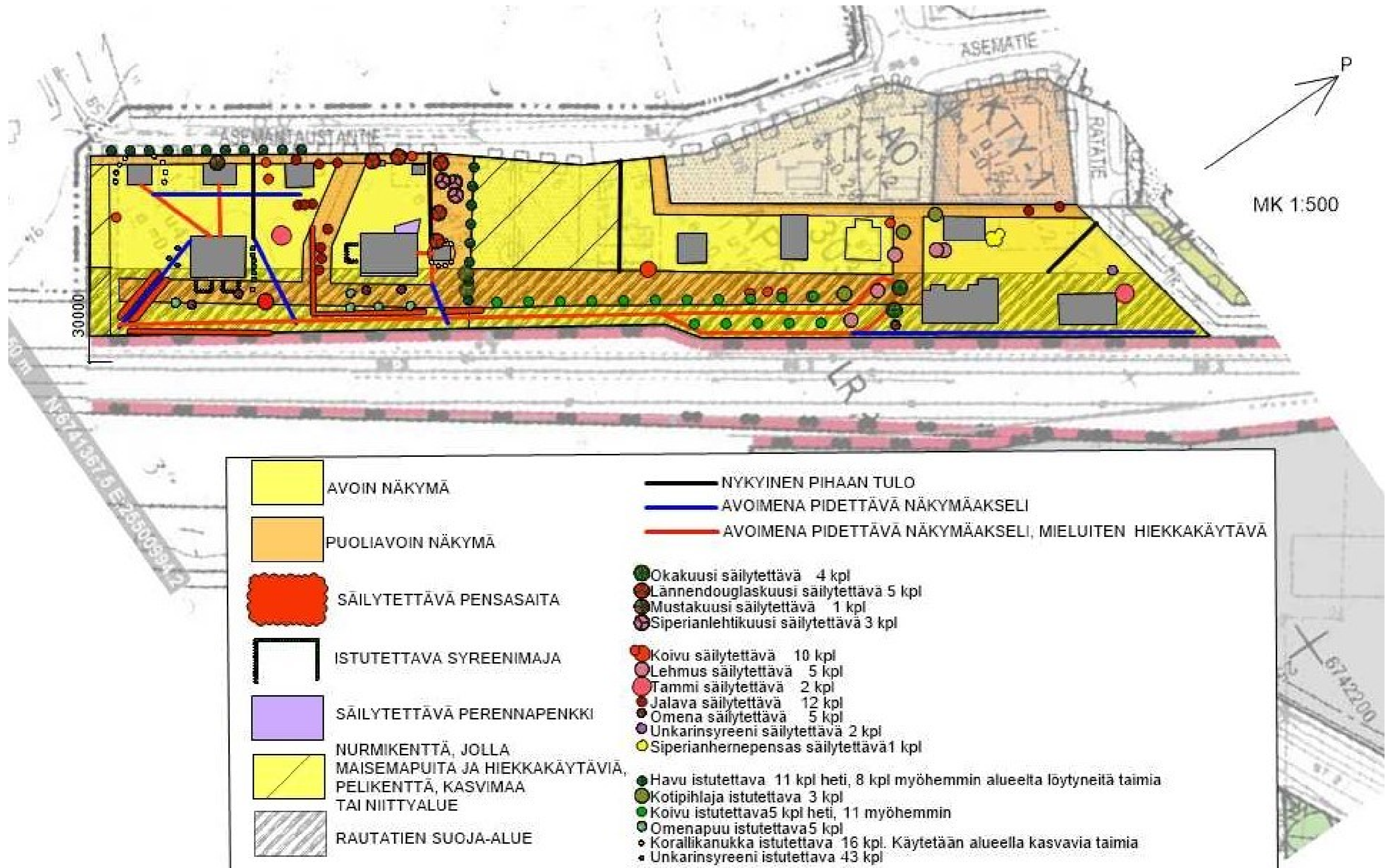
III' K Luonnonpuistoa: *88* m²

27. Muut liitteet

Nykytilan kuvaus 5.6.2021 tehdyn puistoinventoinnin perusteella.

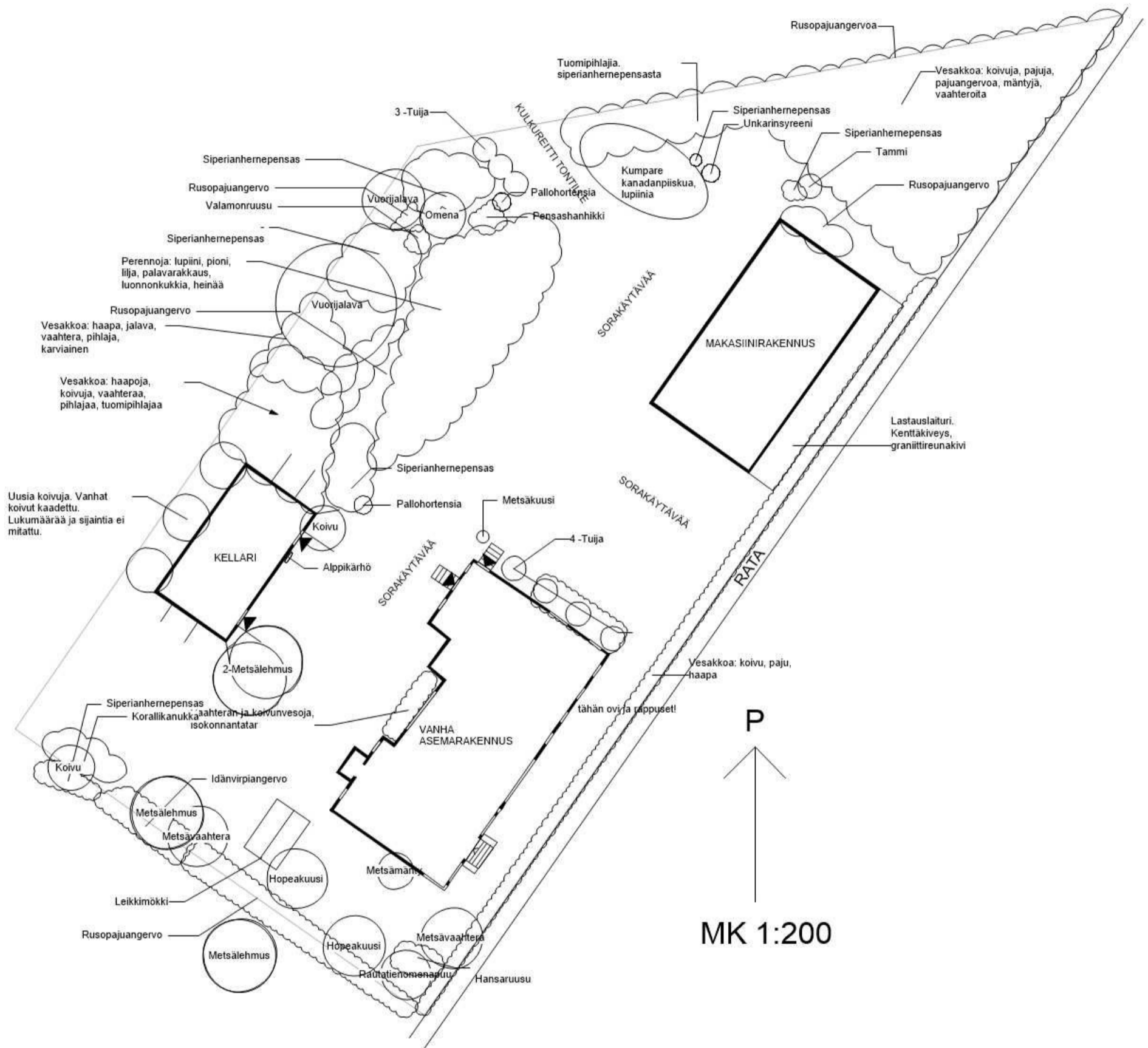

Liite 14 Hoitosuunnitelmapakartta

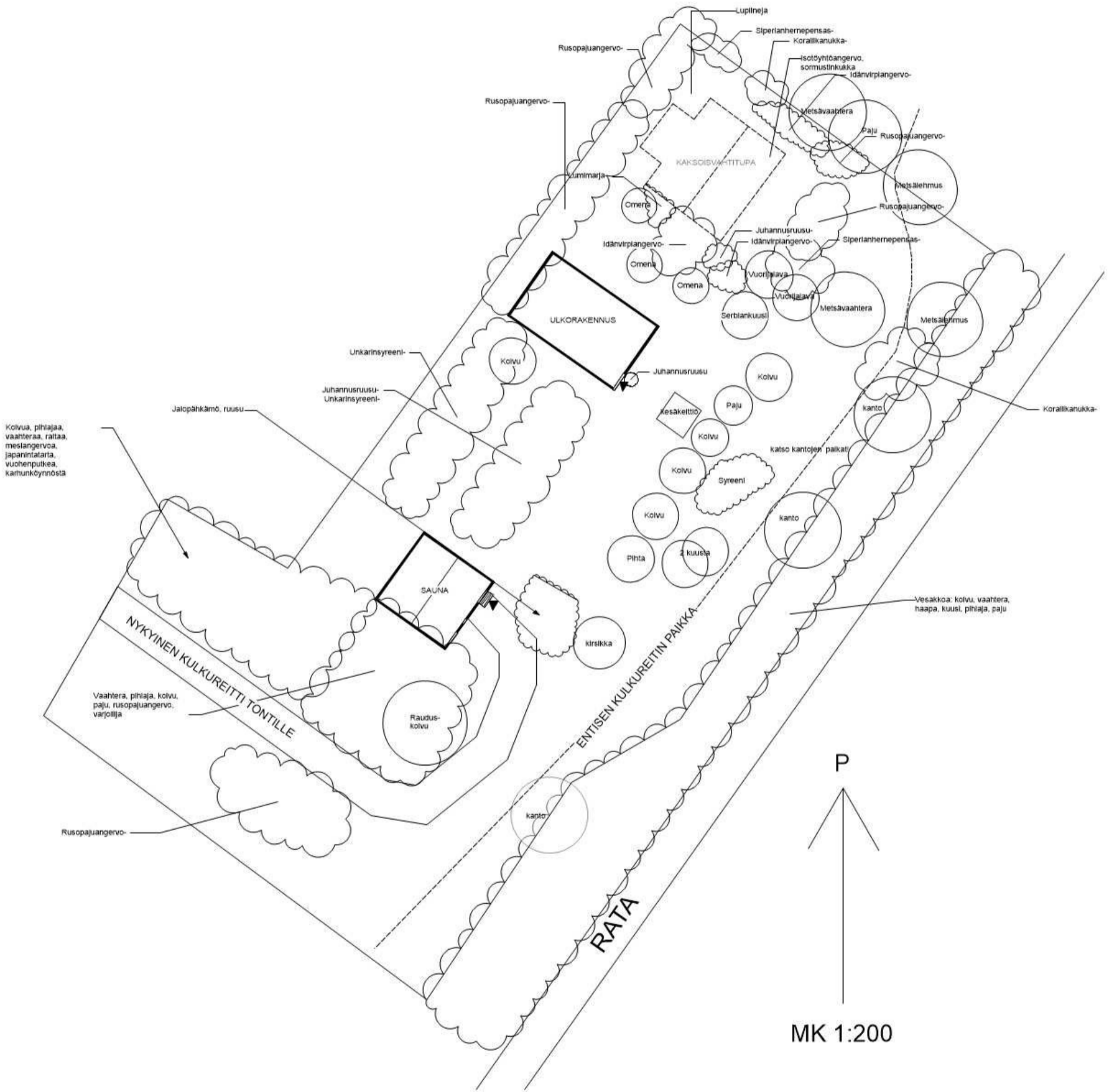

Liite 15 Oitin asemapiuston nykytila

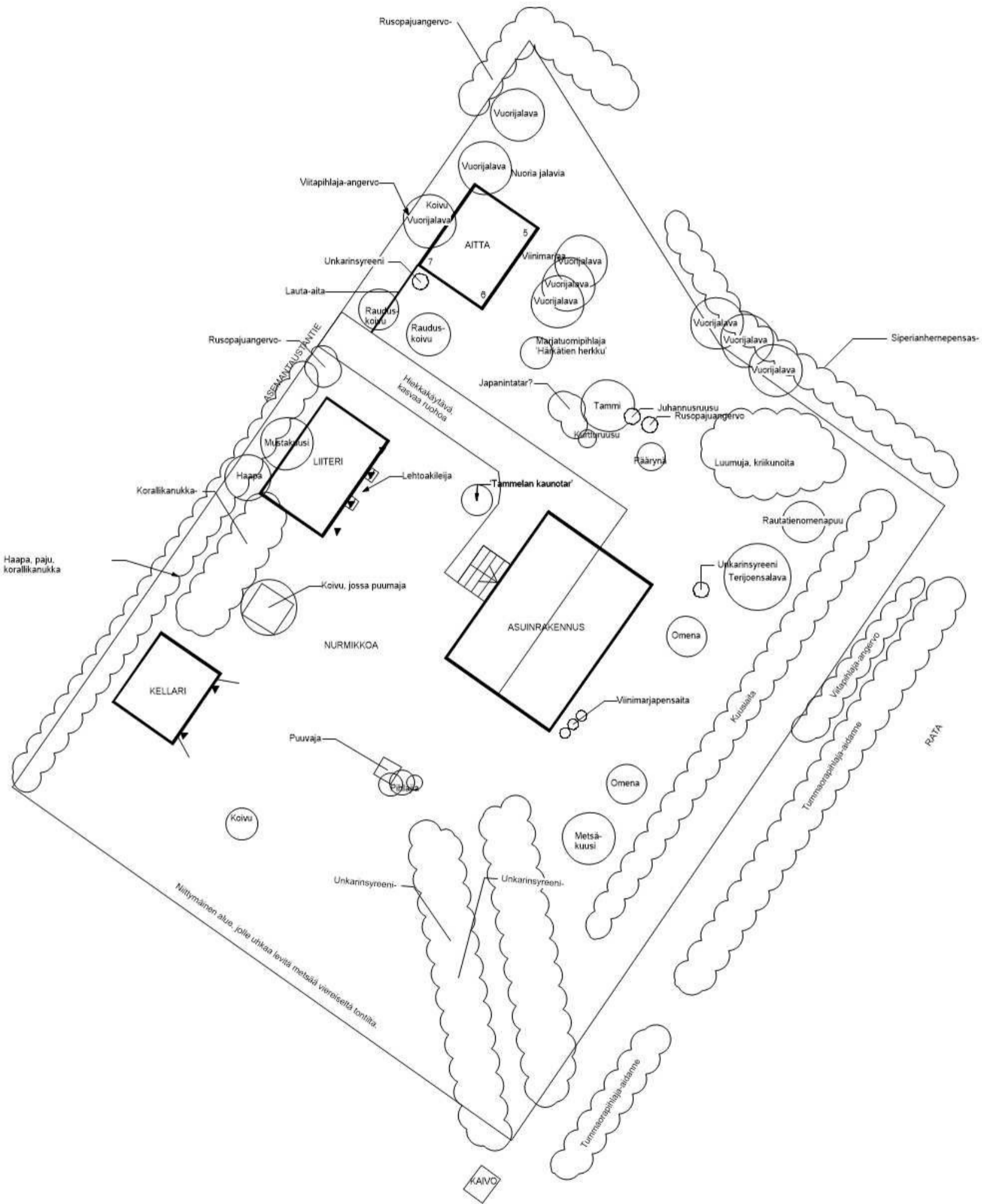
Asemarakennuksen ympäristö

Saunarakennuksen ympäristö

Kirjanpitäjän ja vaihtomiehen (suunnitelmissa virkailijain) piha

P
↑
MK 1:200